

קונטרס

ברית מילה

ובו מאמרים מלוקטים מספר

הזהר הקדוש

עם ביאור הנפלא

מתוק מדבש

המפרש כל מלה ומלה בדרך קל וקצר

מאת הגאון הקדוש המקובל

רבי דניאל פריש זצוקללה"ה

ת.ד. 5315 ירושלים

הקדמה

בקונטרס זה ליקטנו מאמרים נכבדים מן הזהר הקדוש עם ביאור "מתוק מדבש" שנהגו ישראל קדושים לאמרם וללומדם בליל ברית יצחק, שהוא הלילה שלפני היכנס התנוק בבריתו של אברהם אבינו. הנה מאמרים יקרים אלו שפשט המנהג לאומרם וללומדם בכל קהלות ישראל, מקורם בזהר הקדוש פרשת לך לך, ונודעים הם בשם "דרושי המילה שנתחדשו בכפר טרשא".

וכפי המבואר בפנים, חכמי כפר טרשא היו חכמים גדולים ומקובלים מופלגים בתורה, ונזדמן לרבי אבא להתאכסן אצלם בערב ברית מילה, ולפי שבעל הבית זכה לקיים מצות יבום כהלכה ולשם מצוה, לכן זיכוהו מן השמים שיתחדשו בביתו חידושי תורה רבים הסובבים על עניני הברית. דרושים אלו נאמרו במשך שתי לילות ויום אחד, ולפי ערך וגודל קדושתם הקיפה השכינה הקדושה את הבית כדמיון אש הסובבת.

ממאמרים אלו נתחדשו וגם הוטעמו לנו מספר מנהגים חשובים הנהוגים בזמן הברית, כגון אמירת הפסוק אשרי תבחר ותקרב, ועוד.

וכדי לזכות את הרבים ערכנו מאמרים אלו בסדר נאות כאשר חלקנו את המאמרים לכ"ב פסקאות, והקדמנו בקיצור לפני כל פסקה את תוכנה בעטרת הכותרת, כך שיהא באפשר למסובים בליל הלימוד להגות בכל המאמרים לפי הסדר ובחלוקת משתתפים שווה.

ולתועלת הקדמנו במאמר הראשון את המאמר "תולדות חכמי כפר טרשא" שיש בו לנסוך אור על מעלתם של בני הכפר, שכאשר קבלו עליהם תשובה ועול תורה זכו בזה לבטל מאיתם את גזירת המגיפה. ובהשגחה זכינו לראות אור, כי המאמר האחרון בעניני כפר טרשא מבאר בו רבי שמעון שלימוד חכמת הסוד הינה תשלום ומיזוג לחכמת לימוד הפשט, דבר המוכרח והנצרך לבני דורינו, כהבטחת רשב"י שאמר כי בכח וזכות הלימוד בזהר נצא מן הגלות חיש קל מהרה וברחמים, אמן.

יש מן המאמרים שליקטנו שמתבארים הם על דרך הנגלה, ולהיכר הדפסנו אותם בביאורינו באותיות מרובעות, ואת המאמרים שמתבארים על דרך הנסתר הדפסנו אותם על פי רוב באותיות רש"י רגילות, או בשילוב מאמרי הנגלה עם ציון אותיות רש"י קטנות מוקפות. וכאמור קונטרס זה נערך מתוך ביאור הענק לזהר "מתוק מדבש" הנדפס בכ"ב כרכים מהודרים ומפוארים ומנוקדים, אשר זכה דורינו האחרון למתנת שמים בחיבור זה, שהוגים בו רבים בכל רחבי תבל יומם וליל, וערבים ונעימים עליהם הביאורים למכביר.

מפתח הענינים

א. "מאמר תולדות חכמי כפר טרשא" ומבואר בו כי אנשי כפר טרשא הוכו במגפה, ורבי אחא שהזדמן למקומם הצילם מן המגפה, ועורר אותם לחזור בתשובה ולעסוק תדיר בתורה, וכן עשו, ובזה זכו להיות חכמים ומקובלים גדולים בתורה.

ב. "מאמר מעלת זמן חצות הלילה" ומסופר בו שרבי אבא נתאכסן בכפר טרשא, וביקש דרך והמצאה להיות נייעור בחצות הלילה, וכשנייעור מצא לבעל האכסניה ובניו עוסקים בתורה במעלת זמן חצות, וכשראה זאת רבי אבא שיבח את רשב"י שמכח מציאותו בדור אפילו ילדים עוסקים בסתרי תורה. ואז ישבו יחד כולם ועסקו בתורה עד אור הבקר.

ג. "מאמר כל הנימול נקרא צדיק" ומבואר בו שעל ידי מצות המילה שמקיימים ההורים בבנם בשמחה, ובבחינת הקרבת קרבן, בזה זוכה הבן הנימול להקרא בסוד צדיק, כי המילה משלימה את הבן בהארת השכינה שהיא מדת המלכות, והפריעה משלימה אותו בהארת היסוד הנקראת צדיק, וזהו סוד הפסוק ועמך כלם צדיקים וכו'. ומבאר עוד כי זהו הענין שאברם על ידי המילה זכה להקראות בשם אברהם, להורות שנשלם בהארות השכינה הרמוזה באות ה' משם הוי"ה.

ד. "מאמר שומר הברית ניצול מגיהנם" ומבואר בו שעל ידי שהנימול שומר את בריתו כראוי, בזה הוא זוכה שאפילו אם חטא אינו יורד לגיהנם, כי הקב"ה מזמן לו דרך אחרת לתקון. ומי שח"ו מחלל את בריתו נקרא משקר בשמו של הקב"ה ונקרא בוגד הפך משומר הברית שנקרא צדיק אמת.

ה. "מאמר אליהו מלאך הברית" ומבואר בו שאליהו זכור לטוב מזדמן בברית המילה, ולכן צריך להכין כסא לכבודו ולומר בפה זה הכסא של אליהו. ומבאר כי ביאת אליהו היא כדי שיעיד וילמד זכות על ישראל, ועל ידי זה מתעוררת מדת הרחמים להטיב לישראל קדושים.

ו. "מאמר לימוד תורה בליל הברית" ומספר כי אחר שדרש רבי אבא והגיע הבקר, הודיעו בעל הבית כי למחר עומד הוא להכניס את בנו לברית, וביקש מרבי אבא להתעכב אצלו. ולערב אסף בעל הבית את אוהביו לעסוק בתורה כל הלילה, כדי שיהיה סימן טוב לולד.

ז. "מאמר העולם קיים בזכות הברית" ומבואר בו כי קיום העולם וברכותיו תלויות במצות ברית המילה שמקיימים ישראל, היינו הכנעת העמים תחת ישראל וישוב ישראל בארץ ישראל תלויים במצות המילה והפריעה שישראל

מפתח הענינים

מקיימים, ומוכיח זאת ממלחמת ברק ודבורה בסיסרא, וכן ממלחמת יהושע בכיבוש ארץ ישראל.

ח. "מאמר כח הנצחון תלוי בברית" ומבואר בו כי הרוצה להכניע ולנצח את האומות, צריך שיהיה מושלם במצות הברית, ומוכיח זאת ממה שרבינו שהלך למצרים להכניע את פרעה, ורמז לו המלאך שצריך הוא למול קודם את בנו.

ט. "מאמר שומר הברית זוכה למלכות" ומבואר בו כי יוסף הצדיק זכה למלכות על ידי ששמר את בריתו בנסיון אשת פוטיפרע, וזאת היתה הסבה שהראה לאחיו כי הוא מהול ושומר הברית. ומבאר שגם בועז ששמר את בריתו זכה שיצאה ממנו שושלת מלכי בית דוד.

י. "מאמר מעלת שומר הברית" ומבואר בו כי השומר את בריתו אינו ירא משום דבר, וכן דוד זכה לנצח במלחמה לפי ששמר את בריתו, וכאשר חטא בבת שבע אזי לפי ערכו גרם פגם, ונטרד ממלכותו.

יא. "מאמר שומר הברית ניצל מגיהנם" ומבואר בו כי השומר את בריתו אינו נמסר למלאך הממונה על הגיהנם, וממילא אינו יורד לגיהנם, ולא שולטים בו הדיינים. ולכן כשעשה דוד תשובה והתבשר שנמחל חטאו, שמח וידע שלא ירד לגיהנם.

יב. "מאמר שומר הברית נקרא צדיק" ומבואר בו כי השומר את בריתו נקרא צדיק, לפי שגורם יחוד בין מדת היסוד למדת המלכות, ולפי זה מבאר את תפלתו של דוד על פי הסוד.

יג. "מאמר שומר הברית זוכה להשגות" ומבואר בו כי השומר את בריתו זוכה להשיג בספירות העליונות, וכן על ידי שמירת הברית הנשמה נאחזת בו, וכשנושא אשה אזי השכינה שורה עליו בשלימות.

יד. "מאמר מעלת חכמי כפר טרשא" ומבואר בו שרבי אבא חקר את בני כפר טרשא על מעמדם שראם עוסקים בתורה בהתמדה במקומם שאינו מקום מרווח, והם השיבוהו שקבלו עליהם זאת במקומם כאשר רבי חייא הצילם מן המגפה. ומבאר שאז בליל הברית היו עוסקים בתורה עד שהאיר היום והקיפה אותם אור השראת השכינה בדמות אש שירדה עליהם מלמעלה כדוגמת הר סיני, והכל מחמת התמדתם בתורה. ובתוך כך הכניסו את הילד לברית, ואחר שמלו את התינוק פתחו לדרוש בתורה כדלקמן, כדי להמשיך טובה וברכה לבעל הבית.

מפתח הענינים

ה

טו. "מאמר הנימול מעלתו כקרבן" ומבואר בו שהמכניס את בנו למילה נחשב לו כהקרבן קרבן העולה לנחת ולרצון לפני הקב"ה, וגורם במצות המילה והפריעה יחוד גדול, שעל ידי זה בוחר ומקרב הקב"ה את הילד הנימול. ומבאר שלפי סוד זה נהגו חכמי כפר טרשא לומר בשעת המילה את הפסוק "אשרי תבחר ותקרב". ורבי אבא הוסיף כי יש בפסוק זה עשר תבות כנגד עשר חופות שעתידי הקב"ה לעשות לצדיקים לעולם הבא, ולכן הזהיר לדקדק ולומר פסוק זה בשעת המילה.

טז. "מאמר המל את בנו כבונה מזבח ומקריב" ומבואר בו שהמכניס את בנו למילה נחשב לו כאילו הקריב כל הקרבנות שבעולם לפני הקב"ה, וכאילו בנה מזבח שלם, ואמר שלכן צריך להכין כלי עם עפר כדוגמת מזבח אדמה, ובו להשים את הערלה. ומבאר ששם הוי"ה נרשם בבשר האדם על ידי המילה. ומבאר עוד שמילת הגר צריכה להיות אחר שיעזוב דרכו הרע ויכנס מעט בעבודת הקב"ה, ובזה יזכה שבריתו תהא בבחינת "מזבח אדמה" ולא בבחינת "מזבח אבנים". ומסיק שהזוכה לקיים מצות מילה צריך להיות בשמחה תמיד על שזכה לכך.

יז. "מאמר הנימול זוכה לשלימות ולשמירה" ומבואר בו שעל ידי הסרת הערלה זוכה הנימול לשלימות עד כדי היותו כלי מוכשר להשגת הנבואה, ומוכיח זאת מהתגלות הקב"ה בחיבה אל אברהם. ומבאר עוד שאברהם נימול בן צ"ט לסבת היותו מוכשר להוליד את יצחק במעלת הקדושה וההשגה. ומוסיף ומבאר כי הבלתי נימול שורים בו רק אותיות ש"ד המורים על אחיזת החיצונים והטומאה, אבל על ידי המילה זוכה להשתלם גם באות י' ואז נשלם בו הארת השם שד"י המורה על היותו חוסה ונשמר בצל השכינה הקדושה.

יח. "מאמר מעלות שומר הברית" ומבואר בו כי השומר את בריתו נקרא קדוש ובן לקב"ה, והוא אחוז ומקושר בקב"ה תמיד. ומכאן המשיך רבי אבא לבאר דרוש שעיקרו על פי הסוד ותכליתו להורות כי שומר הברית זוכה לקבל את שפעו וחיותו משפע השכינה הקדושה, ולא על ידי שר ומלאך בבחינת תמצית הניתנת בגלות על ידי אומות העולם.

יט. "מאמר אשר קדש ידיד מבטן" ומבואר בו כי יצחק נקרא ידיד לקב"ה, לפי שנוצר בקדושה על ידי אביו אברהם שזכה למול עצמו קודם, והשתלם ברמ"ח אברים ונקרא בשם אברהם, וכן אמו זכתה להשתלם מעקרונה ונקראה בשם שרה. ומכאן נמשך לבאר על פי סוד את כח ומעלת האותיות שנתוספו לאברהם ושרה שעל ידיהם זכו להמשיך נשמה

מפתח הענינים

קדושה ליצחק שאינה כנשמת הגרים הנולדים מאב שאינו מהול והורתם ולידתם אינה בקדושה. ומסיק שלפי זה כל יהודי הנולד מאב המהול והורתו ולידתו בקדושה זוכה לנשמה קדושה ונקרא בשם "ידיד" כיצחק. ומוסיף ואומר כי הנימול זוכה בחייו להארות ממדת היסוד ומדת המלכות, ומשתלם בשם שד"י, ועל מצות המילה קיימים שמים וארץ.

כ. "מאמר מעלת הלימוד ביום הברית" ומבואר בו כי בעל הבית אבי הבן זכה להתגלות אור השכינה בביתו שהיתה כמראה אש הלוהטת סביב הבית, בכח לימוד התורה שעסקו בה בבית הנימול. ולזה בירך רבי אבא את הנימול שנחלק בו שם שד"י על ידי המילה וזכה להשתרש בעולמות היצירה והעשייה, שיזכה להיות תלמיד חכם העוסק בתורת ה'.

כא. "מאמר מעלת המייבם לשם מצוה" ומבואר בו כי בעל הבית אבי הבן זכה לכל הכבוד המסופר במעשה זה, לפי שקיים מצות יבום לשם מצוה, וקרא את הנימול בשם אחיו. ולחזק זאת הציע לו רבי אבא שיקראהו גם בשם "אידי", והוא רב אידי בר יעקב הנודע.

כב. "מאמר שלמות לימוד הפשט עם הסוד" ומבואר בו כי רבי אבא השתדל להסתיר את המעשה מרבי שמעון, עד שביום מן הימים סיפר לרבי שמעון את המעשה בחכמי כפר טרשא ואת חידושי התורה שנאמרו שם. ורבי שמעון הקפיד על רבי אבא שמנע ממנו את החידושים עד עתה. ועל חכמי כפר טרשא גזר שיגלו בנחת ממקומם לבבל, כדי שילמדו הם מבני בבל שאינם רגילים בסודות להצניע את סודות התורה, ובני בבל ילמדו וישתלמו מהם לעסוק בסודות התורה, באופן שישלימו זה את זה.

תולדות חכמי כפר טרשא

(א) רבי אחא אָזל לכפר טרשא, אַתָּא לְגַבֵּי אוּשְׁפִיזְיָה, לְחִישׁוּ עֲלֵיהּ כָּל בְּנֵי מְתָא, אָמְרוּ גְבָרָא רַבָּא אַתָּא הָכָא נְזִיל לְגַבְיָה, אַתּוּ לְגַבְיָה, אָמְרוּ לִיהּ לָא חָס עַל אוּבְדָּנָא, אָמַר לְהוּ מַהוּ, אָמְרוּ לִיהּ דַּאִית שְׁבַעָה יוֹמִין דְּשָׂאֲרֵי מוֹתְנָא בְּמֵאֲתָא, וְכָל יוֹמָא אַתְתַּקַּף וְלָא אַתְבַּטַּל, אָמַר לְהוּ נְזִיל לְבֵי כְנֻשְׁתָּא וְנִתְבַּע רַחֲמֵי מִן קָדָם קִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, עַד דִּהוּוּ אֲזֵלִי, אַתּוּ וְאָמְרוּ פְלוֹנִי וּפְלוֹנִי מִיתוּ, וּפְלוֹנִי וּפְלוֹנִי נָטוּ לְמוֹת, אָמַר לְהוּ רַבִּי אַחָא, לִית עֵתָא לְקִיּוּמָא הָכִי, דְּשַׁעְתָּא דְּחִיקָא, אָבַל אֶפְרִישׁוּ מִנְכוּן אַרְבַּעִין בְּנֵי נֶשָׂא מְאֵנוּן דְּזַפְאִין יִתִּיר, עֲשֶׂרָה עֲשֶׂרָה לְאַרְבַּעָה חוּלְקִין, וְאַנָּא עִמְכוּן, עֲשֶׂרָה לְזוּוּיִיתָא דְּמֵאֲתָא,

מתוק מדבש

”מאמר תולדות חכמי כפר טרשא” ומבואר בו כי אנשי כפר טרשא הוכו במגפה, ורבי אחא שהזדמן למקומם הצילם מן המגפה, ועורר אותם לחזור בתשובה ולעסוק תדיר בתורה, וכן עשו, ובזה זכו להיות חכמים ומקובלים גדולים בתורה.

(מקור המאמר זוהר פרשת לך לך נמדרש הנעלם דף קא ע”ב-ג, צנזאוריני כרך 3 עמ’ טפו-טפט)

רבי אחא אָזל לכפר טרשא רבי אחא הלך לכפר טרשא, אַתָּא לְגַבֵּי אוּשְׁפִיזְיָה בא לאכסניא שלו, לְחִישׁוּ עֲלֵיהּ כָּל בְּנֵי מְתָא התלחשו עליו כל בני העיר, אָמְרוּ גְבָרָא רַבָּא אַתָּא הָכָא נְזִיל לְגַבְיָה אמרו אדם גדול בא לכאן נלך אליו, אַתּוּ לְגַבְיָה, אָמְרוּ לִיהּ לָא חָס עַל אוּבְדָּנָא באו אליו ואמרו לו וכי אינך חס על שאנו נאבדים ומתים, אָמַר לְהוּ מַהוּ אמר להם על ידי מה, אָמְרוּ לִיהּ דַּאִית שְׁבַעָה יוֹמִין דְּשָׂאֲרֵי מוֹתְנָא בְּמֵאֲתָא אמרו לו כבר שבעה ימים שהתחילה מגפה בעיר, וְכָל יוֹמָא אַתְתַּקַּף וְלָא אַתְבַּטַּל וכל יום מתגברת יותר ואינה מתבטלת, אָמַר לְהוּ, נְזִיל לְבֵי כְנֻשְׁתָּא וְנִתְבַּע רַחֲמֵי מִן קָדָם קִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אמר להם נלך לבית הכנסת ונבקש רחמים מלפני הקב”ה, ונתכוין להחזירם שם בתשובה, עַד דִּהוּוּ אֲזֵלִי, אַתּוּ וְאָמְרוּ פְלוֹנִי וּפְלוֹנִי מִיתוּ וּפְלוֹנִי וּפְלוֹנִי נָטוּ לְמוֹת עד שהיו הולכים באו ואמרו על כמה אנשים שמתו ועל כמה שהם נוטים למוות, אָמַר לְהוּ רַבִּי אַחָא, לִית עֵתָא לְקִיּוּמָא הָכִי דְּשַׁעְתָּא דְּחִיקָא אין העת עתה לעמוד ולהתפלל כי השעה דחוקה וצריך לעסוק בענין הקטורת לבטל המגפה, אָבַל אֶפְרִישׁוּ מִנְכוּן אַרְבַּעִין בְּנֵי נֶשָׂא מְאֵנוּן דְּזַפְאִין יִתִּיר אבל תפרישו מכם ארבעים אנשים מאותם שהם הצדיקים ביותר, עֲשֶׂרָה עֲשֶׂרָה לְאַרְבַּעָה חוּלְקִין וְאַנָּא עִמְכוּן ויתחלקו עשרה עשרה אנשים לדי חלקים ואני עמכם, עֲשֶׂרָה לְזוּוּיִיתָא דְּמֵאֲתָא וְעֲשֶׂרָה לְזוּוּיִיתָא דְּמֵאֲתָא וְכֵן לְאַרְבַּע זְוּוּיִיתָא דְּמֵאֲתָא לכל אחת

וְעִשְׂרָה לְזוּוֹיִיתָא דְמֵאתָא, וְכֵן לְאַרְבַּע זְוּוֹיִיתָא דְמֵאתָא, וְאָמְרוּ בְרַעוֹת
נַפְשָׁכוֹן עֲנִינָא דְקִטְרַת בּוֹסְמִין דְקִדְשָׁא בְרִיךְ הוּא יְהִי לְמִשָּׁה, וְעֲנִינָא
דְקִרְבְּנָא עֲמִיה.

עֲבָדוּ בְּן תַּלְת זְמַנִּין, וְאֶעְבְּרוּ בְּכָל מֵאתָא לְאַרְבַּע זְוּוֹיִיתָא, וְהוּוּ אָמְרִין
בֵּן, לְבַתֵּר אָמַר לְהוּ גְזִיל לְאַנּוֹן דְאֹשִׁישׁוּ לְמִימַת, וְאֶפְרִישׁוּ
מִנֵּיכּוּ לְבַתִּיהוֹן וְאָמְרוּ כְדִין, וְכַד תְּסִיִּימוּ, תְּמַרוֹן אֲלִין פְּסוּקִיָּא (במדבר
י"א-י"ג), וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל אֱהָרֹן קַח אֶת הַמַּחְתָּה וְתֵן עָלֶיהָ אֵשׁ וְגו',
וַיִּקַּח אֱהָרֹן וְגו' וַיַּעֲמֵד בֵּין הַמַּתִּים וְגו', וְכֵן עֲבָדוּ וְאֶתְבַּטַּל מִנֵּיהוּ.

שָׁמְעוּ הַהוּא קָלָא דְאָמַר, סַתְרָא סַתְרָא, קַמֵּייתָא אוּחִילוּ לְעִילָא, דְהָא
דִּינָא דְשְׁמִיָּא לָא אֲשַׁרֵּי הֵכָא, דְהָא יְדַעֵי לְבַטְלָא לִיְהִי, חֲלַשׁ
לְבִיָּה דְרַבֵּי אַחָא, אַדְמוּף, שְׁמַע דְאָמְרֵי לִיְהִי, פַּד עַבְדַּת דָּא, עַבִּיד דָּא,

מתוק מדבש

מד' זויות העיר עשרה אנשים, וְאָמְרוּ בְרַעוֹת נַפְשָׁכוֹן עֲנִינָא דְקִטְרַת בּוֹסְמִין דְקִדְשָׁא
בְרִיךְ הוּא יְהִי לְמִשָּׁה וְתֵאמְרוּ בְרַצוֹן וּבְכּוֹנַת נַפְשָׁכֶם עֲנִינֵי קִטְרוֹת הַסְּמִים שֶׁהִקְבִּיָּה צוּה
לְמִשָּׁה, וְעֲנִינָא דְקִרְבְּנָא עֲמִיה וְאַחַר אִמִּירַת הַקִּטְרוֹת תֵּאמְרוּ גַם עֲנִינֵי הַקִּרְבּוֹת.

עֲבָדוּ בְּן תַּלְת זְמַנִּין עֵשׂוּ כֵן שֵׁאמְרוּ פִּרְשַׁת הַקִּטְרוֹת וְהַקִּרְבּוֹת ג' פַּעֲמִים, וְאֶעְבְּרוּ בְּכָל
מֵאתָא לְאַרְבַּע זְוּוֹיִיתָא וְהוּוּ אָמְרִין בֵּן וְעִבְרוּ בְּכָל ד' זויות העיר וְאָמְרוּ כֵן,
לְבַתֵּר אָמַר לְהוּ גְזִיל לְאַנּוֹן דְאֹשִׁישׁוּ לְמִימַת אַחַר כֵּן אָמַר לְהֵם, גַּלְךְ לְאוֹתֵם הַנוֹטִים
לְמוֹת, וְאֶפְרִישׁוּ מִנֵּיכּוּ לְבַתִּיהוֹן וְאָמְרוּ כְדִין וְתִפְרִישׁוּ מִכֶּם אֲנָשִׁים שִׁילְכוּ לְבַתִּיהֶם
וְגַם שֵׁם יֵאמְרוּ כֵן כְּמוֹ שֵׁאמְרוּ, וְכַד תְּסִיִּימוּ תְּמַרוֹן אֲלִין פְּסוּקִיָּא וְכֵאשֶׁר תְּסִיִּימוּ
תֵּאמְרוּ אִלוּ הַפְּסוּקִים וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל אֱהָרֹן קַח אֶת הַמַּחְתָּה וְתֵן עָלֶיהָ אֵשׁ וְגו',
וַיִּקַּח אֱהָרֹן וְגו' וַיַּעֲמֵד בֵּין הַמַּתִּים וְגו', וְכֵן עֲבָדוּ וְאֶתְבַּטַּל מִנֵּיהוּ וְכֵן עֵשׂוּ
וְנַתְבַּטְּלָה הַמַּגְפָּה מֵהֶם. (רמ"ק ומפרשים)

שָׁמְעוּ הַהוּא קָלָא דְאָמַר סַתְרָא סַתְרָא שְׁמַעוּ קוּל שֵׁאמַר סוּדֵי סוּדוֹת נַתְגַּלָּה כֵּאֵן,
קַמֵּייתָא אֲנַחִילוּ לְעִילָא (ה"ג הנפש דוד) סוּד זֶה הַנְּחִילוּהוּ מִימֵי קֶדֶם לְמַעְלָה,
רְצָה לוֹמַר הוּא הַסוּד שְׁגָלָה מֵלֶאךָ הַמוֹת לְמִשָּׁה רַבִּינוּ כְּשַׁעְלָה לְשִׁמִּים לְקַבֵּל הַתּוֹרָה
שֶׁהַקִּטְרוֹת מִבְּטֵלַת אֶת הַמַּגְפָּה, וְהוּא כְּנַחֲלָה לְיִשְׂרָאֵל שֶׁלֹּא יִשְׁתַּנֵּה לְעוֹלָם, דְהָא דִּינָא
דְשְׁמִיָּא לָא אֲשַׁרֵּי הֵכָא דְהָא יְדַעֵי לְבַטְלָא לִיְהִי כִּי דִין הַשְּׁמִים אֵינוֹ שׁוֹרָה כֵּאֵן כִּי
יודעים לבטל אותו, חֲלַשׁ לְבִיָּה דְרַבֵּי אַחָא נַחֲלַשׁ לְבוּ שֶׁל רַבִּי אַחָא לְפִי שְׁבַטֵל אֶת
הַגּוֹזֵרָה בְּכַחוּ וְלֹא הַחֲזִירִים בְּתִשׁוּבָה בְּתַחֲלָה, אִי נִמִּי שֶׁנִּתְגַּרְרוּ בּוֹ הַחִיצוֹנִים עַל שֶׁהַתְּרִיס
כְּנַגְדָם, אַדְמוּף שְׁמַע דְאָמְרֵי לִיְהִי פַּד עַבְדַּת דָּא עַבִּיד דָּא נַתְנַמְנֵם רַבִּי אַחָא וְשִׁמַּע

זיל ואימא לון דיחזרון בתשובה, דחייבין אנון קמאי, קם ואחזר להו
 בתשובה שלימתא, וקבילו עלייהו דלא יתבטלון מאורייתא לעלם,
 ואחליפו שמא דקריתא וקארון לה מאתא מחסיא.

מתוק מדבש

שאמרו לו כמו שעשית זאת לבטל מהם המגפה עשה גם זאת, זיל ואימא לון דיחזרון
 בתשובה דחייבין אנון קמאי לך ואמור להם שיחזרו בתשובה כי חטאים הם לפני,
 קם ואחזר להו בתשובה שלימתא קם והחזיר אותם בתשובה שלימה, וקבילו עלייהו
 דלא יתבטלון מאורייתא לעלם וקבלו עליהם שלא יתבטלו מלמוד התורה לעולם,
 ואחליפו שמא דקריתא וקארון לה מאתא מחסיא והחליפו שם העיר וקראו לה
 מאתא מחסיא על שם שהקב"ה חס עליהם (וזה היה צארן ישראל ואין זה מתא מחסיא שצנצל,
 ולכן נקרא צמעשה עם רבי אבא שלקמן בשם "כפר טרשא" שלא להחליפו צעיר שצנצל). (רמ"ק
 ומפרשים)

מעלת זמן חצות הלילה

(ב) רבי אבא אָפּא הָוָה אָתִי מְטַבְרִיָּה לְבֵי טְרוּנְיָא דְחָמוּי, וְרַבִּי יַעֲקֹב בְּרִיָּה הָוָה עִמִּיה, אֲעָרְעוּ בְּכַפֵּר טְרָשָׁא, פֶּד בָּעוּ לְמַשְׁפֵּב, אָמַר רַבִּי אַבָּא לְמַרְיָה דְּבֵיתָא, אֵית הָכָא תְּרַנְגוּלָא, אָמַר לִיה מְאָרִיָּה דְּבֵיתָא אַמְאִי, אָמַר לִיה בְּגִין דְּקְאִימְנָא בְּפִלְגוֹת לִילְיָא מִמֶּש, אָמַר לִיה לָא אֲצַטְרִיף, דְּהָא סִימְנָא לִי בְּבֵיתָא, דְּהֵדִין טְקֵלָא דְקָמִי עֲרִסָאִי, מְלִינָא לִיה מִיָּא וְנָטִיף טִיף טִיף, וּבְפִלְגוֹת לִילְיָא מִמֶּש אֲתָרְקוּ פְּלָהוּ מִיָּא, וְאֲתַגְלַגַּל הָאִי קִיטְפָא וְנָהִים, וְאֲשַׁתְּמַע קָלָא בְּכָל בֵּיתָא, וְכַדִּין הוּא פְּלָגוֹת לִילְיָא מִמֶּש, וְחַד סָבָא הָוָה לִי דְהוּה קָם בְּכָל פְּלָגוֹת לִילְיָא

מתוק מדבש

"מאמר מעלת זמן חצות הלילה" ומסופר בו שרבי אבא נתאכסן בכפר טרשא, וביקש דרך והמצאה להיות ניעור בחצות הלילה, וכשניעור מצא לבעל האכסניה ובניו עוסקים בתורה במעלת זמן חצות, וכשראה זאת רבי אבא שיבח את רשב"י שמכח מציאותו בדור אפילו ילדים עוסקים בסתרי תורה. ואז ישבו יחד כולם ועסקו בתורה עד אור הבקר, כדלקמן.

(מקור המאמר צוהר פרשת לך לך דף ע"ג, וצנז'אור מתוק מדבש כרך 3 עמ' ספ-ספספ)

רבי אבא אָפּא הָוָה אָתִי מְטַבְרִיָּה לְבֵי טְרוּנְיָא דְחָמוּי רבי אבא היה בא מטבריה לבית השררה של חמיו (פירוש מקום אסיפת גדולים ושירים, תרגום סניס טרוניאל), וְרַבִּי יַעֲקֹב בְּרִיָּה (ברוב דפוסים איתא רבי יעקב בר רב), הָוָה עִמִּיה ורבי יעקב בנו היה עמו, אֲעָרְעוּ בְּכַפֵּר טְרָשָׁא פגעו באמצע דרכם בכפר טרשא ונכנסו ללון באכסניא אחת, פֶּד בָּעוּ לְמַשְׁפֵּב, אָמַר רַבִּי אַבָּא לְמַרְיָה דְּבֵיתָא כשרצו ללכת לישן אמר רבי אבא לבעל הבית, אֵית הָכָא תְּרַנְגוּלָא האם יש כאן תרנגול, אָמַר לִיה מְאָרִיָּה דְּבֵיתָא אַמְאִי שאלו בעל הבית למה נצרך לך תרנגול, אָמַר לִיה בְּגִין דְּקְאִימְנָא בְּפִלְגוֹת לִילְיָא מִמֶּש אמר לו רבי אבא לפי שאני נוהג לקום בחצות לילה ממש, לכן אני צריך תרנגול שיעיר אותי משינתי, אָמַר לִיה לָא אֲצַטְרִיף אמר לו הבעל הבית אינך צריך תרנגול להעיר אותך, דְּהָא סִימְנָא לִי בְּבֵיתָא כי יש לי סימן בביתי מתי הוא חצות ממש, דְּהֵדִין טְקֵלָא דְקָמִי עֲרִסָאִי מְלִינָא לִיה מִיָּא וְנָטִיף טִיף טִיף כי משקל זה שלפני מטתי אני ממלא מים בתחילת הלילה, והוא נוטף טפות טפות דרך נקב דק שבו, וּבְפִלְגוֹת לִילְיָא מִמֶּש אֲתָרְקוּ פְּלָהוּ מִיָּא ובחצות הלילה ממש מתרוקנים כל המים מן הכלי, וְאֲתַגְלַגַּל הָאִי קִיטְפָא וְנָהִים ומתגלגל ויורד זה הכלי הדבוק במשקל ונוהם ועושה רעש, וְאֲשַׁתְּמַע קָלָא בְּכָל בֵּיתָא ואז נשמע קול הרעש בכל הבית ומעורר את בני הבית משינתם, וְכַדִּין הוּא פְּלָגוֹת לִילְיָא מִמֶּש ואז הוא זמן חצות לילה ממש, וְחַד סָבָא הָוָה לִי דְהוּה קָם בְּכָל פְּלָגוֹת לִילְיָא וְאֲשַׁתְּמַע בְּאוּרִיָּתָא וּבְגִינִי כִּף עֲבַד הָאִי וזקן אחד היה לי

וַאֲשֶׁתְּדֹל בְּאוֹרֵי־תָא, וּבְגִינֵי כֶף עֶבֶד הָאִי, אָמַר רַבִּי אֲבָא בְּרִיךְ רַחֲמָנָא
 דְּשִׁדְרָנִי הֶכָא, בְּפִלְגוֹת לִילְיָא נְהִים הָהוּא גִלְגְּלָא דְקִיטְפָא, קָמוּ רַבִּי
 אֲבָא וְרַבִּי יַעֲקֹב.

שָׁמְעוּ לָהֶהוּא גִבְרָא דִּהְוָה יָתִיב בְּשִׁפּוּלֵי בֵּיתָא וְתַרְיִן בְּנוֵי עַמִּיָּה, וְהָוָה
 אָמַר פְּתִיב (תהלים קיט סב) חֲצוֹת לַיְלָה אָקוּם לְהוֹדוֹת לָךְ עַל מְשִׁפְטֵי
 צְדָקָךְ, מֵאֵי קָא חֲמָא דוֹד דְּאִיהוּ אָמַר חֲצוֹת לַיְלָה, וְלֹא בַּחֲצוֹת לַיְלָה,
 אֲלֹא חֲצוֹת לַיְלָה וְדָאֵי לְקִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אָמַר הָכִי, וְכִי קִדְשָׁא בְּרִיךְ
 הוּא הָכִי אֲקָרִי, אִין, דְּהָא חֲצוֹת לַיְלָה מִמֶּשׁ קִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אֲשַׁתְּכַח
 וְסִיעֲתָא דִּילֵיהּ, וְכִדִּין הִיא שְׁעֵתָא דְעֵייל בְּגִנְתָּא דְעָדָן לְאֲשַׁתְּעֲשְׂעָא עִם
 צְדִיקָא, אָמַר רַבִּי אֲבָא לְרַבִּי יַעֲקֹב, וְדָאֵי נִשְׁתַּתֵּף בְּשִׁכְנֵתָא וְנִתְחַבֵּר

מתוק מדבש

שהיה קם בכל חצות לילה ועסק בתורה ולכן עשה תחבולה זו כדי שיתעורר משינתו,
 אָמַר רַבִּי אֲבָא בְּרִיךְ רַחֲמָנָא דְּשִׁדְרָנִי הֶכָא אִמַר רַבִּי אֲבָא בְרוּךְ ה' שֶׁשֶׁלַחֲנִי לְכַאן,
 בְּפִלְגוֹת לִילְיָא נְהִים הָהוּא גִלְגְּלָא דְקִיטְפָא בַּחֲצוֹת הַלַּיְלָה נְהִים אוֹתוֹ הַגִּלְגַּל שֶׁ
 הַמִּשְׁקַל וְעָשָׂה רַעַשׁ בְּבֵית, קָמוּ רַבִּי אֲבָא וְרַבִּי יַעֲקֹב וְהַכִּינוּ אֶת עַצְמָם לַעֲסוֹק בַּתּוֹרָה.
 (רמ"ק וכו"פ ומפרטיס)

שָׁמְעוּ לָהֶהוּא גִבְרָא דִּהְוָה יָתִיב בְּשִׁפּוּלֵי בֵּיתָא וְתַרְיִן בְּנוֵי עַמִּיָּה שִׁמְעוּ לְאוֹתוֹ
 הַבַּעַל הַבַּיִת שֶׁהָיָה יוֹשֵׁב בִּירְכַתֵּי הַבַּיִת וּשְׁנֵי בָנוּי עָמוּ שֶׁכָּבַר קְדָמוֹ הֵם לְקוּם קוֹדֵם,
 וְהָוָה אָמַר, פְּתִיב חֲצוֹת לַיְלָה אָקוּם לְהוֹדוֹת לָךְ עַל מְשִׁפְטֵי צְדָקָךְ וְשָׂאֵל מֵאֵי
 קָא חֲמָא דוֹד דְּאִיהוּ אָמַר חֲצוֹת לַיְלָה וְלֹא בַּחֲצוֹת לַיְלָה מָה רָאָה דוֹד שֶׁאִמַר
 חֲצוֹת לַיְלָה וְלֹא בַּחֲצוֹת לַיְלָה כִּי אִם רָצָה לֹמַר שֶׁהוּא קָם בַּחֲצוֹת הִיא לוֹ לֹמַר בַּחֲצוֹת
 לַיְלָה, אֲלֹא חֲצוֹת לַיְלָה, וְדָאֵי לְקִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אָמַר הָכִי אֵלֵא וְדָאֵי מָה שֶׁאִמַר
 חֲצוֹת לַיְלָה לְהַקְבִּי"ה שֶׁהוּא הַמַּלְכוּת הַנִּקְרָאת חֲצוֹת אִמַר כֵּן, וְשָׂאֵל וְכִי קִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא
 הָכִי אֲקָרִי הָאֵם הַמַּלְכוּת נִקְרָאת חֲצוֹת, וְאִמַר אִין וְדָאֵי נִקְרָאת חֲצוֹת, דְּהָא חֲצוֹת לַיְלָה
 מִמֶּשׁ קִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אֲשַׁתְּכַח וְסִיעֲתָא דִּילֵיהּ כִּי בַּחֲצוֹת לַיְלָה מִמֶּשׁ הַמַּלְכוּת וְכֵן
 פְּמִלִּיא שְׁלֵה נִמְצָאִים וּמוֹכֵנִים לְשִׁמּוֹעַ קוֹל הַתּוֹרָה שֶׁל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל, וְכִדִּין הִיא שְׁעֵתָא
 דְעֵייל בְּגִנְתָּא דְעָדָן לְאֲשַׁתְּעֲשְׂעָא עִם צְדִיקָא וְאִז הִיא הַשְׁעָה שֶׁהַמַּלְכוּת נִכְנַסְתָּ בְּגִן
 עָדָן לְהַשְׁתַּעֲשֵׁעַ עִם הַצְּדִיקִים, לְכֵן נִקְרָאת הַמַּלְכוּת אִז חֲצוֹת לַיְלָה עַל שֵׁם פְּעוּלָתָהּ בְּאוֹתָהּ
 שְׁעָה, וְעַל זֶה אִמַר דוֹד לְהַמַּלְכוּת הַנִּקְרָאת חֲצוֹת לַיְלָה, שֶׁאִקוּם לְהוֹדוֹת לָךְ בְּשַׁעָה זֶה עַל
 מְשִׁפְטֵי צְדָקָךְ, אַחַר שֶׁשִׁמְעוּ דְּבָרִים הַלְלוּ מִבַּעַל הַבַּיִת אָמַר רַבִּי אֲבָא לְרַבִּי יַעֲקֹב, וְדָאֵי
 נִשְׁתַּתֵּף בְּשִׁכְנֵתָא וְנִתְחַבֵּר בְּחֻדָּא נִשְׁתַּתֵּף עִם הַשְּׁכִינָה לַעֲסוֹק בַּתּוֹרָה וְנִתְחַבֵּר יַחַד עִם

בַּחֲדָא, קְרִיבּוּ וַיְתִיבוּ עִמָּיהָ, אָמְרוּ לֵיהּ אֵימָא מְלָה דְפּוֹמָךְ דְּשִׁפִּיר
קְאָמְרַתְּ, מְנָא לָךְ הָאִי, אָמַר לֹון מְלָה דָא אוֹלִיפְנָא מִסְבָּאִי.

וְתוּ הָוּה אָמַר, דִּתְחִלַּת שַׁעְתֵּי קְמִייתָא דְלִילְיָא, כָּל דִּינִין דִּלְתַתָּא
מִתְעָרִין וְאֶזְלִין וְשִׁאטִּין בְּעֶלְמָא, וּבְפִלְגוֹת לִילְיָא מִמֶּשׁ קְדָשָׁא
בְּרִיךְ הוּא אֲתַעַר בְּגִנְתָּא דְעָדָן, וְדִינִין דִּלְתַתָּא לָא מִשְׁתַּפְּחֹן, וְכָל
נִימוּסִין דְלַעִילָא בְּלִילְיָא לָא אֲשַׁתְּכַחוּ אֶלָּא בְּפִלְגוֹת לִילְיָא מִמֶּשׁ, מְנַלְן
מֵאֲבָרְהֶם דְכְּתִיב (בראשית יד טו) וַיִּחַלֵּק עֲלֵיהֶם לִילָהּ, בְּמִצְרַיִם (שמות יב כט)
וַיְהִי בַּחֲצֵי הַלַּיְלָהּ, וּבִאֲתָרִין סְגִיאִין בְּאוּרִייתָא הָכִי אֲשַׁתְּכַח.

וְדוּד הָוּה יָדַע, וּמְנָא הָוּה יָדַע, אֶלָּא הָכִי אָמַר סְבָא, דְמַלְכוּתָא דִילְיָהּ

מתוק מדבש

הבעל הבית ובניו, קְרִיבּוּ וַיְתִיבוּ עִמָּיהָ נִתְקַרְבוּ אֵלָיו וַיִּשְׁבוּ אִצְלוּ, אָמְרוּ לֵיהּ אֵימָא
אִמְרוּ לוֹ אִמּוֹר לָנוּ, מְלָה דְפּוֹמָךְ דְּשִׁפִּיר קְאָמְרַתְּ, מְנָא לָךְ הָאִי דְבִרֵי פִין שִׁאמְרַת
יפּה, מִמִּי שִׁמְעַת כָּל זֶה, אָמַר לֹון מְלָה דָא אוֹלִיפְנָא מִסְבָּאִי אִמַר לֵהֶם סוּד זֶה לְמַדְתִּי
מִזְקֵנִי. (רמ"ק ו"פ ומפרשים)

וְתוּ הָוּה אָמַר וְעוֹד אִמַר זְקֵנִי, דִּתְחִלַּת שַׁעְתֵּי קְמִייתָא דְלִילְיָא שְׁבַתְחִילַת שַׁעַ
הִרְאִשׁוּנָה שֶׁל הַלַּיְלָה, כָּל דִּינִין דִּלְתַתָּא מִתְעָרִין וְאֶזְלִין וְשִׁאטִּין בְּעֶלְמָא מִתְעוֹרְרִים
כָּל בְּעֵלֵי דִינִים הַחִיצוֹנִים שֶׁלמִטָּה וְהוֹלְכִים וּמְשׁוּטָטִים בְּעוֹלָם עַד חֲצוֹת רוּצִים שֶׁלשׁוֹט
וְלִהְיוֹק בְּנֵי אָדָם, וּבְפִלְגוֹת לִילְיָא מִמֶּשׁ קְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא אֲתַעַר בְּגִנְתָּא דְעָדָן אַחַר
כֵּךְ בַּחֲצוֹת הַלַּיְלָה מִמֶּשׁ הַמַּלְכוּת מִתְעוֹרֶרֶת לְרַדַּת בְּגֵן עָדָן שֶׁבְּעוֹלָם הַבְּרִיאָה, וְדִינִין דִּלְתַתָּא
לָא מִשְׁתַּפְּחֹן וְאִז כָּל בְּעֵלֵי הַדִּינִים הַחִיצוֹנִים שֶׁלמִטָּה אֵינָם נִמְצָאִים עוֹד בְּעוֹלָם אֵלָּא
נִכְנָסִים בְּנוֹקְבָא דִּתְהוּמָא רַבָּא כְּדִי שְׁלָא יִתְבַטְלוּ מִפְּחַד ה' וּמֵהַדָּר גְּאוּנוּ, וְכָל נִימוּסִין
דְלַעִילָא וְכָל הַנְּהֻגוֹת הַדִּין שֶׁל הַמַּלְכוּת שִׁישׁ לְמַעַלָּה בְּאִצְיִלוֹת, (ה"ג רמ"ק) לָא אֲשַׁתְּכַחוּ
אֶלָּא בְּפִלְגוֹת לִילְיָא מִמֶּשׁ אֵינָם נִמְצָאוֹת וְיוֹצְאוֹת לְפּוֹעֵל אֵלָּא בַּחֲצוֹת לַיְלָה מִמֶּשׁ
כִּשֶׁהַמַּלְכוּת יוֹרֶדֶת לְעוֹלָם הַבְּרִיאָה, מְנַלְן שְׁבַחֲצוֹת לַיְלָה יֵשׁ הַנְּהֻגַת הַדִּין בְּעוֹלָם עַל יַדִּי
הַמַּלְכוּת, מֵאֲבָרְהֶם, דְכְּתִיב וַיִּחַלֵּק עֲלֵיהֶם לִילָהּ הוּא וְעַבְדֵּיו וַיִּכֶם וַיִּרְדָּפֶם עַד חוּבָה,
פִּירוּשׁ כִּשֶׁהֲלָכוּ לְלַחֹם עִם הַמַּלְכִים נַחֲלַק עֲלֵיהֶם הַלַּיְלָה לְחֻצָאִין וְהִיָּה זְמַן חֲצוֹת, וְאִז נִצְחוּ
אֶת הַמַּלְחָמָה, וְכֵן כְּתִיב בְּמִצְרַיִם, וַיְהִי בַּחֲצֵי הַלַּיְלָהּ וְה' הִכָּה כָּל בְּכוֹר, וּבִאֲתָרִין
סְגִיאִין בְּאוּרִייתָא הָכִי אֲשַׁתְּכַח וּבִהֲרַבָּה מְקוֹמוֹת בְּתוֹרָה וּבִנְיָן נִמְצָא כֵן שֶׁנִּשְׁעִשׂוּ נְסִים
לְיִשְׂרָאֵל בַּחֲצוֹת הַלַּיְלָה עַל יַדִּי הַנְּהֻגַת הַדִּין שֶׁל הַמַּלְכוּת. (רמ"ק ו"פ ומפרשים)

ואמר עוד וְדוּד הָוּה יָדַע וְדוּד הָוּה יָדַע שִׁישׁ הַנְּהֻגַת הַדִּין נִחְלָט לַיְלָה לְכֵן קָם אִז
וְאִמַר חֲנוּט לַיְלָה אִקּוּס, וּמְנָא הָוּה יָדַע וְשׁוֹאֵל מִנֵּין יָדַע דוּד דְּכַר זֶה, אָזְעָא הָכִי
אָמַר סְבָא אִלָּא כֵן אִמַר זְקֵנִי, דְּמִפְּלִיגְתָּא דִּיגֵיָּהּ בְּהָאִי תִלְיָא שְׁכַח מַלְכוּתוֹ שֶׁל דוּד

בְּהַי תִּלְיָא, וְעַל דָּא קָאִים בְּהֵיִא שְׁעָתָא וְאָמַר שִׁירְתָּא, וְלִהְכִי קְרִיִיָּה
 לְקַדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא חֲצוֹת לִילָה מִמֶּשׁ, אָקוּם לְהוֹדוֹת לְךָ וְגו', דְּהָא
 כָּל דִּינִין תִּלְיִין מִהֶכָּא, וְדִינִין דְּמִלְכוּתָא מִהֶכָּא מִשְׁתַּבְּחִין, וְהֵיִא שְׁעָתָא
 אֲתַקְטִיר בְּהַ דְּדוּד וְקָם וְאָמַר שִׁירְתָּא.

אַתָּא רַבִּי אַבְּא וּגְשָׁקִיָּה, אָמַר לִיה וַדַּאי הֶכִי הוּא, בְּרִיךְ רַחֲמָנָא
 דְּשִׁדְרֵנִי הֶכָּא. תָּא חֲזִי לִילָה דִּינָא בְּכָל אַתְרַּה וְהָא אוּקְיָמָנָא מִיִּלֵּי
 וְהֶכִי הוּא וַדַּאי, וְהָא אֲתַעַר קַמִּי דְרַבִּי שְׁמַעוֹן.

אָמַר הֵהוּא יְנוּקָא בְּרִיָּה דְּהֵהוּא גְבָרָא, אִי הֶכִי אַמְאִי פְתִיב חֲצוֹת לִילָה,

מתוק מדבש

שֶׁהִיא לְלַחֹם מִלַּחֲמַת ה', הִיא תְּלוּי צוּמָן חֲצוֹת לִילָה שְׁאֵז הַמַּלְכוּת יוֹרֶדֶת לְעוֹלָם הַצְּרִיאָה
 לְצַרֵּר הַנְּשֻׁמוֹת מִהַקְּלִיפּוֹת וְלִהְכַנְיַעַם עַל יְדֵי זֶה, וְעַל דָּא קָאִים בְּהֵיִא שְׁעָתָא וְאָמַר
 שִׁירְתָּא וְלִכְּן הִיא קַס צְאוּתָה הַשְּׁעָה שֶׁל חֲצוֹת לִילָה מִמֶּשׁ וְאָמַר שִׁירָה, וְיִהְיֶה קְרִיִיָּה
 לְקַדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא חֲצוֹת לִילָה מִמֶּשׁ וְעַל כֵּן קִרָּא לְהַמַּלְכוּת חֲצוֹת לִילָה מִמֶּשׁ עַל
 שֶׁשׁ שְׁאֵז יוֹרֶדֶת לְעוֹלָם הַצְּרִיאָה וּפּוֹעֵלֶת דֵּינִיָּה, וְהִיא אוֹמֵר לָהּ, אַתְּ הַנְּקִרְאֶת חֲצוֹת לִילָה
 אָקוּם יְהוּדוֹת לָךְ עַל מִשְׁפָּטֵי צִדְקָךְ (ה"ג הרמ"ק) פִּירוּשׁ שְׁאִקוּם לְהוֹדוֹת לְךָ עַל
 מִשְׁפָּטֵי הַצֶּדֶק שֶׁאַתְּ פּוֹעֵלֶת צְשׁוּאֵי יִשְׂרָאֵל, וְעוֹד מִפְּרַשׁ הַטַּעַם לְמָה דּוֹקָא צְחִי לִילָה,
 וְאָמַר דְּהָא בְּלִי דִּינִין תִּלְיִין מִהֶכָּא כִּי כָּל הַדֵּינִים וְהַמִּשְׁפָּטִים שְׂבָאִים לְעוֹלָם עַל שׁוּאֵי
 יִשְׂרָאֵל כּוֹלֵם תְּלוּיִם צְמָה שְׁנַעְשָׂה צְחֲוֹת לִילָה שְׁאֵז הַמַּלְכוּת יוֹרֶדֶת לְעוֹלָם הַצְּרִיאָה, וְדִינִין
 דְּמִלְכוּתָא מִהֶכָּא מִשְׁתַּבְּחִין וְכַח הַדִּין וְהַגְּזֵרָה שֶׁל מַלְכוּת דּוּד נִמְצָא מִכָּה מֵה שְׁנַעְשָׂה
 צְחֲוֹת לִילָה, וְהֵיִא שְׁעָתָא אֲתַקְטִיר בְּהַ דְּדוּד וְקָם וְאָמַר שִׁירְתָּא לְכֵן צְאוּתָה שְׁעָה
 נִקְשֵׁר דּוּד צְמַלְכוּת, כִּי הִיא שׁוֹרֵשׁ נִפְשׁוֹ, וְקַס וְאָמַר שִׁירָה לְהוֹדוֹת לְהַקְצִיָּה עַל כַּח הַדִּין
 וְהַמִּשְׁפָּט שֶׁקִּבַּל מִהַמַּלְכוּת הַנְּקִרְאֶת צֶדֶק כְּדִי לְלַחֹם מִלַּחֲמַת ה'.

אַתָּא רַבִּי אַבְּא וּגְשָׁקִיָּה צֵא רַבִּי אֲבָא וְנִסְקוּ לְהַדְצִיק נִפְשׁוֹ כַּמְנַהֲגִים תַּמִּיד צְשׁוּמַת
 לְצַנֵּס צְצַרֵּי תוֹרָה שְׁהוּא סוּד יַחֲוֹד דְּנִשְׁקִין, אָמַר לִיה וַדַּאי הֶכִי הוּא אָמַר לוֹ
 וְדַאי כֵּן הוּא כְּצַרִּיק, בְּרִיךְ רַחֲמָנָא דְּשִׁדְרֵנִי הֶכָּא צְרוּךְ ה' שְׁשַׁלְחֵנִי לְכַאֵן לְשִׁמוּעַ סוּד
 זֶה, וְהוֹסִיף וְאָמַר תָּא חֲזִי לִילָה דִּינָא בְּכָל אַתְרַּה צֵא וְרָאָה וְדַאי כֵּן הוּא כְּצַרִּיק כִּי
 צָלֵל מִקּוּם שְׁנוּכֵר לִילָה הוּא צְחִינַת דִּין, וְגַם כַּאֵן נִקְרְאֶת הַמַּלְכוּת חֲצוֹת לִילָה עַל שֶׁשׁ הַדִּין
 שְׁפּוֹעֵלֶת צְאוּתָה שְׁעָה, וְהָא אוּקְיָמָנָא מִיִּלֵּי וְהֶכִי הוּא וַדַּאי וְכַצֵּר צִיִּארְנוּ דְצֵר זֶה וְכֵן
 הוּא הַאֲמַת, וְהָא אֲתַעַר קַמִּי דְרַבִּי שְׁמַעוֹן וְכַצֵּר נִתְעוֹרֵר דְצֵר זֶה וְנִלְמַד לְפָנֵי רַבִּי
 שְׁמַעוֹן. (רמ"ק ואש"כ וכו"פ)

אָמַר הֵהוּא יְנוּקָא בְּרִיָּה דְּהֵהוּא גְבָרָא אָמַר אוֹתוֹ הַמִּינוּק צְנוּ שֶׁל הַצַּעַל הַצִּיָּה, אִי
 הֶכִי אַמְאִי פְתִיב חֲצוֹת לִילָה אִם כֵּן הוּא שְׁדוּד קִרָּא אֵל הַמַּלְכוּת חֲצוֹת לִילָה,
 הִיא דִּי לוֹ לֹמַר לִילָה אִקוּם כִּי הַמַּלְכוּת נִקְרְאֶת לִילָה צָלֵל מִקּוּם לְפִי שֶׁהִיא פּוֹעֵלֶת דִּין,

אמר ליה הא אתמר בפלגות ליליא מלכותא דשמיא אתערת, אמר
 אנה שמענא מלה, אמר ליה רבי אבא אימא ברי טב, דהא מלה
 דפומך קלא דבוצינא להוי, אמר אנה שמענא דהא לילה דינא דמלכותא
 איהו, ובכל אתר דינא הוא, והאי דקאמר חצות, בגין דינקה בתרי
 גווי, בדינא וחסד, וודאי פלגותא קדמיתא דינא הוא, דהא פלגותא
 אחרא נהירו אנפיה בסטרא דחסד, ועל דא חצות לילה פתיב ודאי.
 קם רבי אבא ושווי ידוי ברישיה וברכיה, אמר ודאי חשיבנא דחכמתא
 לא אשתכח בר באנון זפאי דזכו בה, השתא חמינא דאפילו ינוקי
 בדרא דרבי שמעון זכו לחכמתא עלאה, זפאה אנת רבי שמעון, ווי
 לדרא דאנת תסתלק מגיה, יתבו עד צפרא ואשתדלו באורייתא.

מתוק מדבש

אמר ליה רבי אבא, הא אתמר הרי כבר למדנו, כי בפלגות ליליא מלכותא דשמיא
 אתערת שנחלות הלילה המלכות שמים מתעוררת ויורדת אל עולם הנריאה ופועלת דיניה,
 לכן קרא אותה דוד אז על שם זה חלות לילה, אמר אנה שמענא מלה אמר המינוק
 אני שמעתי עוד טעם למה אמר דוד חלות, אמר ליה רבי אבא, אימא ברי טב
 אמור בני הטוב דהא מלה דפומך קלא דבוצינא להוי כי אמרי פיך יהיו נעימים
 כקולו של רבי שמעון הנקרא נר הקדוש, אמר אנה שמענא דהא לילה דינא דמלכותא
 איהו אמר המינוק גם אני שמעתי כדזריכס שמלת לילה מורה על הדין של המלכות,
 ובכל אתר דינא הוא ולילה הוא נחמת דין בכל מקום, והאי דקאמר חצות וזה
 שאמר דוד חלות, בגין דינקה בתרי גווי בדינא וחסד לפי שהמלכות יונקת צב
 אופנים דין וחסד, וודאי פלגותא קדמיתא דינא הוא וזולאי נחמי הראשון של הלילה
 הנקרא ליל הוא דין, דהא פלגותא אחרא נהירו אנפיה בסטרא דחסד כי נחמי
 השני של הלילה הנקרא לילה מאירות פניה נלד החסד, ועל דא חצות לילה פתיב
 ודאי כי פירושו של חלות הוא צ' חלחין שהמלכות יונקת מהם.

קם רבי אבא ושווי ידוי ברישיה וברכיה עמד רבי אבא ושם ב' ידיו על ראשו וברכו,
 אמר ודאי חשיבנא דחכמתא לא אשתכח בר באנון זפאי דזכו בה אמר רבי
 אבא חשבתי שסודות החכמה לא נמצאים אלא באותם הצדיקים שזכו אליה על ידי מעשיהם
 הטובים, השתא חמינא דאפילו ינוקי בדרא דרבי שמעון זכו לחכמתא עלאה
 עתה ראיתי שאפילו התינוקות בדורו של רבי שמעון בכוחו זכו לחכמה עליונה, זפאה
 אנת רבי שמעון אשריך רבי שמעון, ווי לדרא דאנת תסתלק מגיה אוי לאותו הדור
 שתסתלק ממנו, יתבו עד צפרא ואשתדלו באורייתא ישבו שם עד הבוקר ועסקו

כל הנימול נקרא צדיק

(ג) פֶּתַח רַבִּי אֲבָא וְאָמַר, (ישעיה ס כא) וְעִמָּךְ פְּלִים צְדִיקִים וְגו', מִלָּה דָא הָא אוֹקְמוּהּ חֲבַרְיָא, מְאִי טַעְמָא פְּתִיב וְעִמָּךְ פְּלִים צְדִיקִים, וְכִי פְּלָהוּ יִשְׂרָאֵל צְדִיקֵי נִינְהוּ, וְהָא פְּמָה חֲיִיבִין אִית בְּהוּ בִישְׂרָאֵל, פְּמָה חֲטָאִין וְכַמָּה רְשִׁיעִין דְּעִבְרִין עַל פְּקוּדֵי אוּרִייתָא, אֲלֵא הָכִי תְּנָא בְּרִזָּא דְּמִתְנִיתִין, זַפְּאִין אֲנֹן יִשְׂרָאֵל דְּעִבְדִין קְרַבְנָא דְּרַעוּא לְקַדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, דְּמַקְרִיבִין בְּנִייהוּ לְתַמְנִיא יוֹמִין לְקְרַבְנָא, וְכַד אֲתַגְזְרוּ עָאלוּ בְּהַאי חוּלְקָא טְבָא דְּקַדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, דְּכָתִיב (משלי י כה) וְצַדִּיק יִסּוּד עוֹלָם, וְכִיּוֹן דְּעָאלוּ בְּהַאי חוּלְקָא דְּצַדִּיק אֲקָרוּן צְדִיקִים,

מתוק מדבש

"מאמר כל הנימול נקרא צדיק" ומבואר בו שעל ידי מצות המילה שמקיימים ההורים בבנם בשמחה, ובבחינת הקרבת קרבן, בזה זוכה הבן הנימול להקרא בסוד צדיק, כי המילה משלימה את הבן בהארת השכינה שהיא מדת המלכות, והפריעה משלימה אותו בהארת היסוד הנקראת צדיק, וזהו סוד הפסוק ועמך כלם צדיקים וכו'. ומבאר עוד כי זהו הענין שאברם על ידי המילה זכה להקראות בשם אברהם, להורות שנשלם בהורות השכינה הרמוזה באות ה' משם הו"ה.

(מקור המאמר זוהר פרשת לך לך דף נג ע"א, וצניזאר ממוק מדגש כרך 3 עמ' ספה-ספח)

פֶּתַח רַבִּי אֲבָא וְאָמַר כְּתִיב וְעִמָּךְ פְּלִים צְדִיקִים וְגו' הִנֵּה מִלָּה דָא הָא אוֹקְמוּהּ חֲבַרְיָא דְּבַר זֶה כְּבַר הַעֲמִידוֹ וּפִירוּשׁוֹ הַחֲבַרִּים, מְאִי טַעְמָא פְּתִיב וְעִמָּךְ פְּלִים צְדִיקִים כִּי לְכַאוּרָה קִשָּׁה וְכִי פְּלָהוּ יִשְׂרָאֵל צְדִיקֵי נִינְהוּ וְכִי כָל יִשְׂרָאֵל הֵם צְדִיקִים, וְהָא פְּמָה חֲיִיבִין אִית בְּהוּ בִישְׂרָאֵל וְהָרִי כַמָּה חֲיִיבִים יֵשׁ בִישְׂרָאֵל, פְּמָה חֲטָאִין וְכַמָּה רְשִׁיעִין דְּעִבְרִין עַל פְּקוּדֵי אוּרִייתָא וְכַמָּה חוּטָאִים וְרַשְׁעִים שְׁעוּבִים עַל מִצְוֹת הַתּוֹרָה, וְאִיךְ יִכְלֹם בְּשֵׁם צְדִיקִים, אֲלֵא הָכִי תְּנָא בְּרִזָּא דְּמִתְנִיתִין אֲלֵא כַךְ לְמַדְנּוּ בְּסוּד הַמְּשֵׁנָה, זַפְּאִין אֲנֹן יִשְׂרָאֵל דְּעִבְדִין קְרַבְנָא דְּרַעוּא לְקַדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אֲשֵׁרִיהֶם יִשְׂרָאֵל שְׁמַקְרִיבִים קַרְבָּן שִׁיחִיהָ לְרַצוֹן לְהַקְבִּי"ה, וְהֵינֵנוּ דְּמַקְרִיבִין בְּנִייהוּ לְתַמְנִיא יוֹמִין לְקְרַבְנָא שְׁמַקְרִיבִים אֶת בְּנֵיהֶם לְשִׁמוּנָה יָמִים לְקַרְבָּן, כִּי מִי לֹא יַחְמוֹל עַל פְּרִי בִטְנוֹ וְיוֹצֵא חֲלָצִיו לְתַתּוֹ בְּיוֹם הַשְּׁמִינִי לְלִידְתוֹ לְכַרוֹת אֶת בֶּשֶׂר עַרְלָתוֹ, וּבְכָל זֹאת אֲמוּ וְאֲבִיו שְׂמַחִים וְטוֹבֵי לֵב בְּתַתּוֹ לְקַרְבָּן לְאֲבִיו שְׂבַשְׂמִים, וּבַעֲבוּר הַמִּצְוָה הַזֹּאת שְׂכוּלָם מְקִיִּים אֹתָהּ רְאוּי שִׁיקְרָאוּ כּוֹלָם צְדִיקִים, וְכַד אֲתַגְזְרוּ עָאלוּ בְּהַאי חוּלְקָא טְבָא דְּקַדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא וְכַשְׁמֹלִים וּנְפַרְעִים כַּדִּין אִזְ הֵם נִכְנָסִים בְּאוֹתוֹ חֶלֶק הַטּוֹב שֶׁל הַקְבִּי"ה שֶׁהוּא מֵדַת הַיִּסּוּד, דְּכָתִיב וְצַדִּיק יִסּוּד עוֹלָם הִרִי שֶׁהִיּוּד נִקְרָא צְדִיק, וְכִיּוֹן דְּעָאלוּ בְּהַאי חוּלְקָא דְּצַדִּיק אֲקָרוּן צְדִיקִים וְכִיּוֹן שֶׁעַל יְדֵי בְרִית נִכְנָסוּ בְּזֶה הַחֶלֶק שֶׁל הַיִּסּוּד הַנִּקְרָא צְדִיק,

וְדַאי כָּלָם צְדִיקִים, וְעַל כֵּן לְעוֹלָם יִירָשׁוּ אֶרֶץ, כְּדִכְתִּיב (תהלים קיח יט) פִּתְחוּ לִי שַׁעְרֵי צְדָק אָבֹא בָם, וּכְתִיב (שם פסוק כ) זֶה הַשַּׁעַר לִיהוָה צְדִיקִים יָבֹאוּ בוֹ, אֲנֹן דְּאִתְגַּזְרוּ וְאִקְרוּן צְדִיקִים.

נִצָּר מִטְעִי, נִצָּר מֵאִינוּן נְטִיעִין דְּנִטְע קִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְּגִנְתָּא דְּעֵדֶן, הַאי אֶרֶץ חַד מְנִיְהוּ, וְעַל כֵּן אֵית לְהוּ לְיִשְׂרָאֵל חוּלְקָא טְבָא בְּעֻלְמָא דְּאִתִּי, וּכְתִיב (שם לו כט) צְדִיקִים יִירָשׁוּ אֶרֶץ, (ישעיה ס כה) לְעוֹלָם יִירָשׁוּ אֶרֶץ, מַהוּ לְעוֹלָם, כְּמַה דְּאִוְקִימְנָא בְּמִתְנִיתָא דִּילָן וְהָא אִתְמַר הַאי מְלָה בֵּין חֲבֵרִיא.

תָּא חֲזִי קִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לָא קָרָא לְאַבְרָהָם אַבְרָהָם עַד הַשְּׁתָּא, מֵאִי

מתוק מדבש

הם נקראים צדיקים, וְדַאי כָּלָם צְדִיקִים לכן ודאי כל ישראל שהם נמולים אפילו הרשעים נקראים צדיקים, וְעַל כֵּן כָּתוּב אַחַר כֵּן לְעוֹלָם יִירָשׁוּ אֶרֶץ היינו ארץ העליונה שהיא השכינה, כי על ידי המילה נכנסים במלכות ועל ידי הפריעה נכנסים ביסוד, כְּדִכְתִּיב פִּתְחוּ לִי שַׁעְרֵי צְדָק אָבֹא בָם כי תחילה עולים במלכות הנקראת צדק על ידי המילה, וּכְתִיב זֶה הַשַּׁעַר לִיהוָה צְדִיקִים יָבֹאוּ בוֹ רצה לומר כי אֲנֹן דְּאִתְגַּזְרוּ וְאִקְרוּן צְדִיקִים אלו שנמולו ונפרעו ונקראים צדיקים הם עולים מהמלכות אל היסוד. (רמ"ק ו"פ ומפרשים)

ומה שכתוב אחר כך גִּצְר מִטְעִי פִּירוּשׁ שְׁמַה שְׁכַתּוּב "לְעוֹלָם יִירָשׁוּ אֶרֶץ", אִוְמַה הַאֶרֶץ הִיא גִּצְר מֵאִינוּן נְטִיעִין דְּנִטְע קִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְּגִנְתָּא דְּעֵדֶן הַאי אֶרֶץ חַד מְנִיְהוּ הַמַּלְכוּת שֶׁהִיא סוּד הַאֶרֶץ הַעֲלִיּוֹנָה הִיא עֵנֶף אֶחָד מֵאוֹתוֹת הַנְּטִיעוֹת שֶׁנִּטְע הַקִּצְוִי"ה בְּגֵן עֵדֶן, וְרַחַה לֹמַר הַנְּטִיעוֹת הַט' סְפִירוֹת שֶׁל ז"א שֶׁנִּטְע אֶצְל הַנִּקְרָא הַקִּצְוִי"ה בְּצִימָא שֶׁהִיא סוּד גֵּן עֵדֶן הַעֲלִיּוֹן, וְהַמַּלְכוּת נִתְקַנַּת מֵהַמַּלְכוּת שֶׁל כֻּל הַט' ס' דז"א וְנִעֲשִׂית סְפִירָה עֲשִׂירִית לְהַס. וְאִמַר וְעַל כֵּן בְּהַנְּסָס צְנִיית אֵית לְהוּ לְיִשְׂרָאֵל חוּלְקָא טְבָא בְּעֻלְמָא דְּאִתִּי יֵשׁ לְהַס לְיִשְׂרָאֵל חֶלֶק טוֹב צְעוֹלַס הַצָּא, וּמִפְרַשׁ כִּי וּכְתִיב צְדִיקִים יִירָשׁוּ אֶרֶץ פִּירוּשׁ הַנְּמוּלִים יִירָשׁוּ הָאֶרֶץ הַמַּלְכוּת הַנִּקְרָאת אֶרֶץ, וְעוֹד כְּתִיב לְעוֹלָם יִירָשׁוּ אֶרֶץ, וּמִפְרַשׁ כִּי לְעוֹלָם מֵתִי הַצְדִיקִים יוֹרְשִׁים הָאֶרֶץ הַמַּלְכוּת, וְאִמַר כְּמַה דְּאִוְקִימְנָא בְּמִתְנִיתָא דִּילָן, וְהָא אִתְמַר הַאי כְּמַה בֵּין חֲבֵרִיא כְּמוֹ שְׁכַר פִּירְשָׁנוּ בְּמִשְׁנַה שֶׁלֵּנוּ וְכֵן נִאֲמַר דְּבַר זֶה בֵּין הַחֲצִרִים, שֶׁלְעוֹלַם הַצָּא שֶׁהוּא סוּד הַצִּינָה הַנִּקְרָאת עוֹלַם אִזּו יִירָשׁוּ הַצְדִיקִים אֵת הָאֶרֶץ הַמַּלְכוּת שֶׁהִיא סוּד אֶרֶץ הַעֲלִיּוֹנָה, נִמְלָא שִׁישׁ לְהַנְּמוּלִים שֶׁהֵם הַצְדִיקִים חֶלֶק טוֹב צְעוֹלַס הַצָּא שֶׁהוּא הָאֶרֶץ הַמַּלְכוּת. (רמ"ק ו"פ ומק"מ)

תָּא חֲזִי קִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לָא קָרָא לְאַבְרָהָם אַבְרָהָם עַד הַשְּׁתָּא צָא וְרַחַה שֶׁלֵּא

קָרָא הַקִּצְוִי"ה לְאַצְרָהֶם צָס אֶצְרָהֶם עַד שֶׁהִיא בֵּין תְּשַׁעִים וְתִשְׁעִים שְׁנַיִם, מֵאִי טְעָמָא

טעמא, אלא הכי אוקימנא, דעד השתא לא אתגזר, וכד אתגזר אתחבר ביה האי ה' ושריא ביה, וכדין אקרי אברהם, והינו דכתיב (בראשית ב ה) אלה תולדות השמים והארץ בהבראם, ותאנא בה' בראם, ותאנא באברהם, מאי קאמרי, אלא דא חסד, ודא שכינתא, וכלא נחית פחדא ולא קשיא מלה, והאי והאי הוי.

אמר רבי יעקב לרבי אבא, האי ה' דהבראם זעירא וה' דהליהו"ה רברבא, מה בין האי להאי, אמר ליה דא שמיטה ודא יובלא, ובגין כך זמנין דסיהרא קיימא באשלמותא וזמנין בפגימותא, ובאנפיקא אשתבח ואשתמודע וכלא שפיר, והאי איהו בריא דמלה.

מתוק מדבש

הלל היה יכול לקראו הכתוב אזכרה על שם סופו, אלא הכי אוקימנא דעד השתא לא אתגזר ללל כך העמדנו, לפי שעד עתה לא היה נמול, וכד אתגזר אתחבר ביה האי ה' ושריא ביה וכדין אקרי אברהם וכשנמול נתחזרה זו השכינה שהיא בעלת הצרית והיא סוד אות ה' אחרונה של השם הוי"ה ושרתה עליו, ועל ידי כן נמוספה ה' בשמו ונקרא אזכרה, והינו דכתיב אלה תולדות השמים והארץ בהבראם, ותאנא בה' בראם ולמדנו שבראם צאות ה', ותאנא באברהם ונמקום אחר למדנו שבראם בצרחה, ומקשה מאי קאמרי מה אומרים וצמה חולקים אלו התנאים, אלא דא חסד ללל אזכרה הוא מדת החסד שזה נצח העולם כמו שכתוב "עולם חסד יצנה", ודא שכינתא וה' היא השכינה, וצוה חולקים התנאים, מר סצר שעל ידי החסד נצח העולם, ומר סצר שעל ידי המלכות נצח, אבל צאמת יובלא נחית פחדא כולם החסד והשכינה ירדו לצרוח את העולם כאחד, רצה לומר שהשכינה צראה את העולם צמדת אזכרה, לכן ורא קשיא מלה והאי והאי הוי ולא קשה הדבר כי זה וזה היה. (רמ"ק ומפרשים)

אמר רבי יעקב לרבי אבא, האי ה' דהבראם זעירא אות ה' דהצראם צאה צמקורה קטנה, וד' דהליהו"ה רברבא ואות ה' דהלהוי"ה תגמלו זאת שצפרסת האזינו צאה צמקורה גדולה, מה בין האי להאי מה ההצדל ציניהם, אמר ליה דא שמיטה ה' קטנה היא המלכות הנקראת שמיטה, ודא יובלא וה' גדולה היא צינה הנקראת יובל, והמלכות תלויה צינה ובגין כך זמנין דסיהרא קיימא באשלמותא ולכן לפעמים כשהמלכות מקבלת הארות מצינה היא עומדת צמלואה וצלימותה, וזמנין בפגימותא ולפעמים כשאין הצינה משפעת לה הארות היא עומדת צפגימתה וחסרונה, ובאנפיקא אשתבח ואשתמודע וצפניה נמלא וניכר ההפרש וההצדל, יובלא שפיר והאי איהו בריא דמלה והכל טוב ויפה וזהו צרוו של דבר זה. (רמ"ק ומפרשים)

שומר הברית ניצול מגיהנם

(ד) אָמַר רַבִּי אַבָּא, זָכָאִין אַנּוּן יִשְׂרָאֵל דְּקִדְּשָׁא בְּרִיףּ הוּא אַתְרֵעִי בְּהוֹן מְפֹל שְׂאָר עַמִּין, וְיַהֲיִב לֹון אֶת קִימָא דָּא, דְּכָל מָאן דְּאִית בֵּיהּ הָאִי אָת, לָא נַחֲתִית לַגִּיהֶנֶם אִי אִיהוּ נָטִיר לִיהּ פְּדָקָא יָאוּת, דְּלָא עֵייל לִיהּ בְּרִשׁוּתָא אַחְרָא, וְלָא מְשַׁקֵּר בְּשִׁמְיָהּ דְּמִלְפָּא, דְּכָל מָאן דְּמְשַׁקֵּר בְּהָאִי כְּמָאן דְּמְשַׁקֵּר בְּשִׁמְיָהּ דְּקִדְּשָׁא בְּרִיףּ הוּא, דְּכִתִּיב (הוֹשֵׁעַ ה' ז) בֵּיהוּ"ה בְּגָדוּ פִי בָּנִים זָרִים יְלָדוּ.

מתוק מדבש

"מאמר שומר הברית ניצול מגיהנם" ומבואר בו שעל ידי שהנימול שומר את בריתו כראוי, בזה הוא זוכה שאפילו אם חטא אינו יורד לגיהנם, כי הקב"ה מזמין לו דרך אחרת לתקון. ומי שח"ו מחלל את בריתו נקרא משקר בשמו של הקב"ה ונקרא בוגד הפך משומר הברית שנקרא צדיק אמת.

(מקור המאמר זוהר פרשת לך לך דף ג' ע"א, ונצי"ור ממוק מדבש כרך ז עמ' שפס-שפט)

אָמַר רַבִּי אַבָּא, זָכָאִין אַנּוּן יִשְׂרָאֵל דְּקִדְּשָׁא בְּרִיףּ הוּא אַתְרֵעִי בְּהוֹן מְפֹל שְׂאָר עַמִּין וְיַהֲיִב לֹון אֶת קִימָא דָּא אִשְׁרִיִּים יִשְׂרָאֵל שֶׁהַקִּב"ה בָּחַר בָּהֶם מִכָּל שְׂאֵר הָעַמִּים וְנָתַן לָהֶם אוֹת בְּרִית קוֹדֶשׁ, רִצָּה לוֹמַר כִּי מֵאֲהַבְתּוּ לִזְרַע אֲבֵרָהֶם אוֹהֲבוּ נָתַן לָהֶם מִצּוֹת הַמִּילָה, דְּכָל מָאן דְּאִית בֵּיהּ הָאִי אָת לָא נַחֲתִית לַגִּיהֶנֶם שְׂכַל מִי שִׁישׁ בּוֹ זֶה הָאוּת אִינוּ יוֹרֵד לַגִּיהֶנֶם, וְאִם חָטָא בְּשֵׂאֵר עֲבִירוֹת הַקִּב"ה גּוֹבֵה מִמֶּנּוּ בְּרַכִּים אַחֲרִים, אִי אִיהוּ נָטִיר לִיהּ פְּדָקָא יָאוּת דְּלָא עֵייל לִיהּ בְּרִשׁוּתָא אַחְרָא וְלָא מְשַׁקֵּר בְּשִׁמְיָהּ דְּמִלְפָּא אִם הוּא שֹׁמֵר אוֹתוֹ כְּרָאוּי וְלֹא הִכְנִיסוּ בְּרִשׁוֹת אַחֵר וְלֹא שִׁקֵּר בְּשִׁמְיָהּ דְּכָל מָאן דְּמְשַׁקֵּר בְּהָאִי כְּמָאן דְּמְשַׁקֵּר בְּשִׁמְיָהּ דְּקִדְּשָׁא בְּרִיףּ הוּא שְׂכַל מִי שֶׁמְשַׁקֵּר בָּאוֹת בְּרִית נַחֲשֵׁב לוֹ כְּמִי שֶׁמְשַׁקֵּר בְּשִׁמְיָהּ דְּהַקִּב"ה הִנְרַשֵּׁם בְּבְרִית, דְּכִתִּיב בֵּיהוּ"ה בְּגָדוּ פִירוּשׁ בְּשֵׁם ה' מִמֶּשׁ בְּגָדוּ, פִּי בָּנִים זָרִים יְלָדוּ פִירוּשׁ שֶׁמְנַשִּׂים זְרוֹת יְלָדוּ זָרִים, הָרִי לָנוּ שְׂכִיּוֹן שִׁילְדוּ מְנַשִּׂים זְרוֹת וּפְגָמוּ בְּבְרִית נַחֲשֵׁב לָהֶם שֶׁבְּגָדוּ בַּה'. (רמ"ק וכו"פ ומפרשים)

אליהו מלאך הברית

(ה) תו אָמַר רַבִּי אַבָּא, בְּזַמְנָא דְּבַר נֶשׁ אֶסִּיק בְּרִיָּה לְאַעְלִיָּה לְהָאֵי בְרִית, קָרִי קְדָשָׁא בְּרִיָּךְ הוּא לְפַמְלִיא דִּילִיָּה וְאָמַר, חָמוּ מְאֵי בְרִיָּה עֲבָדִית בְּעֵלְמָא, בִּיָּה שַׁעְתָּא אֲזַדְמֵן אֵלִיָּהוּ, וְטָאס עֵלְמָא בְּאַרְבַּעָה טָאסִין וְאֲזַדְמֵן תַּמָּן, וְעַל דָּא תַנִּינָן דְּבַעֵי בַר נֶשׁ לְתַקְנָא פְּרִסְיָא אַחְרָא לִיקְרָא דִּילִיָּה, וְיִימָא דָּא פְּרִסְיָא דְּאֵלִיָּהוּ, וְאֵי לָאו לָא שְׂרִי תַמָּן, וְהוּא סְלִיק וְאַסְהִיד קִמֵּי קְדָשָׁא בְּרִיָּךְ הוּא.

תָּא חֲזִי בְּקַדְמִיתָא פְּתִיב, (מ"א יט') מַה לָּךְ פַּה אֵלִיָּהוּ וְגו', וְכַתִּיב קִנָּא קִנָּאתִי לִיהו"ה אֱלֹהֵי צַבָּאוֹת פִּי עֲזָבוּ בְּרִיתְךָ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְגו',

מתוק מדבש

"מאמר אליהו מלאך הברית" ומבואר בו שאליהו זכור לטוב מזדמן בברית המילה, ולכן צריך להכין כסא לכבודו ולומר בפה זה הכסא של אליהו. ומבאר כי ביאת אליהו היא כדי שיעיד וילמד זכות על ישראל, ועל ידי זה מתעוררת מדת הרחמים להטיב לישראל קדושים.

(מקור המאמר זוהר פרשת לך לך דף נג ע"א, וצניאור ממוק מדנש כרך 3 עמ' 57-58)

תו אָמַר רַבִּי אַבָּא, בְּזַמְנָא דְּבַר נֶשׁ אֶסִּיק בְּרִיָּה לְאַעְלִיָּה לְהָאֵי בְרִית בּוֹמֵן שְׁהָאֲדַם מְבִיא אַתְּ בְּנֵי לְהַכְנִיסוּ בְּבִרִית, קָרִי קְדָשָׁא בְּרִיָּךְ הוּא לְפַמְלִיא דִּילִיָּה וְאָמַר, חָמוּ מְאֵי בְרִיָּה עֲבָדִית בְּעֵלְמָא קוּרָא הַקְּב"ה לְמִלְאכֵי מַעְלָה וְאוּמַר לְהֵם רְאוּ אִיזוּ בְרִיָּה בְּרִיתִי בְּעוֹלְמֵי שְׁאִינוּ חֵס עַל פְּרִי בְּטֵנוּ וּמְבִיאֵוּ בְּשִׂמְחָה לְהַקְרִיבֵוּ לְפָנַי לְקַרְבָּן, בִּיָּה שַׁעְתָּא אֲזַדְמֵן אֵלִיָּהוּ וְטָאס עֵלְמָא בְּאַרְבַּעָה טָאסִין וְאֲזַדְמֵן תַּמָּן בְּאוֹתָהּ שַׁעָה מְזַדְמֵן אֵלִיָּהוּ שֵׁם בְּשַׁעַת הַבְּרִית, וְעַף אַתְּ כָל הָעוֹלָם בְּד' עַפִּיפּוֹת לְהִיּוֹת שֵׁם, וְהֵם כְּנֹגֵד ד' אוֹתוֹת שֵׁם הוִי"ה שְׁבוּ תְלוּיָה אוֹת הַבְּרִית, וְעַל דָּא תַנִּינָן דְּבַעֵי בַר נֶשׁ לְתַקְנָא פְּרִסְיָא אַחְרָא לִיקְרָא דִּילִיָּה וְעַל כֵּן לְמַדְנֵוּ שְׁצִירְךָ הָאֲדַם לְהַכִּיֵן כְּסָא אַחַר לְכַבּוּדוֹ (מְלַנְד הַכְּסָא שׁוֹטֵנַן עֲלֵיו הַסְּנֵק וּמוֹפֵס אֵת הַמִּינוּק נִשְׁעַת הַמִּילָה), וְיִימָא דָּא פְּרִסְיָא דְּאֵלִיָּהוּ וְיִאמַר בְּפִיו זֶה הַכְּסָא שֶׁל אֵלִיָּהוּ, וְאֵי לָאו לָא שְׂרִי תַמָּן וְאֵם לָא אוּמַר כֵּךְ אִינוּ שׁוֹרֵה שֵׁם, כִּי אִין הָרוּחַנִי שׁוֹרֵה עַל הַגִּשְׁמִי אֵלֵא עַל יְדֵי הַכְּנָה בְּפֵה, וְהוּא סְלִיק וְאַסְהִיד קִמֵּי קְדָשָׁא בְּרִיָּךְ הוּא וְהוּא עוֹלָה אַחַר כֵּךְ וּמַעִיד לְפָנַי הַקְּב"ה שִׁיִּשְׂרָאֵל מְקִיִּימִים אוֹת הַבְּרִית. (רמ"ק ומפּרָשִׁים)

ועתה מפרש מה התועלת בעדותו של אליהו, ואמר תָּא חֲזִי בְּקַדְמִיתָא פְּתִיב בתחלה כתיב באליהו כשבא להר חורב, מַה לָּךְ פַּה אֵלִיָּהוּ וְגו', וְכַתִּיב וְיִאמַר קִנָּא קִנָּאתִי לִיהו"ה אֱלֹהֵי צַבָּאוֹת פִּי עֲזָבוּ בְּרִיתְךָ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְגו' פירוש שלא מלו

אָמַר לִיה חַיִּיד, בְּכֹל אֶתֶר דְּהַאי רְשִׁימָא קְדִישָׁא יִרְשְׁמוּן לִיה בְּנֵי
 בְּבִשְׂרָהוֹן, אַנְתָּ תְזַדְמֵן תַּמָּן, וּפּוֹמָא דְאַסְהִיד דִּישְׂרָאֵל עֲזָבוּ, הוּא יִסְהִיד
 דִּישְׂרָאֵל מְקַיִימִין הַאי קְיִימָא, וְהָא תְנִינָן עַל מָה אֶתְעַנְשׂ אֱלִיהוּ קָמִי
 קְדָשָׁא בְרִיךְ הוּא, עַל דְּאָמַר דְּלְטוֹרָא עַל בְּנוֹי.

מתוק מדבש

עצמם, אָמַר לִיה חַיִּיד בְּכֹל אֶתֶר דְּהַאי רְשִׁימָא קְדִישָׁא יִרְשְׁמוּן לִיה בְּנֵי בְּבִשְׂרָהוֹן
 אַנְתָּ תְזַדְמֵן תַּמָּן אָמַר לוֹ הַקְבִּ"ה חַיִּיד בְּכֹל מְקוֹם שֶׁבְנֵי יִשְׂרָאֵל יִרְשְׁמוּ רוּשָׁם זֶה בְּבִשְׂרָם
 אֶתְה תְזַדְמֵן שֵׁם, וּפּוֹמָא דְאַסְהִיד דִּישְׂרָאֵל עֲזָבוּ, הוּא יִסְהִיד דִּישְׂרָאֵל מְקַיִימִין הַאי
 קְיִימָא וְהַפָּה שֶׁהַעִיד שִׂישְׂרָאֵל עֲזָבוּ הַבְּרִית, הוּא יַעִיד שִׂישְׂרָאֵל מְקַיִימִים אֶת הַבְּרִית, וְאִם
 תֵּאמַר סוּף סוּף מָה תּוֹעֵלֶת נִמְשָׁךְ מִזֹּאת הַעֲדוּת, וְאָמַר וְהָא תְנִינָן עַל מָה אֶתְעַנְשׂ
 אֱלִיהוּ קָמִי קְדָשָׁא בְרִיךְ הוּא וְהָרִי לְמַדְנֹו לְמָה נַעֲנֵשׂ אֱלִיהוּ לְפָנֵי הַקְבִּ"ה (כִּפְרֵשׁ"י שֵׁם
 עַל הַפְּסוּק וְאֵת אֱלִישַׁע תַּמְשַׁח לְנִצִּיא תַחְתִּיק, אִי אִפְשִׁי בְּנִיאוֹתָךְ מֵאַחַר שְׂאֵתָה מִלְּמַד קְטִיגוֹרִיא עַל צִי),
 עַל דְּאָמַר דְּלְטוֹרָא עַל בְּנוֹי לְפִי שֶׁאָמַר לְשׁוֹן הַרְעַ עַל בְּנוֹי שֶׁל מְקוֹם ב"ה, וְכִמּוֹ
 בְּהִיּוֹתוֹ מְקַטְרֵג עַל יִשְׂרָאֵל נִמְשָׁךְ מִמֶּנּוּ עוֹנֵשׁ, כֵּן עַל יְדֵי עֲדוּת זֹו וְלִמּוֹד זְכוּת, הַקְבִּ"ה
 מִתְמַלֵּא רַחֲמִים עַל יִשְׂרָאֵל. (רמ"ק וּמְפֵרֵשׁ"ס)

לימוד תורה בליל הברית

(1) אֲדַהְכִי הַיּוֹם אֶתִּי נְהוֹרָא דְיוֹמָא וְהוּוּ אֶמְרֵי מְלֵי דְאוֹרֵייתָא, קָמוּ לְמִיזֵל, אָמַר לָהּ הָהוּא גְבָרָא בְּמָה דְעֵסְקִיתוּ בְּהָאֵי לֵילֵיאָא אֲשְׁלִימוּ, אֶמְרֵי מְאִי הוּא, אָמַר לָהּ דְתַחֲמוּן לְמַחַר אֲנַפּוּי דְמַרְיָה דְקֵימָא, דְהָא דְבִיתָאֵי בְּעָאֵת בְּעוֹתָא דָּא מְנַיִכוּ, וְגַזַּר קֵימָא דְבְרֵי דְאֲתֵיילִיד לִי, לְמַחַר לֵיהוּי הַלוּלָא דִילֵיהּ, אָמַר רַבִּי אַבָּא הָאֵי בְּעוֹתָא דְמַצוּהָ אִיהוּ, וְלְמַחֲמֵי אֲפִי שְׂכִינְתָא נִיתִיב, אוֹרִיכוּ כָּל הָהוּא יוֹמָא.

מתוק מדבש

"מאמר לימוד תורה בליל הברית" ומספר כי אחר שדרש רבי אבא והגיע הבקר, הודיעו בעל הבית כי למחר עומד הוא להכניס את בנו לברית, וביקש מרבי אבא להתעכב אצלו. ולערב אסף בעל הבית את אוהביו לעסוק בתורה כל הלילה, כדי שיהיה סימן טוב לולד.

(מקור המאמר צוהר פרשת לך לך דף נג ע"ב-ג, וצנז'ור מתוק מדבש כרך 3 עמ' 55-56א)

אֲדַהְכִי הַיּוֹם אֶתִּי נְהוֹרָא דְיוֹמָא וְהוּוּ אֶמְרֵי מְלֵי דְאוֹרֵייתָא בֵּין כַּךְ וּבֵין כַּךְ כְּשִׁגְמַר רַבִּי אַבָּא דְבְרֵי הַתּוֹרָה הָאֵלוּ הָאִיר הַיּוֹם וְהִיוּ אוֹמְרִים עוֹד דְבְרֵי תּוֹרָה, וְרַצְחָ לּוֹמַר שְׁנַתְעַסְקוּ בַתּוֹרָה מִן חֲצוֹת הַלַּיְלָה עַד אוֹר הַבּוֹקֵר, קָמוּ לְמִיזֵל אַחַר כַּךְ עִמְדוּ רַבִּי אַבָּא וְרַבִּי יַעֲקֹב לִלְכַת לְדוֹרְכֵם, אָמַר לֵיהּ הָהוּא גְבָרָא בְּמָה דְעֵסְקִיתוּ בְּהָאֵי לֵילֵיאָא אֲשְׁלִימוּ אִמַר לְהֵם אוֹתוּ הַבַּעַל הַבֵּית בְּמָה שְׁעַסְקַתֶּם בְּזֵה הַלַּיְלָה הַשְּׁלִימוּ אֶת הַמַּצוּהָ, וְרַצְחָ לּוֹמַר כִּי הַקְב"ה מַסְכִּים עִם הַצְּדִיקִים בַּהֲתַעַסְקֵם בַּתּוֹרָה כִּי יִבּוֹאוּ דְבַרְיָהֶם מִכּוּוֹנִים אֶל הַגְּדוֹן בְּאוֹתָהּ שְׁעָה בְּלֹא יוֹדְעִים, כְּמוֹ כֵּן כָּאֵן מִי הִבִּיאֵם לְעַסּוֹק בְּסוּד הַבְּרִית אִם לֹא שְׁהַסְכִּים הַקְב"ה שִׁידְבְּרוּ בַעֲנִין הַבְּרִית שְׁהִיָּה עֲתִיד לִהְיוֹת שֵׁם לְמַחֲרָת כְּדַמְפְּרֵשׁ וְאוּזִיל, אֶמְרֵי מְאִי הוּא שְׁאֵלוּ אוֹתוּ מָה הִיא הַשְּׁלֵמַת הַמַּצוּהָ, אָמַר לֵיהּ דְתַחֲמוּן לְמַחַר אֲנַפּוּי דְמַרְיָה דְקֵימָא אִמַר לְהֵם שְׁתֵּרְאוּ לְמַחַר אֶת פְּנֵי בַעַל הַבְּרִית שְׁהוּא אֵלֵיהּוּ הַנְּבִיא, דְהָא דְבִיתָאֵי בְּעָאֵת בְּעוֹתָא דָּא מְנַיִכוּ כִּי אֲשֵׁתִי מִבְּקֶשֶׁת בִּקְשָׁה זֶו מִכֶּם שְׁתֵּשְׂאוּ כֵּאֵן (לֹא רַחֵם לְנַפְסֵם עֲנַמְנוּ כִּי שְׁלֹא לְמַיְיִכֵּם לְהַשְׂאֵר שֵׁם אִסְרַי לְרֹגֶס נֶכֶךְ), וְגַזַּר קֵימָא דְבְרֵי דְאֲתֵיילִיד לִי לְמַחַר לֵיהוּי הַלוּלָא דִילֵיהּ כִּי מִילַת בְּרִית שֵׁל בְּנֵי שְׁנוּלֵד לִי תִהְיֶה לְמַחַר הַשְּׁמַחָה שְׁלוּ, אָמַר רַבִּי אַבָּא הָאֵי בְּעוֹתָא דְמַצוּהָ אִיהוּ הִרִי זֶו בִּקְשָׁה לְהַמְצֵא בְּמַצוּהָ, וְלְמַחֲמֵי אֲפִי שְׂכִינְתָא וְגַם נֹזְכָה לְהַקְבִּיל אֶת פְּנֵי הַשְּׂכִינָה, נִיתִיב לְכֵן נִשְׁבַּע וְנִתְעַכַּב כֵּאֵן עַד מַחֲרָ, אוֹרִיכוּ כָּל הָהוּא יוֹמָא הַמְתִּינוּ שֵׁם כָּל אוֹתוּ הַיּוֹם עַד לְמַחֲרָת שְׁהִיָּה יוֹם הַמִּילָה.

בְּהֵימֵן הָיָה הַיְלֵל כִּי הָיָה גְבֻרָה כָּל אֲנֹכִי רְחִימֵי, וְכָל הָיָה לִיְלֵי
 אֲשֶׁתְּדָלוּ בְּאֹרֵייתָא, וְלֹא הָיָה מֵאֵן דְּנִיִּים, אָמַר לְהוּ הָיָה
 גְבֻרָה בְּמָטוּ מְנִיִּכוּ כָּל חַד וְחַד לִימָא מְלָה חֲדָתָא דְּאֹרֵייתָא.

מתוק מדבש

וממשיך ואמר בְּהֵימֵן הָיָה הַיְלֵל כִּי הָיָה גְבֻרָה כָּל אֲנֹכִי רְחִימֵי באותו הלילה אסף
 אותו האיש את כל אוהביו להיות סימן טוב לילד, וְכָל הָיָה לִיְלֵי אֲשֶׁתְּדָלוּ
 בְּאֹרֵייתָא וכל אותו הלילה עסקו בתורה, וְלֹא הָיָה מֵאֵן דְּנִיִּים ולא היה מי שישן
 מהם, אָמַר לִיְהֵי הָיָה גְבֻרָה בְּמָטוּ מְנִיִּכוּ כָּל חַד וְחַד לִימָא מְלָה חֲדָתָא דְּאֹרֵייתָא
 אמר להם אותו האיש אני מבקש מכם שכל אחד יאמר איזה חידוש בתורה להיות סימן
 טוב לילד הנמול למחר (הנה נזכרים לקמן עשרה מאמרים שאמרו עשרה אנשים (מלכד רבי אבא)
 שהיו נעורים שם כל הלילה וגם למחרת). (כ"פ ומפרשים)

העולם קיים בזכות הברית

(1) פֶּתַח חַד וְאָמַר, (שופטים ה ב) בְּפְרוּעַ פְּרָעוֹת בְּיִשְׂרָאֵל בְּהַתְנַדֵּב עִם בְּרָכוֹ יְהו"ה, מַאי קָא חָמוּ דְבוּרָה וּבְרַק דְּפִתְחוּ בְּהַאי קְרָא, אֲלָא הָכִי תַנִּינן לִית עֲלֵמָא מְתַקְיָמָא אֲלָא עַל הַאי בְּרִית, דְּכְתִיב (ירמיה לג כה) אִם לֹא בְרִיתִי יוֹמָם וְלַיְלָה וְגו', דְּהָא שְׂמִיָּא וְאַרְעָא עַל דָּא קְיָיִמִין, בְּגִין כִּן פֶּל זְמָנָא דְיִשְׂרָאֵל מְקִיָּיִמִין הַאי בְּרִית, נְמוּסֵי שְׂמִיָּא וְאַרְעָא קְיָיִמִין בְּקִיּוּמֵיהוּ, וְכֹל זְמָנָא דְחָס וְשָׁלוֹם יִשְׂרָאֵל מְבַטְלִין הַאי בְּרִית, שְׂמִיָּא וְאַרְעָא לָא מְתַקְיָיִמִין, וּבְרַכָּאן לָא מְשַׁתְּפַחִין בְּעֲלֵמָא.

מתוק מדבש

"מאמר העולם קיים בזכות הברית" ומבואר בו כי קיום העולם וברכותיו תלויות במצות ברית המילה שמקיימים ישראל, היינו הכנעת העמים תחת ישראל וישוב ישראל בארץ ישראל תלויים במצות המילה והפריעה שישראל מקיימים, ומוכיח זאת ממלחמת ברק ודבורה בסיסרא, וכן ממלחמת יהושע בכיבוש ארץ ישראל.

(מקור המאמר זוהר פרשת לך לך דף ג ע"ג, ונצי"ור מסוק מדנש כרך 3 עמ' טזא-טזג)

פירוש הפסוק המובא לקמן, בפרוע פרעות כשבאו פרצות בישראל שפרצו בהם הגוים על עזבם את ה', בהתנדב עם ובהתנדבם מעתה לשוב בתשובה, ברכו ה' על התשועה שנעשה להם. (רש"י)

פֶּתַח חַד וְאָמַר פֶּתַח אַחַד מֵהֶם לִפְרֹשׁ מַה שְׂכָתוּב בְּפְרוּעַ פְּרָעוֹת בְּיִשְׂרָאֵל בְּהַתְנַדֵּב עִם בְּרָכוֹ יְהו"ה וְשׂוֹאֵל מַאי קָא חָמוּ דְבוּרָה וּבְרַק דְּפִתְחוּ בְּהַאי קְרָא מַה רָאוּ דְבוּרָה וּבְרַק שִׁפְתְּחוּ אֶת שִׁירְתָּם בַּפְּסוּק זֶה, רְצָה לֹמַר שֶׁהִיא לֵהֶם לְהַתְחִיל הַשִּׁירָה וְהַשְׁבַּח בְּנֵס הַנְּעִשָׂה לֵהֶם בַּמִּפְלַת סִיסְרָא בַּפְּרֻטוֹת, וְלֹא בְּעֵינֵי כְלָלִי, אֲלָא הָכִי תַנִּינן לִית עֲלֵמָא מְתַקְיָיִמָא אֲלָא עַל הַאי בְּרִית אֲלָא כִּן לְמַדְנּוּ שְׂאִין עוֹלָם מְתַקִּיִּים אֲלָא עַל בְּרִית הַמִּילָה, דְּכְתִיב אִם לֹא בְרִיתִי יוֹמָם וְלַיְלָה חֲקוֹת שָׁמַיִם וְאַרְץ לֹא שְׂמִיָּא, פִּירוּשׁ דְּהָא שְׂמִיָּא וְאַרְעָא עַל דָּא קְיָיִמִין כִּי הַשְׁמַיִם וְהָאָרֶץ עַל הַבְּרִית קִיָּיִמִים, בְּגִין כִּן פֶּל זְמָנָא דְיִשְׂרָאֵל מְקִיָּיִמִין הַאי בְּרִית נְמוּסֵי שְׂמִיָּא וְאַרְעָא בְּקִיּוּמֵיהוּ וּמִשׁוּם כִּן כָּל זְמַן שִׁישְׂרָאֵל מְקִיָּיִמִים בְּרִית הַמִּילָה, חֲקוֹת שָׁמַיִם וְאַרְץ שְׁהֶם מִטַר הַשְׁמַיִם וַיְבֹל הָאָרֶץ מְתַקִּיָּיִמִים כְּדֹרְכָם, וְכֹל זְמָנָא דְחָס וְשָׁלוֹם יִשְׂרָאֵל מְבַטְלִין הַאי בְּרִית שְׂמִיָּא וְאַרְעָא לָא מְתַקְיָיִמִין וְכֹל זְמַן שְׁחָזוּ יִשְׂרָאֵל מְבַטְלִים אֶת הַבְּרִית שָׁמַיִם וְאַרְץ לֹא מְתַקִּיָּיִמִים, וּבְרַכָּאן לָא מְשַׁתְּפַחִין בְּעֲלֵמָא וְאִין הַבְּרֻכּוֹת נִמְצְאוֹת בְּעוֹלָם וְהַעֲדַר הַבְּרֻכּוֹת גּוֹרֵם הַכְּנַעַת הַקְּדוּשָׁה וְהַתְּגַבְּרוֹת הַקְּלִיפּוֹת, וְהֵינּוּ שְׁלִיטַת הָאוּמוֹת. (רמ"ק ומפּרֵשׁיט)

תָּא חֲזִי לָא שְׁלִיטּוֹ שְׂאָר עַמִּין עַל יִשְׂרָאֵל אֲלָא כִּד בְּטִילוּ מִנֵּיהוּ קְיָיִמָא דָּא בָּא וְרָאָה שְׁלֵא שְׁלֵטוֹ שְׂאָר הָעַמִּים עַל יִשְׂרָאֵל אֲלָא כְּאִשְׁרֵי בְּטִלוּ מֵהֶם אֶת הַבְּרִית,

תָּא חֲזִי לָא שְׁלִיטוּ שְׁאָר עַמִּין עַל יִשְׂרָאֵל, אֲלֵא כִּד בְּטִילוּ מִנִּיּהוּ
 קִימָא דָּא, וּמָה בְּטִילוּ מִנִּיּהוּ, דְּלֵא אֲתַפְרְעֵן וְלֵא אֲתַגְלִיין, וְעַל
 דָּא כְּתִיב וַיַּעֲזֹבוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת יְהוָה וְגו', וַיִּמְכְּרוּ אוֹתָם בְּיַד סִיסְרָא,
 וַיַּעֲזֹבוּ אֶת יְהוָה מִמֶּשׁ, עַד דְּאֲתַת דְּבוּרָה וְאֲתַנְדַּבַת לְכָל יִשְׂרָאֵל בְּמַלְהָ
 דָּא, כְּדִין אֲתַפְּנְעוּ שְׁנְאִיְהוּן תַּחֲוֹתֵיהוּן.

וְהִינְנוּ דְתַנִּינֵן, דְּאָמַר קְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא לִיהוּשֻׁעַ, וְכִי יִשְׂרָאֵל אֲטִימִין
 אַנוּן וְלֵא אֲתַפְרְעוּ וְלֵא אֲתַגְלִיין וְלֵא קִימִין קִימָא דִּילִי, וְאֲתַ
 בְּעִי לְאֲעֵלָא לְהוּ לְאַרְעָא וְלֵא כְּנַעַא שְׁנְאִיְהוּן, (יהושע ה ב) שׁוּב מוֹל אֶת
 בְּנֵי יִשְׂרָאֵל שְׁנִית, וְעַד דְּאֲתַפְרְעוּ וְאֲתַגְלִיַּא הָאִי בְּרִית לָא עָאֵלוּ לְאַרְעָא,

מתוק מדבש

כי כאשר מניחים את הערלה בבשרם הנה הם משועבדים לכחות הערלה, ומה בְּטִילוּ
 מִנִּיּהוּ ומה בטלו מהם, שח"ו לומר שלא היו מלים כלל, דְּלֵא אֲתַפְרְעֵן וְלֵא אֲתַגְלִיין
 אלא היו מלים ולא היו פורעים ולא נתגלה בשר העטרה, וְעַל דָּא כְּתִיב וַיַּעֲזֹבוּ בְּנֵי
 יִשְׂרָאֵל אֶת יְהוָה וְגו' וַיִּמְכְּרוּ אוֹתָם בְּיַד סִיסְרָא פִּירוּשׁ וַיַּעֲזֹבוּ אֶת יְהוָה מִמֶּשׁ
 כי על ידי הפריעה מתגלה העטרה שהיא סוד אות " הכוללת את כל השם הנרשם בצרית,
 וכשהם לא פרעו נמלא שציטלו את השם הנרמז בצרית, וכיון שאינם רשומים בשם ה'
 שולטים עליהם כחות הטומאה ולכן נמכרו ציד סיסרא, עַד דְּאֲתַת דְּבוּרָה וְאֲתַנְדַּבַת
 לְכָל יִשְׂרָאֵל בְּמַלְהָ דָּא עד שבאה דבורה הנביאה והתנדבה עצמה לכל ישראל לתקן
 אצלם שיעשו את הפריעה, כי הגידה להם בבואה כי בעוד שלא יהיו פורעים לא ינצחו
 את אויביהם, ובכן התנדבו העם לפרוע, כְּדִין אֲתַפְּנְעוּ שְׁנְאִיְהוּן תַּחֲוֹתֵיהוּן או נכנעו
 שונאיהם תחתיהם, הרי שעל ידי קיום הפריעה נעשה הנס והנצחון של מלחמת סיסרא לכן
 התחילו דבורה וברק את השירה בענין זה ואמרו בפרוע פרעות וגו'. (רמ"ק וכ"פ ומפרשים)

וְהִינְנוּ דְתַנִּינֵן דְּאָמַר קְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא לִיהוּשֻׁעַ וּבִרְוּמָה לְזֵה לְמַדְנֵנוּ שְׁאֵמַר הַקַּב"ה
 לִיהוּשֻׁעַ, וְכִי יִשְׂרָאֵל אֲטִימִין אַנוּן וְלֵא אֲתַפְרְעוּ וְלֵא אֲתַגְלִיין הִרִי יִשְׂרָאֵל
 הם אטומים ולא נפרעו ולא נתגלה בשר העטרה, וְלֵא קִימִין קִימָא דִּילִי וּנְחָשׁב כְּאִילוּ
 לא מקיימים כלל הברית שלי, וְאֲתַ בְּעִי לְאֲעֵלָא לְהוּ לְאַרְעָא וְלֵא כְּנַעַא שְׁנְאִיְהוּן
 ואתה רוצה להכניסם לארץ ולהכניע שונאיהם בתמיהה, הרי כי לא יזכו בארץ אלא בעלי
 ברית, וכן לא יוכלו לנצח את השונאים כנ"ל, ולכן שׁוּב מוֹל אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל שְׁנִית
 פִּירוּשׁ שְׁנִית היא הפריעה שאחר המילה, וְעַד דְּאֲתַפְרְעוּ וְאֲתַגְלִיַּא הָאִי בְּרִית לָא
 עָאֵלוּ לְאַרְעָא וְלֵא אֲתַפְּנְעוּ שְׁנְאִיְהוּן ועד שלא עשו את הפריעה ונתגלה בשר העטרה
 לא נכנסו לארץ ולא נכנעו שונאיהם לפניהם (הגם שכבר עזרו את הירדן והיו צלגל, עס כל

וְלֹא אֶתְפָּנְעוּ שְׁנֵי־הַזֵּהוֹן, אוֹף הֶכָּא פִּיּוֹן דְּאֶתְנַדְבִּין יִשְׂרָאֵל בְּהַאי אָתְּ, אֶתְפָּנְעוּ שְׁנֵי־הַזֵּהוֹן תְּחֻתֵּיהוּ, וּבְרַכָּאן אֶתְחַזְרוּ לְעֵלְמָא, הָדָא הוּא דְכְּתִיב בְּפָרוּעַ פְּרָעוֹת בְּיִשְׂרָאֵל בְּהֶתְנַדֵּב עִם בְּרַכּוּ יְהוּ"ה.

מתוק מדבש

זאת לא נחשב עדיין שנכנסו לארץ כי לא הגיעו עדיין לארץ מיושנת). אוֹף הֶכָּא אָף כּאן בּמלחמת סיסרא, פִּיּוֹן דְּאֶתְנַדְבִּין יִשְׂרָאֵל בְּהַאי אָתְּ, אֶתְפָּנְעוּ שְׁנֵי־הַזֵּהוֹן תְּחֻתֵּיהוּ כִּיּוֹן שֶׁהִתְנַדְּבוּ יִשְׂרָאֵל לַעֲשׂוֹת הַפְּרִיעָה, נִכְנְעוּ שׁוֹנְאֵיהֶם תְּחֻתֵּיהֶם, וּבְרַכָּאן אֶתְחַזְרוּ לְעֵלְמָא וְהַבְּרֻכּוֹת חֲזְרוּ לַעֲוֹלָם, הָדָא הוּא דְכְּתִיב בְּפָרוּעַ פְּרָעוֹת בְּיִשְׂרָאֵל בְּהֶתְנַדֵּב עִם שֶׁהִתְנַדְּבוּ לַקִּיִּים מִצּוֹת הַפְּרִיעָה, בְּרַכּוּ יְהוּ"ה עַל הַבְּרֻכּוֹת שֶׁחֲזְרוּ לַעֲוֹלָם. (רמ"ק ומפרשים)

כח הנצחון תלוי בברית

(ח) קם אַחְרָא וּפְתַח וְאָמַר, (שמות ד כד) וַיְהִי בַדֶּרֶךְ בַּמְּלוֹךְ וַיִּפְגְּשֵׁהוּ יְהו"ה וַיִּבְקֶשׂ הַמִּיתוֹ, לְמֵאן לְמִשָּׁה, אָמַר לִיָּה קִדְשָׁא בְרִיךְ הוּא וְכִי אֶתְ אָזִיל לְאַפְקָא יַת יִשְׂרָאֵל מִמְצָרִים, וְלֹא־כִנְעָא מְלָפָא רַב וְשְׁלִיטָא, וְאֶתְ אַנְשֵׁיית מְנַף קִימָא, דְּבִרְךְ לָא אַתְגְּזֹר, מִיַּד וַיִּבְקֶשׂ הַמִּיתוֹ, תְּאֵנָא נַחַת גְּבַרְיָאֵל בְּשְׁלֵהוּבָא דְאִשָּׁא לְאוּקְדִיָּה, וְאַתְרַמִּיז חַד חִיּוּיָא מִתּוּקְדָא לְשִׁאפָא לִיָּה בְּגוּיָה, אִמָּאֵי חִיּוּיָא, אָמַר לִיָּה קִדְשָׁא בְרִיךְ הוּא אֶתְ אָזִיל לְקִטְלָא חִיּוּיָא רַבְרָבָא וְתִקִּיפָא, וּבְרִיךְ לָא אַתְגְּזֹר, מִיַּד אַתְרַמִּיז לְחַד חִיּוּיָא לְקִטְלָא לִיָּה, עַד דְּחִמַּת צְפוּרָה וְגִזְרַת לְבָרָה וְאַשְׁתִּיזִב, הִדָּא הוּא דְכְּתִיב וַתִּקַּח צְפוּרָה צוּר, מֵהוּ צוּר אֱלֹא אֶסּוּוּתָא, וּמָאֵי אֶסּוּוּתָא, דְּכְּתִיב וַתִּכְרֹת אֶת עַרְלַת בְּנָהּ, דְּנִצְנָצָא בְּהַ רוּחַ קִדְשָׁא.

מתוק מדבש

"מאמר כח הנצחון תלוי בברית" ומבואר בו כי הרוצה להכניע ולנצח את האומות, צריך שיהיה מושלם במצות הברית, ומוכיח זאת ממשוה רבינו שהלך למצרים להכניע את פרעה, ורמז לו המלאך שצריך הוא למול קודם את בנו.

(מקור המאמר זוהר פרשת לך לך דף נג ע"ג, וצנצנור ממנו מדגש כרך 3 עמ' טג-טלד)

קָם אַחְרָא וּפְתַח וְאָמַר קָם אִישׁ אַחַר לְפָרֶשׁ מַה שְׁכָתוּב אֲצַל מִשָּׁה רַבִּינוּ וַיְהִי בַדֶּרֶךְ בַּמְּלוֹךְ וַיִּפְגְּשֵׁהוּ יְהו"ה וַיִּבְקֶשׂ הַמִּיתוֹ וּמְפָרֶשׁ לְמֵאן, לְמִשָּׁה הַמְּלָאךְ רָצָה לְהַרוּג אֶת מִשָּׁה, לֹא־פּוֹקֵי מִמָּאן דְּאִמַּר בְּמַס' נִדְרִים דָּף לַב ע"א, שְׁבִיקֶשׁ לְהַרוּג אֶת הַתִּינּוֹק, וּמַה שְׁכָתוּב וַיִּפְגְּשֵׁהוּ ה', רָצָה לֹמַר שְׂדִיבֵר עִמּוֹ, וְהִינּוּ כִי אָמַר לִיָּה קִדְשָׁא בְרִיךְ הוּא וְכִי אֶתְ אָזִיל לְאַפְקָא יַת יִשְׂרָאֵל מִמְצָרִים אִמַּר לוֹ הַקְּב"ה לְמִשָּׁה וְכִי אַתְהָ הוֹלֵךְ לְהוֹצִיא אֶת יִשְׂרָאֵל מִמְצָרִים, וְלֹא־כִנְעָא מְלָפָא רַב וְשְׁלִיטָא וְלֹהֲכִנְיַע מֶלֶךְ גְּדוּל וְשְׁלִיט, וְאֶתְ אַנְשֵׁיית מְנַף קִימָא כְּשִׂאתָה שְׁכַחַת מִמֶּךָ מִצּוֹת מִיָּלֵה, דְּבִרְךְ לָא אַתְגְּזֹר שְׁבַנְךָ לֹא נְמוּל, מִיַּד וַיִּבְקֶשׂ הַמִּיתוֹ מִיַּד רָצָה הַמְּלָאךְ לְהַרְגוֹ, תְּאֵנָא נַחַת גְּבַרְיָאֵל בְּשְׁלֵהוּבָא דְאִשָּׁא לְאוּקְדִיָּה לְמַדְנֵוּ שִׁירַד מְלָאךְ גְּבַרְיָאֵל בְּשִׁלְהַבַּת אֵשׁ לְשַׁרְפוֹ לְמִשָּׁה, וְאַתְרַמִּיז חַד חִיּוּיָא מִתּוּקְדָא לְשִׁאפָא לִיָּה בְּגוּיָה וְנִדְמָה הַמְּלָאךְ לְנַחַשׁ שֶׁרֶף אֶחָד וְרָצָה לְבָלוּעַ אוֹתוֹ בְּקַרְבוֹ, אִמָּאֵי חִיּוּיָא לְמַה נִּדְמָה דוּקָא לְנַחַשׁ, וּמִתְרַץ כִּי אָמַר לִיָּה קִדְשָׁא בְרִיךְ הוּא לְמִשָּׁה, אֶתְ אָזִיל לְקִטְלָא חִיּוּיָא רַבְרָבָא וְתִקִּיפָא אַתְהָ הוֹלֵךְ לְהַרוּג אֶת פְּרַעַה שְׁהוּא דוּמָה לְנַחַשׁ גְּדוּל וְחִזְק, כִּי עֲלִיו נִאֲמַר (יִמְזַקֵּל כַּע ג) הַנְּנִי עֲלִיךְ פְּרַעַה מֶלֶךְ מִצְרַיִם הַתְּנִים הַגְּדוּל הַרּוּבֵץ בַּתּוֹךְ יְאוּרִיו, וּבְרִיךְ לָא אַתְגְּזֹר וּבִנְךָ לֹא נְמוּל, מִיַּד אַתְרַמִּיז לְחַד חִיּוּיָא לְקִטְלָא לִיָּה כְּדִי לְרַמּוּז עַל זֶה נִדְמָה הַמְּלָאךְ לְנַחַשׁ אֶחָד לְהַרְגוֹ, עַד דְּחִמַּת צְפוּרָה וְגִזְרַת לְבָרָה וְאַשְׁתִּיזִב עַד שְׂרִאתָה צְפוּרָה וּמִלֵּה אֶת בְּנֵה וְעַל יַדֵּי זֶה נִיצַל מִשָּׁה, הִדָּא הוּא דְכְּתִיב וַתִּקַּח צְפוּרָה צוּר מֵהוּ צוּר אֱלֹא אֶסּוּוּתָא פִּירוּשׁוֹ מִלְשׁוֹן צָרִי שְׁהוּא רְפוּאָה, כְּמוֹ שְׁכָתוּב (יִרְמִיָּה ס כג) הַצָּרִי אֵין בְּגַלְעַד, וּמָאֵי אֶסּוּוּתָא וּמַה הִיתָה הַרְפוּאָה, דְּכְּתִיב וַתִּכְרֹת אֶת עַרְלַת בְּנָהּ פִּירוּשׁ דְּנִצְנָצָא בְּהַ רוּחַ קִדְשָׁא שְׁהַתְּנוּצֵץ בְּהַ רוּחַ הַקּוֹדֶשׁ שְׁעַל יַדֵּי זֶה יִנְצַל מִשָּׁה. (רמ"ק ו"פ וּמְפָרֶשׁטִים)

מעלת שומר הברית

(י) פֶּתַח אֵיךְ וְאָמַר, פְּתִיב (תהלים כו ג) אִם תִּחְנֶנּוּ עָלַי מִחְנֶנָּה וְגו', הֲכִי תֵאָנָּא בְּזֹאת אֲנִי בּוֹטַח, מֵהוּ בְּזֹאת, דָּא אַתְּ קִיַּימָא דְזְמִינָא תְּדִיר גְּבִי בַר נָשׁ, וְאַתְרְמִיזָא לְעִילָא, וּבְגִינִי כֶּךָ אַתְמַר בְּזֹאת, פְּמָה דְכְּתִיב (בראשית ט יב) זֹאת אוֹת הַבְּרִית, (שם יז י) זֹאת בְּרִיתִי, וְכֹלָא בְּחַד דְּרָגָא, וְתֵאָנָּא זֶה וְזֹאת בְּחַד דְּרָגָא אֲנֹוֹן וְלֹא מִתְפָּרְשָׁן, וְאִי תִימָא אִי הֲכִי הָא שְׁאָר בְּנֵי עֲלָמָא הֲכִי, אֲמַאי דְּוֹד בְּלַחְדוּי וְלֹא אַחְרָא, אֲלֵא בְּגִין דְּאַחֲדָא בִּיהַ וְאַתְרְמִיזָא בִּיהַ וְהִיא כְּתָרָא דְמַלְכוּתָא.

מתוק מדבש

"מאמר מעלת שומר הברית" ומבואר בו כי השומר את בריתו אינו ירא משום דבר, וכן דוד זכה לנצח במלחמה לפי ששמר את בריתו, וכאשר חטא בבת שבע אזי ערכו גרם פגם, ונטרד ממלכותו.

(מקור המאמר זוהר פרשת לך לך דף נג ע"ב - נד ע"א, וצניאור ממוק מדנש כרך ב עמ' שנה-ט"ו)

פֶּתַח אֵיךְ וְאָמַר פתח איש אחר לפרש פְּתִיב אִם תִּחְנֶנּוּ עָלַי מִחְנֶנָּה וְגו' בזאת אני בוטח, הֲכִי תֵאָנָּא כך למדנו מה שכתוב בְּזֹאת אֲנִי בּוֹטַח ושואל מֵהוּ בְּזֹאת מהו הדבר אשר עליו אמר דוד בזאת אני בוטח שלא יגיעני בעבורו שום נזק במלחמה, ואמר דָּא אַתְּ קִיַּימָא דְזְמִינָא תְּדִיר גְּבִי בַר נָשׁ זו היא אות הברית שמזומנת וקבועה תמיד בבשר האדם, ורצה לומר לכן נקראת "זאת" כי תמיד היא מזומנת לאדם, וְאַתְרְמִיזָא לְעִילָא ונרמזת במדת המלכות שלמעלה שהיא מכנעת האויבים, ולכך היה בטוח בה שלא יגיעו שום נזק, וּבְגִינִי כֶּךָ אַתְמַר בְּזֹאת ולכן נאמר בזאת כשמתכוין לברית פְּמָה דְכְּתִיב זֹאת אוֹת הַבְּרִית וכתוב זֹאת בְּרִיתִי הרי שזאת רומז על ברית, וְכֹלָא בְּחַד דְּרָגָא זאת עם ברית שניהם הם במלכות, וְתֵאָנָּא זֶה וְזֹאת בְּחַד דְּרָגָא אֲנֹוֹן וְלֹא מִתְפָּרְשָׁן ועוד למדנו כי זה שביסוד וזאת שבמלכות הם במדרגה אחת ואין פירוד והבדל ביניהם, וְאִי תִימָא אִי הֲכִי הָא שְׁאָר בְּנֵי עֲלָמָא הֲכִי ואם תאמר אם זאת היא הברית הרי כל בני ישראל הם בני ברית, אֲמַאי דְּוֹד בְּלַחְדוּי וְלֹא אַחְרָא ולמה דוד לבדו התפאר בעצמו לומר בזאת אני בוטח ולא איש אחר, אֲלֵא בְּגִין דְּאַחֲדָא בִּיהַ וְאַתְרְמִיזָא בִּיהַ אלא לפי שמדת המלכות אחוזה בו ונרמזת בו, כי היא נקראת בשם דוד, וְהִיא כְּתָרָא דְמַלְכוּתָא והמלכות היא כתר מלכות שלו, לכן היה בטוח בכח המלכות שינצח במלחמה. (רמ"ק ומפריס)

תֵּא חֲזִי בְּגִין דְּהָאֵי זֵאת לָא נָטַר לִיה דְּדוּד מְלָפָא פְּדָקָא חֲזִי, מְלֻכּוּתָא אֲתַעְדֵּי מַנְיָה כֹּל הָהוּא זְמַנָּא, וְהָכִי אוֹלִיפְנָא, הָאֵי זֵאת אֲתַרְמִיזָא בְּמְלֻכּוּתָא דְלַעֲלֵיָא, וְאֲתַרְמִיזָא בִירוּשָׁלַיִם קְרִתָּא קְדִישָׁא, בְּהָהוּא שְׁעָתָא דְדוּד עֵבֶר עָלֶיהָ, נָפַק קָלָא וְאָמַר, דְּדוּד בְּמָה דְאֲתַקְטְרַת תְּשַׁתְּרִי, לָךְ טְרַדִין מִירוּשָׁלַיִם, וּמְלֻכּוּתָא אֲתַעְדֵּי מִינְךָ, מָנָא לָן דְכְּתִיב (ש"ב יב יא) הֲנִי מְקִים עָלֶיךָ רָעָה מִבֵּיתְךָ, מִבֵּיתְךָ דִּיִּיקָא, וְהָכִי הָוָה בְּמָה דְעֵבֶר בֵּיה אֲתַעֲנֵשׁ, וּמָה דְדוּד מְלָפָא הָכִי, שְׁאָר בְּנֵי עֲלָמָא עַל אַחַת בְּמָה וּפְמָה.

מתוק מדבש

תֵּא חֲזִי בְּגִין דְּהָאֵי זֵאת לָא נָטַר לִיה דְּדוּד מְלָפָא פְּדָקָא חֲזִי בא וראה לפי שאת הברית הנקראת זאת לא שמר דוד כראוי, כי אכל פגה במעשה של בת שבע, לכן מְלֻכּוּתָא אֲתַעְדֵּי מַנְיָה כֹּל הָהוּא זְמַנָּא שֶׁנִּטְרַד מֵהַמְּלוּכָה כֹּל אוֹתוֹ הַזְּמַן בְּבַרְחוֹ מִפְּנֵי אֲבִשְׁלוּם בְּנוֹ, וְהָכִי אוֹלִיפְנָא, הָאֵי זֵאת אֲתַרְמִיזָא בְּמְלֻכּוּתָא דְלַעֲלֵיָא וְכַךְ לַמְדֵנוּ כִי הַבְּרִית הַנִּקְרָאת זֹאת נִרְמַזַת בְּמַלְכוּת שְׁלֹמֹעַלָה, וְאֲתַרְמִיזָא בִירוּשָׁלַיִם קְרִתָּא קְדִישָׁא וְנִרְמַזַת בִירוּשָׁלַיִם עִיר הַקּוֹדֵשׁ, כְּמוֹ שְׁכַתוּב (יִזְקָאֵל ה' ה) זֹאת יְרוּשָׁלַם בְּתוֹךְ הַגּוֹיִם שְׁמַתִּיה, בְּהָהוּא שְׁעָתָא דְדוּד עֵבֶר עָלֶיהָ בְּאוֹתָהּ שְׁעָה כְּשֶׁדוּד עֵבֶר עָלֶיהָ בְּמַעֲשֵׂה שֶׁל בַּת שְׁבַע, נָפַק קָלָא וְאָמַר דְּדוּד בְּמָה דְאֲתַקְטְרַת תְּשַׁתְּרִי יֵצֵא קוֹל וְאָמַר דוּד בְּמַדָּה הַזֹּאת שֶׁהִיא הַמְּלוּכָה שֶׁהִיִּית קֶשׁוּר וְאֲחוּז בָּהּ, הוֹתֵר אוֹתוֹ הַקֶּשֶׁר מִמֶּךָ, לָךְ טְרַדִין מִירוּשָׁלַיִם אוֹתְךָ מִגֵּרָשִׁים מִירוּשָׁלַיִם שֶׁל מִטָּה הַנִּרְמַזַת כְּנֶגֶד יְרוּשָׁלַיִם שֶׁל מַעְלָה, וּמְלֻכּוּתָא אֲתַעְדֵּי מִינְךָ וְהַמְּלוּכָה הַזֹּאת נִסְתַּלְקָה מִמֶּךָ כִי פִגְמַת בְּמַלְכוּת לַמַּעְלָה שֶׁבָּהּ הִיתָה מוֹשְׁרֶשֶׁת מְלֻכּוּתְךָ, מָנָא לָן מֵאִין לָנוּ זֶה, דְכְּתִיב הֲנִי מְקִים עָלֶיךָ רָעָה מִבֵּיתְךָ פִירוּשׁ מִבֵּיתְךָ דִּיִּיקָא הוּא הַמְּלוּכָה הַנִּקְרָאת בֵּית שְׁבַע שׁוֹרְשָׁה וּבֵיתָה שֶׁל נֶפֶשׁ דוּד, וְהָכִי הָוָה, בְּמָה דְעֵבֶר בֵּיה אֲתַעֲנֵשׁ וְכֵן הִיָּה כִי בְּמָה שֶׁעֵבֶר בּוֹ נִעֲנַשׁ, שֶׁהִשְׁכִּינָה נִסְתַּלְקָה מִמֶּנּוּ וְנִתְגַרַשׁ מִירוּשָׁלַיִם, וּמָה דְדוּד מְלָפָא הָכִי וּמָה דוּד הַמֶּלֶךְ שֶׁהִיָּה צָדִיק וְקָדוֹשׁ בְּכֹל שְׁאָר עֲנִינָיו נִעֲנַשׁ כַּךְ, שְׁאָר בְּנֵי עֲלָמָא עַל אַחַת בְּמָה וּפְמָה שְׁאָר בְּנֵי אָדָם אִם יִפְגְּמוּ בְּאוֹת בְּרִית וְדָאֵי יִעֲנָשׁוּ עַל חֲטָאִם, (וְעִיֵן זִקְדָּמַת הַזֶּה דף ס ע"ב, שֶׁהַקְּב"ה הֵלִיךְ עַד דוּד שֶׁלָּא חֲטָא זְנִיית עִי"ש).

(רמ"ק ומפרשים)

שומר הברית ניצל מגיהנם

(יא) פֶּתַח אֵינְךָ וְאָמַר, (תהלים צד יז) לִגְלוֹי יְהוּ"ה עֲזָרְתָה לִי כִּמְעַט שְׁכֵנָה
 דְּדוּמָה נַפְשִׁי, תֵּאֲנָא בְּמָה זָכָאן יִשְׂרָאֵל דְּלֹא נַחְתִּי לְגִיּהֵנָם
 פְּשָׁאָר עַמִּין, וְלֹא אֶתְמַסְרֵן בִּידוּי דְּדוּמָה, בְּהַאי אָת, דְּהִכִּי תֵּאֲנָא,
 בְּשַׁעְתָּא דְּבַר נֶשׁ נַפְיָק מַעְלָמָא, בְּמָה חֲבִילִי טְהִירִין אֶתְפַּקְדָן עֲלֵיהּ,
 זְקַפִּין עֵינָא וְחֻמָּאן הָאֵי אָת דְּהוּא קְיַימָא דְּקִדְשָׁא, אֶתְפַּרְשָׁן מִנְיָה,
 וְלֹא אֶתְיַיְהִיב בִּידוּי דְּדוּמָה לְנַחְתָּא לְגִיּהֵנָם, דְּכָל מָאן דְּאֶתְמַסֵּר בִּידוּי
 נַחֲתִית לְגִיּהֵנָם וְדָאֵי, וּמַהֲאֵי אָת דְּחֻלִּין עֲלָאִין וְתַתְּאִין, וְדִינִין בִּישִׁין
 לֹא שְׁלֹטִין בֵּיהּ בְּפַר נֶשׁ, אֵי אִיהוּ זְכִי לְנִטּוּרֵי לִיָּה לְהַאי אָת, בְּגִין
 דְּהוּא אֶתְאַחִיד בְּשָׂמָא דְּקִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא.

מתוק מדבש

"מאמר שומר הברית ניצל מגיהנם" ומבואר בו כי השומר את בריתו אינו נמסר למלאך
 הממונה על הגיהנם, וממילא אינו יורד לגיהנם, ולא שולטים בו הדינים. ולכן כשעשה
 דוד תשובה והתבשר שנמחל חטאו, שמח וידע שלא ירד לגיהנם.

(מקור המאמר צוהר פרשת לך לך דף נד ע"א, ונציאור מסוק מדגש כרך ג עמ' 51-52)

פֶּתַח אֵינְךָ וְאָמַר פתח איש אחר לפרש מה שכתוב לִגְלוֹי יְהוּ"ה עֲזָרְתָה לִי כִּמְעַט
 שְׁכֵנָה דְּדוּמָה נַפְשִׁי פירוש אם לא שה' היה לעזר לי, אז בשעה מועטת היתה
 נפשי שוכנת בקבר, תֵּאֲנָא בְּמָה זָכָאן יִשְׂרָאֵל דְּלֹא נַחְתִּי לְגִיּהֵנָם פְּשָׁאָר עַמִּין למדנו
 במה זוכים ישראל שלא יורדים לגיהנם כשאר העמים, וְלֹא אֶתְמַסְרֵן בִּידוּי דְּדוּמָה ולא
 נמסרים בידיו של מלאך דומה שהוא שרו של הגיהנם, ואמר בְּהַאי אָת רק באות הברית
 אם שומרה כראוי, דְּהִכִּי תֵּאֲנָא, בְּשַׁעְתָּא דְּבַר נֶשׁ נַפְיָק מַעְלָמָא כי כך למדנו בשעה
 שהאדם יוצא ונפטר מן העולם, בְּמָה חֲבִילִי טְהִירִין אֶתְפַּקְדָן עֲלֵיהּ כמה חבורות
 מלאכי חבלה המאירים בתוקף הדין נפקדים עליו, זְקַפִּין עֵינָא וְחֻמָּאן הָאֵי אָת דְּהוּא
 קְיַימָא דְּקִדְשָׁא כשזוקפים עיניהם ורואים בו את אות ברית קודש שהוסרה הערלה משם,
 אֶתְפַּרְשָׁן מִנְיָה הם נפרדים והולכים ממנו כי לא מצאו בו שום מקום אחיזה, וְלֹא
 אֶתְיַיְהִיב בִּידוּי דְּדוּמָה לְנַחְתָּא לְגִיּהֵנָם ולא ניתן בידו של דומה לירד לגיהנם, דְּכָל
 מָאן דְּאֶתְמַסֵּר בִּידוּי נַחֲתִית לְגִיּהֵנָם וְדָאֵי אבל כל מי שנמסר בידו של דומה יורד
 ודאי לגיהנם, וּמַהֲאֵי אָת דְּחֻלִּין עֲלָאִין וְתַתְּאִין כי מזו האות יראים עליונים ותחתונים
 לפי ששם הוי"ה נרשם בה, וְדִינִין בִּישִׁין לֹא שְׁלֹטִין בֵּיהּ בְּפַר נֶשׁ, אֵי אִיהוּ זְכִי
 לְנִטּוּרֵי לִיָּה לְהַאי אָת ודינים רעים אינם שולטים באדם אם זכה לשומר את זו האות,
 בְּגִין דְּהוּא אֶתְאַחִיד בְּשָׂמָא דְּקִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לפי שהוא נאחזו על ידי זה בשמו
 של הקב"ה הנרשם באות הברית.

פִּינּוֹן דְּדוֹד מִלְפָּא לָא נָטַר אֶת קִיּוּמָא דָּא פְּדָקָא חֲזִי, אֲתַעֲדֵי מַנְיָה
 מְלֻכּוּתָא וְאַתְטְרִיד מִירוּשְׁלַיִם, מֵיַד דְּחִיל, דְּסָבַר דֵּיִיחַתּוֹן לִיה
 מֵיַד וְיִמְסְרוֹן לִיה בִּידוּי דְּדוּמָה, וְיָמוֹת בְּהוּא עֲלָמָא, עַד דְּאַתְבְּשֵׁר
 בֵּיה, דְּכְתִיב (ש"ב יב ג) גַּם יְהו"ה הֶעֱבִיר חֲטָאתָךְ לֹא תָמוֹת, בֵּיה שְׁעָתָא
 פְּתַח וְאָמַר, לוּלִי יְהו"ה עֲזָרְתָה לִי כַּמְעַט שְׁכָנָה דוּמָה נִפְשִׁי.

מתוק מדבש

והמשיך ואמר פִּינּוֹן דְּדוֹד מִלְפָּא לָא נָטַר אֶת קִיּוּמָא דָּא פְּדָקָא חֲזִי כיון שדוד המלך
 לא שמר לאות ברית זו כראוי, אֲתַעֲדֵי מַנְיָה מְלֻכּוּתָא וְאַתְטְרִיד מִירוּשְׁלַיִם
 הוסרה ממנו המלוכה ונטרד מירושלים, מֵיַד דְּחִיל דְּסָבַר דֵּיִיחַתּוֹן לִיה מֵיַד וְיִמְסְרוֹן
 לִיה בִּידוּי דְּדוּמָה מיד נתירא שחשב שיורידו אותו מיד כשימות וימסרו אותו בידו של
 דומה, וְיָמוֹת בְּהוּא עֲלָמָא וימות בעולם העליון, רצה לומר שיכנס בגיהנם הנקרא מות,
 עַד דְּאַתְבְּשֵׁר בֵּיה רצה לומר שעשה תשובה ואמר לנתן הנביא חטאתי לה', ואחר כך
 נתבשר שמחל לו הקב"ה, דְּכְתִיב שאמר לו נתן הנביא, גַּם יְהו"ה הֶעֱבִיר חֲטָאתָךְ לֹא
 תָמוֹת פירוש לא תמות בעולם העליון ולא תכנס לגיהנם, בֵּיה שְׁעָתָא פְּתַח וְאָמַר לוּלִי
 יְהו"ה עֲזָרְתָה לִי באותה שעה אמר אם לא שהקב"ה העביר חטאתי, כַּמְעַט שְׁכָנָה
 דוּמָה נִפְשִׁי אז כמעט שהייתי נמסר ליד דומה להורידני לגיהנם. (רמ"ק ומפרשים)

שומר הברית נקרא צדיק

(יב) פֶּתַח אֵיךְ וְאָמַר, מֵאֵי הָאֵי דְאָמַר דְּוֹד (שם טו כה) וְהִרְאֵנִי אוֹתוֹ וְאֵת נְוֵהוּ, מֵאֵן יָכִיל לְמַחְמֵי לֵיהּ לְקַדְשָׁא בְרִיךְ הוּא, אֶלְא הֲכֵי תְנִינֵן, בְּהֵהִיא שְׁעָתָא דְאֶתְגַּזֵּר עָלֵיהּ הֵהוּא עוֹנָשָׁא, וְדוֹד יָדַע דְּעַל דְּלֹא נָטַר הָאֵי אֵת בְּדָקָא יָאוּת אֶתְעַנְשׁ בְּהָאֵי, דְּכֻלָּא בְּחֻדָּא אַחִידָא, וְכֻלָּא אֶתְרַמִּיז בְּהָאֵי אֵת, וְלֹא אֶקְרִי צְדִיק מֵאֵן דְּלֹא נָטַר לֵיהּ בְּדָקָא יָאוּת, הָוּה בְּעֵי בְּעוֹתִיהּ וְאָמַר, וְהִרְאֵנִי אוֹתוֹ וְאֵת נְוֵהוּ, מֵאֵי אוֹתוֹ, דָּא אֵת קְיִימָא קְדִישָׁא, דְּהָא דְחִילָנָא דְאֶתְאַבִּיד מִנְאֵי, מֵאֵי טַעְמָא, בְּגִין דְּתַרְיֵן אֶלִּין מְלָכוּתָא וִירוּשָׁלַיִם בְּהָאֵי אַחִידָן, וּבְגִין כְּף תְּלֵי

מתוק מדבש

"מאמר שומר הברית נקרא צדיק" ומבואר בו כי השומר את בריתו נקרא צדיק, לפי שגורם יחוד בין מדת היסוד למדת המלכות, ולפי זה מבאר את תפלתו של דוד על פי הסוד. (מקור המאמר זוהר פרשת לך לך דף ע"א, וצביאור מתוק מדבש כרך 3 עמ' שנת-שנט)

פֶּתַח אֵיךְ וְאָמַר פֶּתַח אֵיךְ וְאָמַר, מֵאֵי הָאֵי דְאָמַר דְּוֹד מֵה פִירוּשׁוֹ שֶׁל זֶה מֵה שְׁאֵמֵר דוֹד, רַחֵם לֹמֵר שְׁכַחוּב שֶׁס כְּשֶׁבִרַח מִפְּנֵי אֲבִיבִי, וְיֵאמֵר הַמֶּלֶךְ לְדוֹק הַשֵּׁב אֵת אֲרוֹן אֱלֹהִים הַעִיר, אִם אֲמַנָּח חֵן צַעֲנֵי ה' וְהַשִּׁיבֵנִי, פִירוּשׁ אִזּו יֵשִׁב אֲוִמִי לִירוּשָׁלַיִם, וְהִרְאֵנִי אוֹתוֹ וְאֵת נְוֵהוּ פִירוּשׁ וְאֶרְאֶה אוֹתוֹ וְאֵת מִקְדְּשׁוֹ, וְשׁוֹאֵל מֵאֵן יָבִיעַ דְּמַחְמֵי לֵיהּ לְקַדְשָׁא בְרִיךְ הוּא וְנִי יִכּוֹל לְרַחֵם אֵת הַקְּב"ה, אֶלְא הֲכֵי תְנִינֵן בְּהֵהִיא שְׁעָתָא דְאֶתְגַּזֵּר עָלֵיהּ הֵהוּא עוֹנָשָׁא אֶלְא כֵן לְמַדְנוּ בְּאוֹתָהּ שְׁעָה שְׁנִגְזַר עֲלֵיו עוֹנֵשׁ הֵהוּא שְׁנִתְגַּרֵשׁ מִירוּשָׁלַיִם וּמִמְלַכּוּתוֹ, וְדוֹד יָדַע דְּעַל דְּלֹא נָטַר הָאֵי אֵת בְּדָקָא יָאוּת אֶתְעַנְשׁ בְּהָאֵי וְדוֹד יָדַע שֶׁעַל שֶׁלֵּא שְׁמַר אֵת אוֹת הַבְּרִית נִעְנַשׁ צַעֲנַשׁ הֵהוּא מַדָּה כְּנִגַּד מַדָּה, שְׁלִפִי שְׁפַס בְּמַלְכוּת וּנְפִרְדָּה מִמְקוּמָה מֵהִיסוּד, לְכֵן נִתְגַּרֵשׁ גַּם הוּא מִמְקוּמוֹ וּמִמְלַכּוּתוֹ, דְּבִבְרָא בְּחֻדָּא אַחִידָא כִי הַכֵּל אֲחֻזוּ יַחַד הַבְּרִית הַתַּחֲמוֹן וְהַמְּלַכּוּת, וּבִבְרָא אֶתְרַמִּיז בְּהָאֵי אֵת וְהַכֵּל נִרְמַז בְּזוֹ הָאוֹת, וְיָאֵ אֶקְרִי צְדִיק מֵאֵן דְּלֹא נָטַר לֵיהּ בְּדָקָא יָאוּת וְלֹא נִקְרָא לְדִיק מִי שֶׁלֵּא שׁוֹמֵר אוֹתָהּ כְּרָאוּ, הָוּה בְּעֵי בְּעוֹתִיהּ לְכֵן הִיא מִנְקַשׁ דוֹד בְּקַשְׁמוֹ, וְאָמַר וְהִרְאֵנִי אוֹתוֹ וְאֵת נְוֵהוּ וְעוֹד מִפְּרַשׁ פִירוּשׁ אֲחֵר עַל מַלְת אוֹתוֹ, וּמִפְּרַשׁ מֵאֵי אוֹתוֹ, דָּא אֵת קְיִימָא קְדִישָׁא מַלְת אוֹתוֹ פִירוּשָׁה אוֹת בְּרִית קוֹדֶשׁ, דְּהָא דְחִילָנָא דְאֶתְאַבִּיד מִנְאֵי כִי יֵרָא אֲנִי שְׁנִתְבַּדָּה מִמְנִי מַעֲלַת שְׁמִירַת הַבְּרִית, מֵאֵי מִטְעָמָא לְמַה הִיא מִתִּירָא, בְּגִין דְּתַרְיֵן אֶלִּין מְלָכוּתָא וִירוּשָׁלַיִם בְּהָאֵי אַחִידָן לְפִי שֵׁב אֲלוֹ שְׁהַס הַמְּלַכּוּת וִירוּשָׁלַיִם אֲחֻזוֹת בְּרִית, וְכִיוֹן שֶׁאֲבַד הַמְּלוּכָה וְנִתְגַּרֵשׁ מִירוּשָׁלַיִם חֲשַׁב שְׁגַם מַעֲלַת שְׁמִירַת הַבְּרִית נִתְבַּדָּה מִמְנוֹ, וְעַל זֶה אֲמַר וְהִרְאֵנִי אוֹתוֹ, פִירוּשׁ שִׁירְאֵנִי וְיִחְזִיר לִי אֵת מַעֲלַת שְׁמִירַת אוֹת בְּרִית קוֹדֶשׁ, וְחֹזֵר לְסִיִּים פִירוּשׁ הַרְאֵשׁוֹן וְאֲמַר וּבְגִין

בְּבְעוֹתֶיהָ אוֹתוֹ וְאֵת גְּוֹהוֹ, דִּיתְהַדֵּר מִלְכוּתָא דְהָאֵי אֶת לְאַתְרֵיהָ, וְכֹלָא
 חַד מִלָּה.

מתוק מדבש

בְּדִ תְּלִי בְּבְעוֹתֶיהָ לִכְן תִּלְהַ צְנַקְשָׁמוּ וְהִרְאֵנִי אוֹתוֹ וְאֵת גְּוֹהוֹ פִּירוּשׁ אוֹמוֹ הוּא
 הַיְסוּד הַנִּקְרָא אוֹת, וְגוֹהוֹ הֵינּוּ הַמַּלְכוּת שֶׁהִיא נוֹה וּמִשְׁכָּן לְהַיְסוּד, וּמִפְרֵשׁ צְנַקְשָׁמוּ דִּיתְהַדֵּר
 מִלְכוּתָא דְהָאֵי אֶת לְאַתְרֵיהָ שְׂתַחֲזוֹר הַמַּלְכוּת הַקְּשׁוּרָה צְאוֹת זוֹ לְמַקוֹמָהּ לְהַיְסוּד, רַלְה
 לוֹמַר שִׂיחֲזוֹרוּ לְהַתִּיחַד מִמָּה שֶׁגֵּרַם פִּירוּד צִינִיָּהֶם עַל יְדֵי הַחֲטָא שֶׁל צַת שְׂבַע, וְכִלָּא חַד
 מִלָּה הַיְסוּד וְהַמַּלְכוּת שְׁנֵיהֶם נַחֲשָׁצִים כְּאַחַד, וּפִירוּשׁ הַפְּסוּק, וְהִרְאֵנִי, פִּירוּשׁ שֶׁאִזְכֶּה לְרִאוֹת
 אוֹמוֹ שֶׁהוּא הַיְסוּד, וְאֵת נוֹהוֹ שֶׁהִיא הַמַּלְכוּת מִתִּיחַדִּים כְּאַחַד. (רמ"ק ומק"מ וכו"פ)

שומר הברית זוכה להשגות

(יג) פתח אינך ואמר, (איוב יט כו) ומבשרי אֶחָזָה אֶל־וָה, מאי ומבשרי, ומעצמי מבעי ליה, אלא מבשרי ממש, ומאי הוא, דכתיב (ירמיה יא טו) ובשר קדש יעברו מעליך, וכתיב (בראשית יז יג) והיתה בריתי בבשרכם, דתניא בכל זמנא דאתרשים בר נש בהאי רשימא קדישא דהאי את, מניה חמי לקדשא בריך הוא, מניה ממש, ונשמתא קדישא אתאחידת ביה, ואי לא זכי, דלא נטיר האי את, מה פתיב (איוב ד ט) מנשמת אלוה יאבדו, דהא רשימו דקדשא בריך הוא לא אתנטיר. ואי זכי ונטיר ליה שכינתא לא אתפרש מניה, אימתי מתקיימא

מתוק מדבש

"מאמר שומר הברית זוכה להשגות" ומבואר בו כי השומר את בריתו זוכה להשיג בספירות העליונות, וכן על ידי שמירת הברית הנשמה נאחזת בו, וכשנושא אשה אזי השכינה שורה עליו בשלימות.

(מקור המאמר זוהר פרשת לך לך דף ז' ע"א, וצנצנור ממנו מדגש כרך ז עמ' שנט-תא)

פתח אינך ואמר פתח איש אחר לפרש הפסוק ומבשרי אֶחָזָה אֶל־וָה והקשה מאי ומבשרי, ומעצמי מבעי ליה ומעצמי אחזה אלוה היה צריך לומר, שהיה משמעו כי מעצמיות יצירת האדם ומתכונת גופו ידעתי כח היוצר יתברך שהכל מורה על נפלאות הבורא, ומתוך אלא מבשרי ממש אלא ודאי בשר היינו דבר פרטי באדם הנקרא בשר, ומפרש ומאי הוא ואמר דכתיב ובשר קדש יעברו מעליך שפירושו שאת הברית קודש העבירו ובטלו מהם, וכתיב והיתה בריתי בבשרכם הרי שמבשרי פירושו מברית קודש שלי, והיינו דתניא בכל זמנא דאתרשים בר נש בהאי רשימא קדישא דהאי את שלמדנו בכל זמן שהאדם נרשם בזה הרושם הקדוש של אות הברית, מניה חמי לקדשא בריך הוא וממנו ישיג בספירותיו של הקב"ה, מניה ממש על ידי אות ברית קודש ממש, ונשמתא קדישא אתאחידת ביה ועל ידי זה הנשמה הקדושה נאחזת בו, רצה לומר כשנמול זוכה לנפש ורוח ונשמה כדי להשלימן בחייו, אך מסתלקים ממנו עד שישבר את קליפת היצר הרע בהתחנכו במצות ואחר כך שוב זוכה אליהם, ואי לא זכי לנשמה קדושה, דלא נטיר האי את לפי שלא שמר את אות הברית, מה פתיב מנשמת אלוה יאבדו פירוש שתאבד מהם נשמת אלוה, דהא רשימו דקדשא בריך הוא לא אתנטיר לפי שהרושם של הקב"ה לא נשמר כראוי.

ואי זכי ונטיר ליה ואם זכה ושמר את הברית כי יודע את מעלתה ואת רשומה למעלה, שכינתא לא אתפרש מניה אז אין השכינה נפרדת ממנו לפי שעל ידי הפריעה הוא נרשם נקוד אות י' דהוי"ה הכוללת את כל השם הוי"ה, והשכינה משתוקקת אל

בִּיה פֶּד אֶתְנָסִיב, וְהָאֵי אֶת עֵייל בְּאַתְרֵיהּ, דְּתַנְן רְזָא דְר' ה' אֶזְלִין
פְּחָדָא, פְּגוּנָא דְדִכְר וְנוֹקְבָא אֲשֶׁתְּפּוּ פְּחָדָא וְאֲנוּן חַד, פְּדִין חֶסֶד
עֲלָאָה שְׂרִיָא עֲלֵיהּ, וְאַתְעֵטֵר בְּדְכוּרָא, וְאַתְבְּסַמַּת נּוֹקְבָא.

תו תְּנִינָן, אֶלוֹ"ה הָכֵי הוּא, א"ל נְהִירוּ דְחֻכְמָתָא, ו' דְכֵר ה' נּוֹקְבָא,
אֲשֶׁתְּפּוּ פְּחָדָא אֶלוֹ"ה אֶקְרִי, וְנִשְׁמָתָא קְדִישָׁא מְהַאי אֶתֵר אֶתְאַחַדְתָּ,
וּכְלָא תְלִיא בְּהַאי אַתָּה, וְעַל דָּא כְּתִיב וּמִבְּשָׂרֵי אַחְזָה אֶלוֹ"ה, דָּא
שְׁלִימוּתָא דְכְלָא, מִבְּשָׂרֵי מִמֶּשׁ, מְהַאי אַתָּה מִמֶּשׁ.

מתוק מדבש

הַסֵּם הוּ"ה, אֵימְתֵי מִתְקַיֵּימָא בִּיה מְמֵי מִתְקִימַת צו הַשְׁכִּינָה, בְּד אֶתְנָסִיב וְהָאֵי
אֶת עֵייל בְּאַתְרֵיהּ כְּשֵׁנוּשָׁא אֶשֶׁה וְאוֹת הַצְּרִית נִכְנַסַת בְּמִקּוּמָה הַרְלוּ, שְׁאוּ מִגִּיעַ אֶל
הַשְׁלִימוֹת וְרָאוּ שְׁמַטְרָה עֲלֵיו הַשְׁכִּינָה, דְּתַנְן רְזָא דְר' ה' אֶזְלִין בְּפְחָדָא שְׁלַמְדֵנוּ סוּד ו'
ה' שֶׁהַס זו"ן הוֹלְכִים וּמִתְחַצְּרִים יַחַד, פְּגוּנָא דְדִכְר וְנוֹקְבָא אֲשֶׁתְּפּוּ פְּחָדָא כְּעִין
זְכֵר וְנִקְצָה שְׁמַטְתַּפִּים יַחַד, כִּי עַל דּוּגְמָא זוּ מִתְקִיִים הָעוֹלָם צְסוּד מִשְׁפִּיעַ וּמוֹשְׁפֵעַ,
וְאֵינּוּן חַד וְאוֹ כְּשׁוּ"ן הַס נַחֲשָׁצִים לְאַחַד צְסוּד יַחַד יֵאֱהֻדוּנָה"י, פְּדִין חֶסֶד עֲלָאָה
שְׂרִיָא עֲלֵיהּ אוֹ עַל יְדֵי הַיַּחַד חֶסֶד הָעֲלִיּוֹן שׁוֹרָה עֲלֵיהֶם, וְהֵינּוּ וְאַתְעֵטֵר בְּדְכוּרָא
הַחֶסֶד נִתְעַטֵר צו"א כִּי עֵיקַר צִינֵינוּ מִהַחֶסֶד, וְאַתְבְּסַמַּת נּוֹקְבָא וּנְמַתְקוֹת גְּצוּרוֹת הַנוֹקְבָא
עַל יְדֵי הַחֶסֶד דו"א, וְכִמּוּ כֵן כֵּלָּן כְּשֶׁהָאֵישׁ וְהָאֵשָׁה נַחֲשָׁצִים כְּאַחַד, אוֹ שׁוֹרָה עֲלֵיהֶם הַשְׁכִּינָה
כְּרָאוּי. (רמ"ק ו"פ וּמְפִרְשִׁים)

תו תְּנִינָן עוֹד לְמַדְנוּ מֵהַ שְׁכַחוּצ מִצְּשָׂרֵי אַחְזָה אֶלוֹ"ה הָכֵי הוּא הַסֵּם אֶלוֹ"ה הוּא
נוֹטְרִיקוֹן א"ל נְהִירוּ דְחֻכְמָתָא א"ל הוּא הָאֵרַת הַחֻכְמָה שְׁמַמְנָה נִמְשָׁכִים הַחֶסֶדִים,
ו' דְכֵר ה' נּוֹקְבָא אוֹת ו' הֵיאֵה הַזְּכֵר וְאוֹת ה' הֵיאֵה הַנִּקְצָה וְהֵינּוּ זו"ן, אֲשֶׁתְּפּוּ בְּפְחָדָא
אֶלוֹ"ה אֶקְרִי כְּשֶׁמִּשְׁתַּתְּפִים יַחַד נִקְרָאִים אֶלוֹ"ה, כִּי שְׁפַע הַחֶסֶד שֶׁל א"ל הָעֲלִיּוֹן שְׁהוּא
הַחֻכְמָה יוֹצֵא לְחַצֵּר ו' עַם ה' שֶׁהַס סוּד זו"ן, וְנִשְׁמָתָא קְדִישָׁא מְהַאי אֶתֵר אֶתְאַחַדְתָּ
הַנְּשַׁמָּה הַקְּדוּשָׁה מִהַחֶסֶד נִמְשַׁכַת וְנִלְחָצוֹת צְנוּף הָאֵדָם, וְכִבְּאָ תְלִיא בְּהַאי אַתָּה וְכֵל עֵינַן
הַמְשַׁכַת הַשְׁפַע מִהַחֶסֶד תְּלוּי צְאוֹת צְרִית קוּדֶשׁ, וְעַל דָּא כְּתִיב וּמִבְּשָׂרֵי אַחְזָה אֶלוֹ"ה
עַל יְדֵי שְׁמִירַת הַצְּרִית שְׁצַצְשָׂרֵי אַחְזָה אַתָּה שֶׁסֵּ אֶלוֹ"ה הַכוֹלֵל הָאֵרַת חֶסֶד א"ל שֶׁל חֻכְמָה
עַם סוּד זו"ן, רָצָה לומר שְׁאֶקְצֵל מֵהַס שְׁפַע הַחֶסֶד, דָּא שְׁלִימוּתָא דְכִבְּאָ עֵינַן שְׁמִירַת
הַצְּרִית הוּא שְׁלִימוֹת הַכֵּל, וְאָמַר מִבְּשָׂרֵי מִמֶּשׁ פִּירוּשׁ מְהַאי אַתָּה מִמֶּשׁ מִשְׁמִירַת אוֹת
הַצְּרִית מִמֶּשׁ.

וְעַל דָּא זַפְאִין אַנּוּן יִשְׂרָאֵל קַדִּישִׁין דְּאַחֲדִין בֵּיהּ בְּקַדְשָׁא בְּרִיף הוּא,
 זַפְאִין אַנּוּן בְּעֵלְמָא דִּין וּבְעֵלְמָא דְאַתִּי, עֲלִייהוּ כְּתִיב (דברים ד ד)
 וְאַתֶּם הַדְּבָקִים בִּיהו"ה וְגו', בְּגִין כֶּף חַיִּים פְּלֹכֶם הַיּוֹם.

מתוק מדבש

והסיק ואמר וְעַל דָּא זַפְאִין אַנּוּן יִשְׂרָאֵל קַדִּישִׁין דְּאַחֲדִין בֵּיהּ בְּקַדְשָׁא בְּרִיף הוּא
 ועל כן אשריהם ישראל הקדושים שהם נאחזים בהקב"ה על ידי שנרשמים בשמו
 בסוד המילה והפריעה, זַפְאִין אַנּוּן בְּעֵלְמָא דִּין וּבְעֵלְמָא דְאַתִּי אשריהם בעולם הזה
 ובעולם הבא, עֲלִייהוּ כְּתִיב וְאַתֶּם הַדְּבָקִים בִּיהו"ה וְגו' ולפי שאתם דבקים בה'
 ממש, בְּגִין כֶּף חַיִּים פְּלֹכֶם הַיּוֹם לכן אתם נקראים חיים בהיותכם נאחזים בחי העולמים.
 (רמ"ק וכו"פ ומפרשים)

הנה עד כאן נזכרו שצעה מאמרים משצעה אנשים שהיו נעורים צאטו הלילה, ולקמן צהמשך נזכרים
 עוד שלשה.

מעלת חכמי כפר טרשא

(יד) אָמַר רַבִּי אַבָּא, וּמָה בְּכָל פֶּךָ אֶתוֹן חִפְיָמִין, וְאֶתוֹן יְתִבִּין הֶכָא, אָמְרוּ לִיה, אִי צְפוּרָאָה יִתְעַקְרוּ מֵאֲתַרְיָהּוּ לָא יִדְעִין לְאָן טָאָסָן, הֲדָא הוּא דְכֹתִיב (משלי כו ח) פְּצוּר נוֹדְדַת מִן קִנְיָה פִּן אִישׁ נוֹדֵד מִמְקוֹמוֹ, וְאֶתְרָא דָא זְכִי לָן לְאוֹרֵייתָא, וְהָאִי אוֹרְחָא דִּילָן בְּכָל לִילְיָא פְּלִגּוּתָא אֲנִן נְיִימִין, וּפְלִגּוּתָא אֲנִן עֶסְקִין בְּאוֹרֵייתָא, וְכֵד אֲנִן קְיִימִין בְּצַפְרָא, רִיחֵי חֲקֵלָא וְנִהְרֵי מֵיָא נְהָרִין לָן אוֹרֵייתָא וְאֶתִישְׁבַת בְּלִפְנֵי.

מתוק מדבש

”מאמר מעלת חכמי כפר טרשא” ומבואר בו שרבי אבא חקר את בני כפר טרשא על מעמדם שראם עוסקים בתורה בהתמדה במקומם שאינו מקום מרווח, והם השיבוהו שקבלו עליהם זאת במקומם כאשר רבי חייא הצילם מן המגפה. ומבאר שאז בליל הברית היו עוסקים בתורה עד שהאיר היום והקיפה אותם אור השראת השכינה בדמות אש שירדה עליהם מלמעלה כדוגמת הר סיני, והכל מחמת התמדתם בתורה. ובתוך כך הכניסו את הילד לברית, ואחר שמלו את התינוק פתחו לדרוש בתורה כדלקמן, כדי להמשיך טובה וברכה לבעל הבית.

(מקור המאמר זוהר פרשת לך לך דף טז ע”א-ב, ונציאור מתוך מדגש כרך ג עמ’ תא-תד)

אָמַר רַבִּי אַבָּא, וּמָה בְּכָל פֶּךָ אֶתוֹן חִפְיָמִין וְאֶתוֹן יְתִבִּין הֶכָא אִם אַתֶּם כֹּל כַּךְ חֲכָמִים לְמָה אַתֶּם יוֹשְׁבִים כֹּאן בְּכַפֵּר טְרַשָׁא שְׁנַקְרָא כַּךְ עַל שֵׁם שֶׁהִיא מְקוּם טְרַשָׁין, וּדְבָרֵי תוֹרָה צְרִיכִים מְקוּם יִפָּה לְמֵרָאָה, וּמֵרָעָה טוֹב לְשִׁמְחָה אֶת הַנֶּפֶשׁ, שְׁמֵתוּךְ כַּךְ דְּבָרֵי הַתּוֹרָה מֵתְבָרְכִים בֵּין הָעוֹסְקִים בָּהּ, אָמְרוּ לִיה אִי צְפוּרָאָה יִתְעַקְרוּ מֵאֲתַרְיָהּוּ אִם הַצְּפוּרִים יַעֲקֹרוּ מִמְקוֹמָם, לָא יִדְעִין לְאָן טָאָסָן לָא יִדְעוּ אַנְה יַעוּפּוּ, וְהַנְּמִשֵּׁל הוּא כִּי כְּשִׁיעֲקֹרוּ מִמְקוֹמָם יִקְשֶׁה לָהֶם עַד שִׁימְצֹאוּ מְקוּם מְנוּחָה, הֲדָא הוּא דְכֹתִיב פְּצוּר נוֹדְדַת מִן קִנְיָה כְּמוֹ שֶׁקִּשְׁה לְצַפּוּר שְׁנוֹדְדַת מִן קִנְיָה, פִּן אִישׁ נוֹדֵד מִמְקוֹמוֹ כִּן תִּקְשֶׁה לְאִישׁ הַנְּרִידָה מִמְקוֹמוֹ, רִצָּה לומר כִּי הַהֲרַגֵּל שׁוֹלֵט עַל כֹּל דְּבָר, וְחֵן מְקוּם עַל יוֹשְׁבָיו וְכֹכֵר הוֹרַגְלוֹ בּוֹ, וְאֶתְרָא דָא זְכִי לָן לְאוֹרֵייתָא וְעוֹד כִּי הַמְקוּם הַזֶּה זִיכָּה אוֹתָנוּ לְתוֹרָה כְּדִמְפָרֵשׁ וְאוֹזִיל, וְהָאִי אוֹרְחָא דִּילָן בְּכָל לִילְיָא פְּלִגּוּתָא אֲנִן נְיִימִין וְזֶהוּ הַדְרִיךְ שֶׁלָנוּ שְׁבַכֵּל לִילָה חֲצִיו הָרֵאשׁוֹן אֲנוּ יִשְׁנִים, וּפְלִגּוּתָא אֲנִן עֶסְקִין בְּאוֹרֵייתָא וְחֲצִיו הַשְּׁנַי אֲנוּ עוֹסְקִים בְּתוֹרָה, וְכֵד אֲנִן קְיִימִין בְּצַפְרָא וְכִשְׁאֲנוּ קָמִים מֵהַלִּימוּד בְּבִקְרָה, רִיחֵי חֲקֵלָא וְנִהְרֵי מֵיָא נְהָרִין לָן אוֹרֵייתָא וְאֶתִישְׁבַת בְּלִפְנֵי רִיחוֹת הַשְּׂדֵה וְנִהְרוֹת הַמַּיִם מֵאִירִים לָנוּ אֶת הַתּוֹרָה וְעַל כֵּן דַּעֲתָנוּ צְלוּלָה וְהַתּוֹרָה מֵתִישְׁבַת בְּלִבָּנוּ, וְהַכּוֹנֵה כִּי עַל יְדֵי הַחוּט

וְאַתֶּר דָּא הָא דִּינִינְהָ לְעִילָא זְמַנָּא חֲדָא, וְכַמְּה סָרְכֵי תְרִיסִין אֶסְתְּלִקוּ
 בְּהֵהוּא דִּינָא עַל עוֹנְשָׁא דְאוּרִייתָא, וְכַדִּין אֶשְׁתְּדְלוּתָא דִּילָן יִמְמָא
 וְלִילֵיָא בְּאוּרִייתָא הוּא, וְאַתְרָא דָּא קָא מְסִייעָא לָן, וּמֵאן דְאַתְפְּרֵשׁ
 מִכְּפֵאן כְּמֵאן דְאַתְפְּרֵשׁ מַחֲיֵי עֲלֵמָא, זְקִיף יְדוּי רַבֵּי אַבָּא וּבְרִיָּהּ לִוָן,
 יְתָבוּ עַד דְנִהַר יִמְמָא.

בְּתֵר דְנִהַר יִמְמָא, אָמְרוּ לְאַנּוּן דְרַדְקֵי דְקַמְיֵיהוּ, פּוֹקוּ וְחַמוּ אֵי נֶהַר
 יִמְמָא, וְכֹל חַד לִימָא מְלָה חֲדָתָא דְאוּרִייתָא לְהֵאֵי גְבַרָא רַבָּא,
 נְפָקוּ וְחַמוּ דְנִהַר יִמְמָא, אָמַר חַד מִנְיֵיהוּ זְמִין הָאֵי יוֹמָא אֶשְׁא מְלַעֲיָלָא,
 אָמַר אַחְרָא וּבְהָךְ בֵּיתָא, אָמַר אַחְרָא חַד סְבָא הֶכָא דְזְמִין הָאֵי יוֹמָא

מתוק מדבש

של חסד המתעורר בבקר היו משיגים השגת התורה, וְאַתֶּר דָּא הָא דִּינִינְהָ לְעִילָא זְמַנָּא
 חֲדָא וְאֵת הַמְקוֹם הַזֶּה דִּנּוּ לַמַּעֲלָה פַּעַם אַחַת וְנִעֲנַשׁ בַּמַּגֵּפָה לַפְנֵי ה' (כַּמְנֹאֵר נִמְאֵמֵר הַקּוֹסֵס),
 וְכַמְּה סָרְכֵי תְרִיסִין אֶסְתְּלִקוּ בְּהֵהוּא דִּינָא עַל עוֹנְשָׁא דְאוּרִייתָא וְכַמְה שְׂרֵי תוֹרָה
 בְּעֵלֵי תְרִיסִין נִסְתַּלְקוּ בְּאוֹתוֹ הַדִּין כְּעוֹנֵשׁ עַל שְׂרַפּוֹ יֵידֵיהֶם מִן תוֹרָה, וְכַדִּין אֶשְׁתְּדְלוּתָא
 דִּילָן יִמְמָא וְלִילֵיָא בְּאוּרִייתָא הוּא וּמֵאז הַהִשְׁתַּדְלוּת שְׁלֵנוּ יוֹמֵם וּלְיַלָּה הִיא בְּתוֹרָה,
 וְאַתְרָא דָּא קָא מְסִייעָא לָן וּמְקוֹם זֶה מְסִייעַ אוֹתֵנוּ לְלִימוּד תוֹרָה, כִּי בְהִיוֹתֵנוּ בְּמְקוֹם
 הַזֶּה אֲנוּ זוֹכְרִים תְּמִיד בְּאוֹתוֹ הַעוֹנֵשׁ וּמִתְחַזְּקִים בְּלִימוּד תוֹרָה, וּמֵאן דְאַתְפְּרֵשׁ מִכְּפֵאן
 כְּמֵאן דְאַתְפְּרֵשׁ מַחֲיֵי עֲלֵמָא וּמִי מֵאֲתָנוּ שְׂפוֹרֵשׁ עֲצָמוֹ מִכְּפֵאן הוּא כְּמִי שְׂפוֹרֵשׁ מַחֲיֵי
 עוֹלָם שֶׁהוּא תוֹרָה, זְקִיף יְדוּי רַבֵּי אַבָּא וּבְרִיָּהּ לִוָן זְקַף רַבֵּי אַבָּא יְדִיו כְּלַפֵּי מַעֲלָה
 לְהַמְשִׁיךְ עֲלֵיהֶם בְּרַכָּה וּבְרַךְ אוֹתָם, יְתָבוּ עַד דְנִהַר יִמְמָא יֵשְׁבוּ וְעַסְקוּ בְּתוֹרָה עַד שֶׁהֵאִיר
 הַיּוֹם. (רמ"ק ומפרשים)

בְּתֵר דְנִהַר יִמְמָא אָמְרוּ לְאַנּוּן דְרַדְקֵי דְקַמְיֵיהוּ אַחַר שֶׁהֵאִיר הַיּוֹם אָמְרוּ לְהִילֵידִים
 שִׁישְׁבוּ לַפְנֵיהֶם, כִּי הַחֲכָמִים הֵם הִיוּ מְרַגְלִים לְקַטְנֵיהֶם הַמְנַהֵג הוּא מְנַעוּרֵיהֶם
 לְקוֹם בְּחֻצוֹת לַיְלָה כְּדִי שִׁיתְרַגְלוּ בַּכֶּךְ, וְשִׁיטוּ אֲזַנָּם לְשִׁמוּעַ דְבָרֵי חֲכָמִים, וְהֵם אָמְרוּ לְהֵם
 פּוֹקוּ וְחַמוּ אֵי נֶהַר יִמְמָא צֵאוּ וּרְאוּ אִם כִּבְר הֵאִיר הַיּוֹם, וְכֹל חַד לִימָא מְלָה חֲדָתָא
 דְאוּרִייתָא לְהֵאֵי גְבַרָא רַבָּא וְכֹל אַחַד יֵאֵמֵר אִיזֵה חִידוּשׁ בְּתוֹרָה לְאָדָם הַגְּדוֹל הַזֶּה
 שֶׁהוּא רַבִּי אַבָּא לְהִיוֹת לוֹ לְסִימֵן טוֹב, כִּי תְּמִיד דְבָרֵי דְרַדְקֵי דְבִי רַב הֵם סִימֵן לְדַבֵּר עַל
 דֶּרֶךְ פְּסוּק לִי פְּסוּק, נְפָקוּ וְחַמוּ דְנִהַר יִמְמָא יֵצְאוּ וּרְאוּ שֶׁהֵאִיר הַיּוֹם, וּמִכֹּל אַחַד מֵהֶם
 נִזְרַקָה כַּעֵין נְבוּאָה, אָמַר חַד מִנְיֵיהוּ זְמִין הָאֵי יוֹמָא אֶשְׁא מְלַעֲיָלָא אָמַר יֵלֵד אַחַד
 מֵהֶם בְּיוֹם הַזֶּה עֵתִידָה לְרֹדֵת אֵשׁ מִלְּמַעֲלָה, אָמַר אַחְרָא וּבְהָךְ בֵּיתָא אָמַר יֵלֵד אַחַר
 שֶׁהָאֵשׁ תֵּרֵד בְּבֵית הַזֶּה, אָמַר אַחְרָא חַד סְבָא הֶכָא דְזְמִין הָאֵי יוֹמָא לְאַתְוִקְדָּא
 בְּנוֹרָא דָּא אָמַר יֵלֵד אַחַר זְקַן אַחַד שְׂבַכְאָן עֵתִיד בְּיוֹם הַזֶּה לְהִיוֹת נִשְׂרָף בְּאֵשׁ הַזֹּאת,

לְאַתּוֹקְדָא בְּנוּרָא דָא, אָמַר רַבֵּי אַבָּא רַחֲמֵנָא לִישׁוּבָן, תְּנוּה וְלֹא יָכִיל לְמַלְלָא, אָמַר קוּטְרָא דְהוּרְמָנָא בְּאַרְעָא אַתְפַּסְתָּ, וְכַךְ הָוָה דְּהָהוּא יוֹמָא חָמוּ חֲבַרְיָא אִפִּי שְׂכִינְתָא וְאַסְתַּחֲרוּ בְּאַשָּׁא, וְרַבֵּי אַבָּא אַתְלָהִיטוּ אֲנַפּוּי בְּנוּרָא מִחֲדוּתָא דְאוּרִייתָא, תָּאנָא כֹּל הָהוּא יוֹמָא לֹא נִפְקוּ כְּלָהוּ מִבֵּיתָא, וּבֵיתָא אַתְקִטְר בְּקִיטְרָא, וְהוּוּ חֲדָתָן מְלִי בְּגוּוּיָהוּ כְּאֵלוּ קִבְלוּ הָהוּא יוֹמָא אוּרִייתָא מְטוּרָא דְסִינֵי, בְּתַר דְאַסְתַּלְקוּ, לֹא הָוּ יָדְעֵי אֵי הָהוּ יִמְמָא וְאֵי הָהוּ לִילֵיא.

אָמַר רַבֵּי אַבָּא, בְּעוּד דְאַנָּן קְיִימִין לִימָא כֹּל חַד מִיָּנן מְלָה חֲדָתָא דְחֻכְמָתָא, לְאַקְשָׁרָא טִיבוּ לְמַאֲרִיָּה דְבֵיתָא, מְרִיָּה דְהַלּוּלָא.

מתוק מדבש

היינו רבי אבא שלהטו פניו באש שירדה עליהם מן השמים כדלקמן, אָמַר רַבֵּי אַבָּא, רַחֲמֵנָא לִישׁוּבָן הקב"ה יצילנו, כי היה מתירא שמא שום מקרה רע יקראהו ביום ההוא, על כן תְּנוּה וְלֹא יָכִיל לְמַלְלָא תמה רבי אבא ולא היה יכול לדבר מדאגה פן יגיעהו שום היזק, אחר כך אָמַר קוּטְרָא דְהוּרְמָנָא בְּאַרְעָא אַתְפַּסְתָּ אמר אין ספק שעשן של המלכות שמים גם בארץ יהיה תופס ונרגש, לפי שהסכימו שלשה ילדים לדבר אחד שתד אש מן השמים, וְכַךְ הָוָה דְּהָהוּא יוֹמָא חָמוּ חֲבַרְיָא אִפִּי שְׂכִינְתָא וְאַסְתַּחֲרוּ בְּאַשָּׁא וכך היה שבאותו היום ראו החברים פני השכינה וסיבבה והקיפה אותם אש מלמעלה, מחמת השראת השכינה שהיתה שם על ידי לימוד סודות התורה, וְרַבֵּי אַבָּא אַתְלָהִיטוּ אֲנַפּוּי בְּנוּרָא מִחֲדוּתָא דְאוּרִייתָא ורבי אבא נתלהטו פניו כאש מרוב שמחת התורה, תָּאנָא כֹּל הָהוּא יוֹמָא לֹא נִפְקוּ כְּלָהוּ מִבֵּיתָא למדנו שכל אותו היום כל החכמים לא יצאו מן הבית לפי שאש השכינה סיבבה והקיפה את כל הבית, וּבֵיתָא אַתְקִטְר בְּקִיטְרָא והבית נתקשר בעשן של אש, כעין שהיה במעמד הר סיני כמו שכתוב (שמות יט יח) והר סיני עשן כולו מפני אשר ירד עליו ה' באש, וְהוּוּ חֲדָתָן מְלִי בְּגוּוּיָהוּ כְּאֵלוּ קִבְלוּ הָהוּא יוֹמָא אוּרִייתָא מְטוּרָא דְסִינֵי והיו שמחים דברי התורה ביניהם כאלו אותו היום קבלו התורה מהר סיני, בְּתַר דְאַסְתַּלְקוּ אחר שנסתלקו האש והענן, לֹא הָוּ יָדְעֵי אֵי הָהוּ יִמְמָא וְאֵי הָהוּ לִילֵיא לא ידעו אם הוא יום או לילה, כי מרוב דבקותם למעלה לא היו מרגישים בעניני עולם הזה.

ואחר שמלו את התינוק אָמַר רַבֵּי אַבָּא, בְּעוּד דְאַנָּן קְיִימִין לִימָא כֹּל חַד מִיָּנן מְלָה חֲדָתָא דְחֻכְמָתָא בעוד שאנו עדיין כאן יאמר כל אחד דבר חידוש בחכמה, לְאַקְשָׁרָא טִיבוּ לְמַאֲרִיָּה דְבֵיתָא מְרִיָּה דְהַלּוּלָא להחזיק טובה לבעל הבית שהוא בעל השמחה, כי מתוך דבריהם שיהיו דורשים יתמשך ויתקשר הטוב לבעל הבית כדמפרש ואזיל. (רמ"ק ומפרשים)

הנימול מעלתו כקרבן

(טו) פָּתַח חֵד וְאָמַר (תהלים סה ה), אֲשֶׁרִי תִבְחַר וּתְקַרֵב יִשְׁכֵּן חֲצַרְיָהּ וְגו', בְּקִדְמִיתָא חֲצַרְיָהּ לְבַתֵּר בֵּיתָהּ וּלְבַתֵּר הַיְכָלָהּ, דָּא פְּנִימָאָה מִן דָּא, וְדָא לְגוּ מִן דָּא, יִשְׁכֵּן חֲצַרְיָהּ בְּקִדְמִיתָא, פְּמָה דָּאֵת אָמַר (ישעיה ד ג) וְהָיָה הַנְּשָׂאָר בְּצִיּוֹן וְהַנּוֹתָר בִּירוּשָׁלַיִם קְדוֹשׁ יֹאמֵר לוֹ, נִשְׁבַּעָה בְּטוֹב בֵּיתָהּ לְבַתֵּר, פְּמָה דָּאֵת אָמַר (משלי כד ג) בְּחֻכְמָה יִבְנֶה בַּיִת, הַחֻכְמָה יִבְנֶה בַּיִת לֹא פְּתִיב, דָּאִי כְּתִיב הָכִי, הָוָה מְשַׁמַּע דְּחֻכְמָה בַּיִת אֶקְרִי, אֲלֵא פְּתִיב בְּחֻכְמָה יִבְנֶה בַּיִת, הֵינּוּ דְכְּתִיב (בראשית ב י) וְנָהָר יוֹצֵא

מתוק מדבש

"מאמר הנימול מעלתו כקרבן" ומבואר בו שהמכניס את בנו למילה נחשב לו כהקרבן קרבן העולה לנחת ולרצון לפני הקב"ה, וגורם במצות המילה והפריעה יחוד גדול, שעל ידי זה בוחר ומקרב הקב"ה את הילד הנימול. ומבאר שלפי סוד זה נהגו חכמי כפר טרשא לומר בשעת המילה את הפסוק "אשרי תבחר ותקרב". ורבי אבא הוסיף כי יש בפסוק זה עשר תבות כנגד עשר חופות שעתידי הקב"ה לעשות לצדיקים לעולם הבא, ולכן הזהיר לדקדק ולומר פסוק זה בשעת המילה.

(מקור המאמר זוהר פרשת לך לך דף נד ע"ז - ז' ע"א, וצניאור מתוק מדבש כרך ז עמ' טד-טו) פירוש הפסוק המובא להלן, אשרי תבחר ותקרב ישכון חצריך פירוש אמר דוד להקב"ה אשרי לעם שתבחר ותקרב, פירוש שבחרת להיות שוכן בחצריך, והנה על ידי זה נשבעה בטוב ביתך קדוש היכלך נשבע מהטוב והשפע הבא מביתך ומהיכלך הקדוש. (מלודות)

פָּתַח חֵד וְאָמַר פָּתַח אַחַד מֵהֶם לְפָרֵשׁ מֵה שְׁכֻמוֹ אֲשֶׁרִי תִבְחַר וּתְקַרֵב יִשְׁכֵּן חֲצַרְיָהּ וְגו' וּמִקְשָׁה מֵה הֵטַעַם בְּקִדְמִיתָא חֲצַרְיָהּ, לְבַתֵּר בֵּיתָהּ, וּלְבַתֵּר הַיְכָלָהּ תְּמִילָה כְּמִצַּח חֲרִיךְ, וְאִחַר כֵּן צִיַּת, וְאִחַר כֵּן הַיְכָל, וּמִפְּרֵשׁ דָּא פְּנִימָאָה מִן דָּא הַצִּית פִּנְיָמִי מִן הַחֲרִי, וְדָא לְגוּ מִן דָּא וְהַיְכָל לְפָנִים מִן הַצִּית, וּמִפְּרֵשׁ יִשְׁכֵּן חֲצַרְיָהּ בְּקִדְמִיתָא אֲשֶׁרִי מִי שְׁזוּכָה תְּמִילָה לְשִׁכּוֹן חֲצַרְיָהּ, פְּמָה דָּאֵת אָמַר וְהָיָה הַנְּשָׂאָר בְּצִיּוֹן וְהַנּוֹתָר בִּירוּשָׁלַיִם קְדוֹשׁ יֹאמֵר לוֹ יִזְוֹן וִירוּשָׁלַיִם הֵם יְסוּד וּמַלְכוּת הַנְּקַרְאִים חֲרִיךְ כְּמוֹ שְׁכֻמוֹ (תהלים קטו יט) צַחֲרוֹת צִית ה' צַחֲכוֹכֵי יְרוּשָׁלַיִם, וּפִירוּשׁ הַפְּסוּק, הַנְּשֹׂאֵר וְהַנּוֹתָר, פִּירוּשׁ הַשּׁוֹמֵר וְהַנְּשֹׂאֵר צִיַּת וּמַלְכוּת, קְדוֹשׁ יֹאמֵר לוֹ, נִשְׁבַּעָה בְּטוֹב בֵּיתָהּ לְבַתֵּר אִחַר כֵּן יִכַּסּ אֶל צִיַּת שְׁהוּא הַתְּפָאֶרֶת לְשִׁבּוֹעַ שֶׁס מֵטוֹב הַגְּנוּז צו, פְּמָה דָּאֵת אָמַר בְּחֻכְמָה יִבְנֶה בַּיִת פִּירוּשׁ שְׁעַל יְדֵי הַחֻכְמָה יִבְנֶה הַתְּפָאֶרֶת, וּמִפְּרֵשׁ הַחֻכְמָה יִבְנֶה בַּיִת לֹא פְּתִיב, דָּאִי כְּתִיב הָכִי הָוָה מְשַׁמַּע דְּחֻכְמָה בַּיִת אֶקְרִי שֶׁאִם הִיא כְּמוֹ ה' הַחֻכְמָה צִה' הִיא מְשַׁמַּע שֶׁהַחֻכְמָה עֲלָמָה תְּצַנֶּה לְהִיּוֹת צִית לְאַחֲרִיס, וְאִזּוּ הִיא פִּירוּשׁ הַפְּסוּק,

מעדן להשקות את הגן וגו', קדוש היכלך לבתר, דא הוא שלימו
דכלא, דהכי תנינן מהו היכל, פלומר ה"י פ"ל האי והאי, וכלא
אשתלים פחדא.

רישא דקרא מה מוכח דכתיב אשרי תבחר ותקרב ישפן חצריה, האי
מאן דאקריב בריה קרבנא קמי קדשא בריה הוא, רענא דקדשא
בריה הוא ביהווא קרבנא, ואתרעי ביה וקריב ליה, ושוי מדוריה
בתרין אדרין, ואחיד להאי ולהאי, דאנון תרין אתקשרו פחדא, דכתיב
ישפן חצריה, חצריה ודאי תרי.

בגיגי כף חסידי קדמאי סבאן דהכא, פד מקריבין בנייהו לקרבנא דא,

מתוק מדבש

החכמה תזנה להיות צית לאחרים, אצא פתיב ברחמיה ויגדה ביה שפירושו שעל ידי
החכמה תזנה התפארת שנעשה צית להמוחין דאנא המתלזזים זו, היינו דכתיב ויגדה
יוצא מעדן להשקות את הגן וגו' פירוש המוחין של התפארת הנקראים נהר יואלים
מהחכמה הנקראת עדן ונכנסים זו כדי לזנותו ולהשלימו, ועל ידי זה הוא יכול להשקות
את המלכות הנקראת גן, קדוש היכלך לבתר אחר שנכנס לזית שהוא התפארת משם
יכנס לפניו אל ההיכל הקדוש שהוא הצינה שהיא היכל אל החכמה, ואמר דא הוא
שלימו דבכא מקום זה הוא שלימות הכל, רצה לומר שהמשיג זה הגיע אל השלימות,
דהכי תנינן, מהו היכל שכן למדנו מה היא מלת היכל, ואמר בלומר היא נוטריקון
ה"י פ"ל פירוש האי והאי צין הצינה הנרמזת צלות ה' וצין שפע החכמה הנרמזת צלות
י' כולם נכללים יחד צמורה, ולכן נקראת הצינה היכל כי היא כלולה מן ה' וי', ובכא
אשתלים פחדא וכולם דהיינו חכמה וצינה נשלמות יחד. (מק"מ ומפרשים)

רישא דקרא מה מוכח תחלת הפסוק על מה מוכח דכתיב אשרי תבחר ותקרב
ישפן חצריה ואמר שהפסוק רומז על האי מאן דאקריב בריה קרבנא קמי
קדשא בריה הוא מי שמקריב את זנו לזרית מילה שנחשב כקרוב לפני הקב"ה, רענא
דקדשא בריה הוא ביהווא קרבנא ואתרעי ביה ממעורר רגונו של הקב"ה כקרוב
זה וזאת נזק הנמול, וקריב ליה ומקרב איתו, ושוי מדוריה בתרין אדרין ושם
מדורו נשתי חרות של היסוד והמלכות על ידי המילה והפריעה, ואחיד להאי ולהאי
והוא אחוז צוה וזוה, דאנון תרין אתקשרו פחדא כי יסוד ומלכות מתקשרים יחד,
דכתיב ישפן חצריה ומפרש חצריה ודאי תרי חרין לשון רבים הוא מורה על שתי
חרות שהם יסוד ומלכות כנ"ל. (רמ"ק וכ"פ ומפרשים)

בגיגי כף חסידי קדמאי סבאן דהכא לכן חסידים הראשונים זקני כפר טרשא שהיו
כולם מקובלים, פד מקריבין בנייהו לקרבנא דא כשהקריבו את בניהם לברית

פְּתַחֵי וְאֶמְרֵי אֲשֶׁרֵי תִבְחַר וּתְקַרֵב יִשְׁפֹן חֲצַרֶיךָ, אֲנֹנִי דְקַיִימֵי עַלֵייהוּ
אֶמְרֵי, נִשְׁבְּעָה בְּטוֹב בֵּיתְךָ קְדוֹשׁ הַיְכָלְךָ, לְבַתֵּר מְבָרַךְ אֲשֶׁר קִדְּשָׁנוּ
בְּמִצְוֹתָיו וְצִוָּנוּ לְהִכְנִיסוֹ בְּבְרִיתוֹ שֶׁל אַבְרָהָם אָבִינוּ, וְאֲנֹנִי דְקַיִימֵי
עַלֵייהוּ אֶמְרֵי, פָּשִׂם שֶׁהִכְנַסְתָּו לְבְרִית וְכוּ', וְתַנִּינֵן בְּקַדְמִיתָא לְפַעֵי בַר
נָשׁ רַחֲמִין עֲלֵיהּ, וּלְבַתֵּר עַל אַחְרָא, דְּכַתִּיב (ויקרא טו ו) וְכִפֹּר בַּעֲדוֹ
בְּקַדְמִיתָא, וּלְבַתֵּר וּבַעֲד פֶּל קַהֵל יִשְׂרָאֵל, וְאֲנִן אֹרְחָא דָּא נְקַטִּינֵן וְהַכִּי
שְׁפִיר וְחַזִּי לְקַמָּן.

אָמַר רַבִּי אַבָּא וְדַאי כָּף הוּא וְיָאוּת מְלָה, וּמֵאֵן דְּלֵא אָמַר הָכִי, אֶפִּיק
גְּרַמְיָה מַעֲשָׂרָה חֲפוֹת דְּזַמִּין קְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְמַעַבְד לְצַדִּיקָא
בְּעַלְמָא דְאַתִּי, וְכֻלְהוּ מִתְקַשְׁרֵן בְּהַאי, וּבְגִינֵי כָף עֲשָׂרָה מִיְלֵי דְמַהִימְנוּתָא

מתוק מדבש

מִילָה שֶׁנִּחְשַׁב כְּקַרְבָּן לְהַקְבִּ"ה, פְּתַחֵי וְאֶמְרֵי פִתְחוּ וְאִמְרוּ פְסוּק זֶה לְהַקְבִּ"ה אֲשֶׁרֵי תִבְחַר
וּתְקַרֵב יִשְׁפֹן חֲצַרֶיךָ פִּירוּשׁ אֲשֶׁרֵי לְהַתִּינוּק שֶׁעַל יְדֵי הַמִּילָה תִבְחַר בּוֹ וּתְקַרֵב אוֹתוֹ לִשְׁכּוֹן
בְּחֲצֵרֶיךָ, אֲנֹנִי דְקַיִימֵי עַלֵייהוּ אֶמְרֵי וְאִלוֹ הַעוֹמְדִים אֲצִלָּם בַּעַת הַבְּרִית הָיוּ אוֹמְרִים
נִשְׁבְּעָה בְּטוֹב בֵּיתְךָ קְדוֹשׁ הַיְכָלְךָ פִּירוּשׁ יְהִי רְצוֹן שֶׁנִּזְכָּה כּוֹלָנוּ לְשִׁבּוּעַ מְטוֹב בֵּיתְךָ
וְהַיְכָלְךָ, לְבַתֵּר מְבָרַךְ אַחַר כֵּךְ הָיָה אָבִי הַבֵּן מְבָרַךְ אֲשֶׁר קִדְּשָׁנוּ בְּמִצְוֹתָיו וְצִוָּנוּ
לְהִכְנִיסוֹ בְּבְרִיתוֹ שֶׁל אַבְרָהָם אָבִינוּ הַטַּעַם שֶׁבִּרְכָה זוֹ מִתִּיחַסֵּת לְאַבְרָהָם כִּי הוּא הָיָה
הָרִאשׁוֹן בְּמִצְוָה זוֹ, וְאֲנֹנִי דְקַיִימֵי עַלֵייהוּ אֶמְרֵי וְאִלוֹ הַעוֹמְדִים אֲצִלָּם הָיוּ מְבַקְשִׁים
רַחֲמִים עַל בַּעַל הַבְּרִית וּמְבַרְכִים אוֹתוֹ וְאוֹמְרִים פָּשִׂם שֶׁהִכְנַסְתָּו לְבְרִית וְכוּ' כֵּן תִּזְכָּה
לְהִכְנִיסוֹ לְתוֹרָה וְלַחֻפָּה וּלְמַעֲשִׂים טוֹבִים, וְתַנִּינֵן בְּקַדְמִיתָא לְפַעֵי בַר נָשׁ רַחֲמִין עֲלֵיהּ
וּלְבַתֵּר עַל אַחְרָא וְלַמְדֵנוּ שֶׁתַּחֲלָה צְרִיךְ הָאָדָם לְבַקֵּשׁ רַחֲמִים עַל עֲצָמוֹ וְאַחַר כֵּךְ יִבְקֵשׁ
רַחֲמִים עַל אַחֵרִים, וְרֵאִיָּה לְדַבֵּר דְּכַתִּיב וְכִפֹּר בַּעֲדוֹ בְּקַדְמִיתָא תַּחֲלָה הַתּוֹדָה הַכְּהֵן גְּדוֹל
עַל עֲצָמוֹ וּלְבַתֵּר וּבַעֲד פֶּל קַהֵל יִשְׂרָאֵל וְאַחַר כֵּךְ הַתּוֹדָה בַּעַד כָּל יִשְׂרָאֵל, לְכֵן אִמְרוּ
תַּחֲלָה נִשְׁבְּעָה בְּטוֹב בֵּיתְךָ עַל עֲצָמָם וְאַחַר כֵּךְ הַתְּפִלָּה עַל בַּעַל הַבְּרִית וְאִמְרוּ כִשֵּׁם
שֶׁהִכְנַסְתָּו לְבְרִית וְכוּ', וְאִמְרוּ לְרַבִּי אַבָּא וְאֲנִן אֹרְחָא דָּא נְקַטִּינֵן וְהַכִּי שְׁפִיר וְחַזִּי
לְקַמָּן וְאִנּוּ קִבְּלָנוּ עֲלֵינוּ דֶּרֶךְ זֶה לְנַהוּג מְנַהֵג אֲבוּתֵינוּ הַזִּקְנִים, וְדַבֵּר זֶה יִפָּה וְהַגּוֹן לְפָנֵינוּ.

(כמ"ק וכו"פ ומפרשים)

אָמַר רַבִּי אַבָּא, וְדַאי כָּף הוּא וְיָאוּת מְלָה וְדַאי כֵּךְ הוּא הָאֵמֶת וְיִפָּה הַמְנַהֵג לְזַמֵּר
הַפְּסוּק אֲשֶׁרֵי תִבְחַר וּתְקַרֵב וְגו', וּמֵאֵן דְּלֵא אָמַר הָכִי אֶפִּיק גְּרַמְיָה מַעֲשָׂרָה
חֲפוֹת דְּזַמִּין קְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְמַעַבְד לְצַדִּיקָא בְּעַלְמָא דְאַתִּי וְמִי שְׁלֵא אוֹמֵר כֵּן
מוֹצִיא עֲצָמוֹ מִעֲשֵׂר חוֹפוֹת שַׁעֲתִיד הַקְבִּ"ה לְעֲשׂוֹת לְצַדִּיקִים בַּעוֹלָם הַבָּא, וְכֻלְהוּ מִתְקַשְׁרֵן
בְּהַאי וְכוֹלָם מִתְקַשְׁרוֹת וְנִרְמְזוֹת בּוֹה הַפְּסוּק, וּבְגִינֵי כָף עֲשָׂרָה מִיְלֵי דְמַהִימְנוּתָא אֵית

אֵת בְּהַאי קָרָא, אֲשֶׁרִי תִבְחַר וּתִקְרַב וְגו', וְכָל מְלָה וּמְלָה חַד חֲפָה
 אֲתַעְבִּיד מְנָה, זַפְּאָה חוּלְקִיכוֹן בְּעֵלְמָא דִּין וּבְעֵלְמָא דְאַתִּי, דְּהָא אוּרִייתָא
 מְתַקְשָׁרָא בְּלַבֵּיכוֹ פְּאֵלוֹ קִימִיתוּ בְּגוֹפֵיכוֹ בְּטוּרָא דְסִינֵי בְּשַׁעְתָּא
 דְּאַתִּיהִיבַת אוּרִייתָא לְיִשְׂרָאֵל.

מתוק מדבש

בְּהַאי קָרָא ולכן עשר תיבות של אמונה הרומזות על המלכות יש בפסוק זה, והיינו
 אֲשֶׁרִי, תִבְחַר, וּתִקְרַב, ישכון, חצריך, נשבעה, בטוב, ביתך, קדוש, היכלך, הרי עשר
 תיבות, וְכָל מְלָה וּמְלָה חַד חֲפָה אֲתַעְבִּיד מְנָה ומכל תיבה ותיבה נעשית ממנה חופה
 אחת, זַפְּאָה חוּלְקִיכוֹן בְּעֵלְמָא דִּין וּבְעֵלְמָא דְאַתִּי אשרי חלקכם בעולם הזה ובעולם
 הבא, דְּהָא אוּרִייתָא מְתַקְשָׁרָא בְּלַבֵּיכוֹ כי התורה מקושרת בלבכם, פְּאֵלוֹ קִימִיתוּ
 בְּגוֹפֵיכוֹ בְּטוּרָא דְסִינֵי בְּשַׁעְתָּא דְאַתִּיהִיבַת אוּרִייתָא לְיִשְׂרָאֵל כאילו עמדתם בעצמכם
 על הר סיני בשעה שהתורה ניתנה לישראל, כי שם השיגו הנפשות ההם גדולות ונפלאות
 מה שלא היה באפשרות להשיג לכולם. (רמ"ק וכו"פ ומפרשים)

המל את בנו כבונה מזבח ומקריב

(טז) פֶּתַח אֵיֶדֶךָ וְאָמַר, (שמות כ כא) מִזְבֵּחַ אֲדָמָה תַעֲשֶׂה לִּי וְזָבַחְתָּ עָלָיו אֶת עֲלֹתֶיךָ וְאֶת שְׁלֹמֶיךָ וְגו', תֵּאנָא פֶּל מֵאֵן דְּקָרִיב בְּרִיָּה לְקָרְבָּנָא דָּא, פֶּאֱלוּ אֶקְרִיב פֶּל קָרְבָּנִין דְּעֵלְמָא לְקַמִּיָּה דְּקִדְשָׁא בְּרִיָּה הוּא, וְכֵאלוּ בְּנֵי מִדְבַּחָא שְׁלִימְתָא קַמִּיָּה, בְּגִינֵי כֶּךָ בְּעֵי לְסִדְרָא מִדְבַּחָא בְּמֵאנָא חַד מְלִיָּיא אַרְעָא, לְמַגְזֵר עָלֶיהָ הָאֵי קֵיִמָּא קִדִּישָׁא, וְאִתְחַשְׁבֵּי קַמִּי קִדְשָׁא בְּרִיָּה הוּא פֶּאֱלוּ אֲדַבַּח עָלֶיהָ עֲלוּן וְקָרְבָּנִין עֵאנָא וְתוֹרֵי, וְנִיחָא לִיָּה יִתִּיר מְפֻלְהוּ, דְּכִתִּיב וְזָבַחְתָּ עָלָיו אֶת עֲלֹתֶיךָ וְאֶת שְׁלֹמֶיךָ וְגו', בְּכָל הַמָּקוֹם אֲשֶׁר אֲזַפִּיר אֶת שְׁמִי, מֵהוּ אֲזַפִּיר אֶת שְׁמִי, דָּא מִלְּהָ, דְּכִתִּיב בְּהָ (תהלים כה יד) סוּד יְהוָה לִירְאָיו וּבְרִיתוֹ לְהוֹדִיעֵם.

מתוק מדבש

"מאמר המל את בנו כבונה מזבח ומקריב" ומבואר בו שהמכניס את בנו למילה נחשב לו כאילו הקריב כל הקרבנות שבעולם לפני הקב"ה, וכאילו בנה מזבח שלם, ואמר שלכן צריך להכין כלי עם עפר כדוגמת מזבח אדמה, ובו להשים את הערלה. ומבאר ששם הוי"ה נרשם בבשר האדם על ידי המילה. ומבאר עוד שמילת הגר צריכה להיות אחר שיעזוב דרכו הרע ויכנס מעט בעבודת הקב"ה, ובזה יזכה שבריתו תהא בבחינת "מזבח אדמה" ולא בבחינת "מזבח אבנים". ומסיק שהזוכה לקיים מצות מילה צריך להיות בשמחה תמיד על שזכה לכך.

(מקור המאמר צוהר פרשת לך לך דף טז ע"א, ונצי"ור מתוק מדבש כרך 3 עמ' מז-טט)

פֶּתַח אֵיֶדֶךָ וְאָמַר פֶּתַח אַחַר לְפָרֵשׁ מַה שְׁכַתוֹב מִזְבֵּחַ אֲדָמָה תַעֲשֶׂה לִּי וְזָבַחְתָּ עָלָיו אֶת עֲלֹתֶיךָ וְאֶת שְׁלֹמֶיךָ וְגו', תֵּאנָא פֶּל מֵאֵן דְּקָרִיב בְּרִיָּה לְקָרְבָּנָא דָּא לְמַדְנֵוּ כָּל מִי שְׁמַקְרִיב בְּנֵוּ לְקָרְבָּן זֶה שְׁהוּא הַבְּרִית מִלְּהָ, פֶּאֱלוּ אֶקְרִיב פֶּל קָרְבָּנִין דְּעֵלְמָא לְקַמִּיָּה דְּקִדְשָׁא בְּרִיָּה הוּא נַחֲשָׁב לוֹ כֵאלוּ הַקְּרִיב כָּל הַקְּרַבְנוֹת שְׁבַע־עוֹלָם לְפָנֵי הַקְּב"ה, וְכֵאלוּ בְּנֵי מִדְבַּחָא שְׁלִימְתָא קַמִּיָּה וְכֵאלוּ בְּנֵי מִזְבֵּחַ שְׁלָם לְפָנֵינוּ, בְּגִינֵי כֶּךָ בְּעֵי לְסִדְרָא מִדְבַּחָא בְּמֵאנָא חַד מְלִיָּיא אַרְעָא לְכֵן צָרִיךְ לְסִדֵּר מִזְבֵּחַ בְּכָלִי אַחַד מֵלֵא אֲדָמָה, לְמַגְזֵר עָלֶיהָ הָאֵי קֵיִמָּא קִדִּישָׁא לְמוֹל אֲצִלוּ אֶת הַבְּרִית קוֹדֵשׁ לְהֵרָאוֹת כִּי חֲשׁוּבָה הַבְּרִית מִלְּהָ לְפָנֵי הַקְּב"ה כֵאלוּ בְּנֵי מִזְבֵּחַ, וְרַצָּה לוֹמַר שְׁצָרִיךְ לְהַכִּין כְּלֵי מֵלֵא עִפְר לְשִׁים בּוֹ הַעֲרֵלָה, וְאִתְחַשְׁבֵּי קַמִּי קִדְשָׁא בְּרִיָּה הוּא פֶּאֱלוּ אֲדַבַּח עָלֶיהָ עֲלוּן וְקָרְבָּנִין עֵאנָא וְתוֹרֵי וְנַחֲשָׁב לְפָנֵי הַקְּב"ה כֵאלוּ זָבַח עָלָיו עוֹלוֹת וְזָבַחִים שֶׁל צֵאֵן וּבִקְרָ, וְנִיחָא לִיָּה יִתִּיר מְפֻלְהוּ וְנוֹחָה לוֹ הַבְּרִית מִלְּהָ יוֹתֵר מִכָּל הַקְּרַבְנוֹת, דְּכִתִּיב מִזְבֵּחַ אֲדָמָה תַעֲשֶׂה לִּי וְזָבַחְתָּ עָלָיו אֶת עֲלֹתֶיךָ וְאֶת שְׁלֹמֶיךָ אֶת צֵאֵן וְאֶת בִּקְרָ, וְכִתִּיב אַחַר כֵּן בְּכָל הַמָּקוֹם אֲשֶׁר אֲזַפִּיר אֶת שְׁמִי וְאִמַר מֵהוּ אֲזַפִּיר אֶת שְׁמִי, דָּא מִלְּהָ זֶהוּ הַשֵּׁם הַוִּי"ה הַנִּרְשָׁם בְּבֶשֶׂר הָאָדָם עַל יַדֵּי הַמִּלְּהָ, דְּכִתִּיב בְּהָ סוּד יְהוָה לִירְאָיו וּבְרִיתוֹ לְהוֹדִיעֵם

האי מזבח אֲדָמָה וְדָאֵי כְּמָה דְאֲמִינָא, בְּתַרְיָה מַה פְּתִיב, וְאִם מְזַבַּח אֲבָנִים תַּעֲשֶׂה לִּי, רְמֵז לְגִיּוֹרָא פִּד אֲתַגִּייר, דְּאִיהוּ מַעַם קְשִׁי קְדָל וְקְשִׁי לְבָא, הַאי אֲקָרִי מְזַבַּח אֲבָנִים, לֹא תִבְנֶה אֶתְהֶן גְּזִית, מַה הוּא, דְּבַעֵי לְאֵעֲלָא לִיָּה בְּפּוֹלְחָנָא דְקִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וְלֹא יִגְזֹר יְתִיָּה עַד דִּינִשְׂי פּוֹלְחָנָא אַחְרָא דְעֵבֵד עַד הָכָא, וְיַעֲדִי מַנִּיָּה הַהוּא קְשִׁי דְלְבָא, וְאִי אֲתַגְזֹר וְלֹא אַעֲדִי מַנִּיָּה הַהוּא קְשִׁי דְלְבָא, לְמִיעֵל בְּפּוֹלְחָנָא קְדִישָׁא דְקִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, הָרִי הוּא פְּהֵאֵי פְּסִילָא דְאֲבָנָא, דְּגִזְרִי לִיָּה מַהֵאֵי גִיסָא וּמַהֵאֵי גִיסָא, וְאֲשַׁתָּאֵר אֲבָנָא פְּדַבְּקְדְּמִיתָא, בְּגִין כֶּף לֹא תִבְנֶה אֶתְהֶן גְּזִית, דְּאִי אֲשַׁתָּאֵר בְּקִשְׁוִיתִיָּה, פִּי חֲרַבְךָ הַנִּפְתָּ עֲלֵיָּה וּתְחַלְלֵיָּה, פְּלוּמֵר הַהוּא גְּזִירוֹ דְאֲתַגְזֹר לֹא מַהֵנִיא לִיָּה.

מתוק מדבש

הרי שברית היא סוד שם הוי"ה, ופירושו הפסוק שאפילו אם תעשה מזבח אדמה ותקריב עליו כל הקרבנות, עם כל זאת הברית מילה חשובה יותר אצלי ששם אבוא אליך וברכתיך. (רמ"ק וכ"פ ומפרשים)

האי מְזַבַּח אֲדָמָה וְדָאֵי כְּמָה דְאֲמִינָא וְדָאֵי פְּסוּק מְזַבַּח אֲדָמָה פִּירוּשׁוֹ כְּמוֹ שְׂאֲמַרְנוּ, בְּתַרְיָה מַה פְּתִיב אַחַר כֵּךְ מַה כְּתוּב וְאִם מְזַבַּח אֲבָנִים תַּעֲשֶׂה לִּי כּוֹנְתוּ רְמֵז לְגִיּוֹרָא פִּד אֲתַגִּייר דְּאִיהוּ מַעַם קְשִׁי קְדָל וְקְשִׁי לְבָא הַאי אֲקָרִי מְזַבַּח אֲבָנִים רְמֵז עַל גַּר כְּשִׁמְתַּגִּייר שְׂהוּא מַעַם קֶשֶׁה עוֹרֵף וְקֶשֶׁה לֵב הוּא נִקְרָא מְזַבַּח אֲבָנִים, לְפִי שְׂהוּא מַעַם הַקֶּשֶׁה כְּאֲבֵן וְקֶשֶׁה לוֹ לְפִירוּשׁ מְסוּרוֹ הֶרַע, לֹא תִבְנֶה אֶתְהֶן גְּזִית, מַה הוּא מַה פִּירוּשׁוֹ, וְאֵמֵר דְּבַעֵי לְאֵעֲלָא לִיָּה בְּפּוֹלְחָנָא דְקִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא שְׂתַחֲלָה צִרִיךְ לְהַכְּנִיסוֹ בַּעֲבוּרַת הַקַּב"ה מַעֲט מַעֲט, וְלֹא יִגְזֹר יְתִיָּה עַד דִּינִשְׂי פּוֹלְחָנָא אַחְרָא דְעֵבֵד עַד הָכָא וְלֹא יִמּוֹל אוֹתוֹ עַד שִׁישְׁכַח עֲבוּדְתוֹ הָאֲחֵרַת שְׂעֵבֵד עַד עֵתָּה, וְיַעֲדִי מַנִּיָּה הַהוּא קְשִׁי דְלְבָא וְיִסִּיר מִמֶּנּוּ קִשְׁוִית לְבוֹ, וְאִי אֲתַגְזֹר וְלֹא אַעֲדִי מַנִּיָּה הַהוּא קְשִׁי דְלְבָא לְמִיעֵל בְּפּוֹלְחָנָא קְדִישָׁא דְקִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא וְאִם נִמּוֹל וְלֹא הִסִּיר מִמֶּנּוּ אוֹתָהּ קִשְׁוִית הַלֵּב כְּדִי לִיכְנֹס בַּעֲבוּרַת הַקּוֹדֶשׁ שֶׁל הַקַּב"ה, הָרִי הוּא פְּהֵאֵי פְּסִילָא דְאֲבָנָא דְּגִזְרִי לִיָּה מַהֵאֵי גִיסָא וּמַהֵאֵי גִיסָא וְאֲשַׁתָּאֵר אֲבָנָא פְּדַבְּקְדְּמִיתָא הַרִי הוּא כְּאֲבֵן שְׂפוֹסֻלִים וְחוֹתְכִים מִמֶּנָּה מִצַּד זֶה וּמִצַּד זֶה וּנְשֹׂאֵרָה אֲבֵן כְּבַתְחֵלָה, כֵּן לֹא מוֹעִילָה לוֹ כְּלוֹם כְּרִיתַת הָעֵרְלָה, בְּגִין כֶּף עַל זֶה נֹאמֵר לֹא תִבְנֶה אֶתְהֶן גְּזִית פִּירוּשׁ לֹא תִמּוֹל אוֹתוֹ לַעֲשׂוֹתוֹ כְּאֲבֵן גְּזִית (שְׂהוּא אֲבֵן מְשׁוּפָּה מִד' צַדִּיחָה), וּמִפְּרֵשׁ דְּאִי אֲשַׁתָּאֵר בְּקִשְׁוִיתִיָּה דָּאִם נִשְׂאֵר בְּקִשְׁוִית לְבוֹ, עֲלִיו נֹאמֵר פִּי חֲרַבְךָ הַנִּפְתָּ עֲלֵיָּה וּתְחַלְלֵיָּה, פְּלוּמֵר הַהוּא גְּזִירוֹ דְאֲתַגְזֹר לֹא מַהֵנִיא לִיָּה אוֹתָהּ הַמִּילָה שֶׁנִּמּוֹל אִינָּה מוֹעֵלַת לוֹ.

בְּגִינֵי כֶף זַפְאָה חוּלְקִיָּה דִּמְאֵן דְּאֶקְרִיב הָאִי קְרַבְנָא בְּחִדּוּתָא בְּרַעוּא
 קָמִי קְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וּבְעֵי לְמַחְדֵּי בְּהָאִי חוּלְקָא כָּל יוֹמָא,
 דִּכְתִּיב (שם ה יב) וַיִּשְׁמְחוּ כָּל חוּסֵי בְּךָ לְעוֹלָם יְרַנְּנוּ, וְתַסֵּף עָלֵימוּ וַיַּעֲלֶצּוּ
 בְּךָ אֲהָבֵי שְׁמֶךָ.

מתוק מדבש

ומסיק דבריו ואומר בְּגִינֵי כֶף זַפְאָה חוּלְקִיָּה דִּמְאֵן דְּאֶקְרִיב הָאִי קְרַבְנָא בְּחִדּוּתָא
 בְּרַעוּא קָמִי קְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא לכן אשרי חלקו של מי שמקריב את בנו לברית
 מילה בשמחה וברצון לפני הקב"ה, וּבְעֵי לְמַחְדֵּי בְּהָאִי חוּלְקָא כָּל יוֹמָא וצריך לשמוח
 בחלק זה כל הימים, פירוש במה שנתן לנו הקב"ה מצות ברית מילה, דִּכְתִּיב וַיִּשְׁמְחוּ
 כָּל חוּסֵי בְּךָ לְעוֹלָם יְרַנְּנוּ פירוש כי מי שמקבל אות ברית קודש הוא חוסה בצלו של
 הקב"ה, וצריך לשמוח לעולם שזכה לקיים מצות מילה, וְתַסֵּף עָלֵימוּ ואתה תסכך עליהם
 לשמדם מכל רע, וַיַּעֲלֶצּוּ בְּךָ אֲהָבֵי שְׁמֶךָ וישמחו בך כל האוהבים את שמך, ורצה
 לומר היא מצות מילה שמקיימים אותה בשמחה ונקראת שמך. (רמ"ק ומפרשים)

הנימול זוכה לשלימות ולשמירה

(יז) פֶּתַח אֵיךְ וְאָמַר, וַיְהִי אֲבָרָם בֶּן תְּשָׁעִים שָׁנָה וַתִּשַׁע שָׁנִים וַיֵּרָא יְהו"ה וַיֹּגו', אֲנִי א"ל שְׂדִי הַתְּהַלֵּף לְפָנַי וַיֹּגו', הָאִי קָרָא אֵת לְעֵינָא בֵּיה, וְקִשְׂיָא בְּכַמָּה אֲוֶרְחִין, וְכִי עַד הִשְׁתָּא לָא אֲתַגְלִי לִיה קְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְאַבְרָהָם, אֶלָּא הָאֵיךְנָא פִּד מָטָא לְהַנִּי יוֹמִין וַיֵּרָא יְהו"ה אֶל אֲבָרָם וְלֹא קוֹדֵם, וְהִכְתִּיב וַיֵּרָא יְהו"ה אֶל אֲבָרָם, וַיְהו"ה אָמַר אֶל אֲבָרָם, וַיֹּמַר לְאַבְרָם יְדוּעַ תְּדַע וַיֹּגו', וְהָאֵיךְנָא מְנִי חוֹשְׁבֵן יוֹמִין, וְכַד מְנִי לְהוּ פְתִיב וַיֵּרָא יְהו"ה אֶל אֲבָרָם אֲשֶׁתְּמַע דְּעַד הִשְׁתָּא לָא אֲתַגְלִי עֲלוּי, וְעוֹד דְּכְתִיב בֶּן תְּשָׁעִים שָׁנָה וַתִּשַׁע שָׁנִים, בְּקִדְמִיתָא שָׁנָה וּלְבִסּוּף שָׁנִים, אֶלָּא הָכִי תֵּאנָא, כֹּל אַנּוּן יוֹמִין לָא

מתוק מדבש

"מאמר הנימול זוכה לשלימות ולשמירה" ומבואר בו שעל ידי הסרת הערלה זוכה הנימול לשלימות עד כדי היותו כלי מוכשר להשגת הנבואה, ומוכיח זאת מהתגלות הקב"ה בחיבה אל אברהם. ומבאר עוד שאברהם נימול בן צ"ט לסבת היותו מוכשר להוליד את יצחק במעלת הקדושה וההשגה. ומוסיף ומבאר כי הבלתי נימול שורים בו רק אותיות ש"ד המורים על אחיזת החיצונים והטומאה, אבל על ידי המילה זוכה להשתלם גם באות י' ואז נשלם בו הארת השם שד"י המורה על היותו חוסה ונשמר בצל השכינה הקדושה.

(מקור המאמר צוהר פרשת לך לך דף נה ע"א-ב, וצניאור ממוק מדנש כרך 3 עמ' טז-ט"ז)

פֶּתַח אֵיךְ וְאָמַר פֶּתַח אַחַר לְפָרֵשׁ מַה שְׂכֵתוֹב וַיְהִי אֲבָרָם בֶּן תְּשָׁעִים שָׁנָה וַתִּשַׁע שָׁנִים וַיֵּרָא יְהו"ה וַיֹּגו', אֲנִי א"ל שְׂדִי הַתְּהַלֵּף לְפָנַי וַיֹּגו' וְאֵמַר הָאִי קָרָא אֵת לְעֵינָא בֵּיה בְּפִסּוֹק זֶה יֵשׁ לְעֵינֵי בּוֹ, וְקִשְׂיָא בְּכַמָּה אֲוֶרְחִין וְקִשְׂיָא בְּכַמָּה דְּרִיכִים, וְכִי עַד הִשְׁתָּא לָא אֲתַגְלִי לִיה קְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְאַבְרָהָם וְכִי עַד עֵתָה לָא נִתְגַּלָּה הַקַּב"ה לְאַבְרָהָם אֶלָּא הָאֵיךְנָא פִּד מָטָא לְהַנִּי יוֹמִין וַיֵּרָא יְהו"ה אֶל אֲבָרָם וְלֹא קוֹדֵם אֶלָּא כְּשֶׁהֲגִיעַ לְצ"ט שָׁנִים רַק עֵתָה נִרְאָה אֵלָיו ה' וְלֹא קוֹדֵם, וְהִכְתִּיב בְּתַחֲלַת הַפֶּרֶשָׁה וַיֹּמַר אֶל אֲבָרָם לֵךְ לֵךְ, וְכֵן כְּתִיב אַחֲרֵי הַפֶּרֶד לוֹט מַעֲמוּ וַיְהו"ה אָמַר אֶל אֲבָרָם, וְכְתִיב בְּבֵרִית בֵּין הַבְּתָרִים וַיֹּמַר לְאַבְרָם יְדוּעַ תְּדַע וַיֹּגו' הִרִי שְׂדִיבֵר עֲמוּ הַקַּב"ה לְפָנַי כֵּן כְּמַה פְּעֻמִּים, וְהָאֵיךְנָא מְנִי חוֹשְׁבֵן יוֹמִין וְעֵתָה מוֹנָה אֵת חֲשֹׁבֵן יָמָיו, וְכַד מְנִי לְהוּ וְכַאֲשֶׁר מִנָּה אוֹתָם פְּתִיב וַיֵּרָא יְהו"ה אֶל אֲבָרָם, אֲשֶׁתְּמַע דְּעַד הִשְׁתָּא לָא אֲתַגְלִי עֲלוּי מֵהִלְשׁוֹן מִשְׁמַע כְּאִילוּ עַד עֵתָה לָא נִתְגַּלָּה עֲלוּי הַקַּב"ה, וְעוֹד קִשְׂיָא דְּכְתִיב בֶּן תְּשָׁעִים שָׁנָה וַתִּשַׁע שָׁנִים, בְּקִדְמִיתָא שָׁנָה וּלְבִסּוּף שָׁנִים בְּתַחֲלָה בְּשָׁנִים רַבּוֹת אוֹמֵר שָׁנָה וְאַחַר כֵּן בְּשָׁנִים מוֹעֲטוֹת אוֹמֵר שָׁנִים, וּמִתְרַן אֶלָּא הָכִי תֵּאנָא כֹּל אַנּוּן יוֹמִין לָא כְּתִיב וַיֵּרָא אֶלָּא כֵּן לְמַדְנּוּ שְׁבַכְל שְׂאֵר פְּעֻמִּים שְׂעַד עֵתָה לָא כְּתִיב

כתיב וירא, מאי טעמא, אלא פל פמה דהוה אטיס וסתים, קדשא ברין הוא לא אתגלי עליה פדקחזי, והאידינא אתגלי עליה דכתיב וירא, מאי טעמא, משום דבעא לגליא ביה האי את פתרא קדישא. ועוד דבעא קדשא ברין הוא לאפקא מניה זרעא קדישא, וקדישא לא להוי בעוד דאיהו אטיס בשרא, אלא אמר השתא דהוא בן תשעים שנה ותשע שנים, וזמן קריב הוא דינפוק מניה זרעא קדישא, להוי הוא קדישא בקדמיתא, ולבתר ינפוק מניה זרעא קדישא, בגין פך מני יומי פהאי, ולא בכל הני זמני קדמיתא, תו תשעים שנה,

מתוק מדבש

וירא אליו ה', (ומה שכתוב בחילת הפרשה צוואו לארץ וירא ה' אל אברם, שם הפירוש שהמלכות נבדה במדרגה קטנה נמרחתה אליו והנטיחה לו לתת את הארץ לזרעו, אבל כאן כמוכ וירא אליו ה' שפירשו שהתפארת נתגלה אליו דרך פנימיות המלכות, כמוצאר צהר פרשת וירא דף נח ע"א), מאי טעמא, אלא פל פמה דהוה אטיס וסתים קדשא ברין הוא לא אתגלי עליה פדקחזי הטעם הוא לפי שכל זמן שהיה ערל וסתום בערלה לא נתגלה עליו הקב"ה כראוי, לפי שהמטה חסדים שזדעת לא נתפטו בגופו מפני הערלה שהיתה חופפת על הברית, והאידינא אתגלי עליה, דכתיב וירא אבל עתה נגלה עליו בלשון וירא, לפי שנתפטו החמשה חסדים בגופו, מאי טעמא, משום דבעא לגליא ביה האי את פתרא קדישא הטעם לפי שעתה רצה לגלות בו את אות ברית שהוא סוד גלוי העטרה שהיא כתר הקדוש, וכדי שיראה כבוד המילה וסגולתה אל הנבואה כדי שימול בלב טוב, לכן נגלה עליו בלשון וירא שהוא סוד ראיית והשגת פני ה' המורה על לשון חיבה. (כמ"ק ומפרשים)

ואם תאמר אם כן למה לא נמול קודם, לזה אמר ועוד דבעא קדשא ברין הוא לאפקא מניה זרעא קדישא ועוד שרצה הקב"ה להוציא ממנו זרע קודש, וכדי שיצא יצחק בקדושה נמול עתה ולא קודם כדי שתצא זוהמתו בישמעאל שהוא בטומאה, וקדישא לא להוי בעוד דאיהו אטיס בשרא והולד לא יכול להיות קדוש בעוד שהוא ערל בשר, אלא אמר השתא דהוא בן תשעים שנה ותשע שנים וזמן קריב הוא דינפוק מניה זרעא קדישא אלא אמר הקב"ה עתה שהוא בן צ"ט שנה והזמן הוא קרוב שיצא ממנו זרע קודש, שהרי יצחק נולד כשהיה אברהם בן מאה שנה, להוי הוא קדישא בקדמיתא ולבתר ינפוק מניה זרעא קדישא יהיה הוא קדוש תחלה על ידי המילה ואחר כך יצא ממנו זרע קודש, בגין פך מני יומי פהאי ולא בכל הני זמני קדמיתא לכן מנה עתה ימיו ולא בכל הזמנים הקודמים כשדבר עמו, לפי שעתה שהוא קרוב להיות בן מאה שנה שאז יוליד בן קדוש לכן הגיע הזמן שימול את עצמו, תו תשעים שנה

דְּכָל יוֹמוֹי קִדְמָאֵי לָא הָווּ שְׁנַיִם אֶלָּא כְּפִד שְׁנָה, דְּלֹא הָווּ יוֹמוֹי יוֹמִין, הִשְׁתָּא דְמָטָא לְהַאי שְׁנַיִם, שְׁנַיִם אַנּוּן וְלֹא שְׁנָה.

וַיֹּאמֶר אֵלָיו אֲנִי א"ל שד"י, מֵאֵי מִשְׁמַע דְּעַד הִשְׁתָּא לֹא קֹאֲמַר אֲנִי א"ל שד"י, אֶלָּא הָכִי תֵּאֲנָא, עֲבַד קִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא כְּתָרִין תְּתַאֲוִן דְּלֹא קִדְשִׁין לְתַתָּא, וְכָל אַנּוּן דְּלֹא אֲתַגְזְרוּ יִסְתְּאֲבוּן בְּהוּן וּרְשִׁימִין בְּהוּן, וּמֵאֵי רְשׁוּמָא אִית בְּהוּן, דְּאֲתַחְזִי בְּהוּן שִׁי"ן דְּל"ת וְלֹא יִתִּיר, וּבְגִין כֶּךָ אִסְתְּאֲבוּן בְּהוּן וְאֲתַדְּבַקוּן בְּהוּן, כְּתִיר דְּאֲתַגְזְרוּ נְפַקִּין מֵאֲלִין וְעֲלִין בְּגַדְפּוּי דְּשִׁכְנַתָּא, וְאֲתַגְלִיָּא בְּהוּן יו"ד רְשִׁימָא קִדְשָׁא אֶת קְיִימָא שְׁלִים וְאֲתַרְשִׁים בְּהוּן שד"י, וְאֲשִׁתְּלִים בְּקִיּוּמָא שְׁלִים, וְעַל

מתוק מדבש

והטעם שכתוב תשעים שנה ולא שנים, דְּכָל יוֹמוֹי קִדְמָאֵי לָא הָווּ שְׁנַיִם אֶלָּא כְּפִד שְׁנָה, דְּלֹא הָווּ יוֹמוֹי יוֹמִין כי כל ימיו הקודמים לא היו נחשבים לשנים רבות אלא כשנה אחת לכן כתיב שנה, כי לא היו ימיו חשובים בלא אות הברית, הִשְׁתָּא דְמָטָא לְהַאי עֵתָה שֶׁהִגִּיעַ לַצ"ט שָׁנִים וְקָבַל עָלָיו לְמוֹל אֶת עֲצֻמוֹ כְּתוּב שְׁנַיִם, פִּירוּשׁ שְׁנַיִם אַנּוּן וְלֹא שְׁנָה עֵתָה נִחְשָׁבִים לְהִרְבֵּה שָׁנִים וְלֹא לְשָׁנָה אֶחָד כְּמִקּוּדָם, לְפִי שְׁחִזְרוּ וְהֵאִירוּ כֹל שָׁנָיו וְכֹל עֲבוּדָתוֹ הַקּוּדְמָת, וְמָה שֶׁהָיָה שָׁנָה נַעֲשֶׂה שָׁנִים, וְכֵאלּוֹ כְּתוּב וַיְהִי אֲבָרַם בֶּן צ"ט שָׁנִים. (רמ"ק וכו"פ ומפרשים)

ואמר עוד לפרש מה שכתוב וַיֹּאמֶר אֵלָיו אֲנִי א"ל שד"י ושאל מֵאֵי מִשְׁמַע דְּעַד הִשְׁתָּא לֹא קֹאֲמַר אֲנִי א"ל שד"י מה הטעם שעד עתה לא אמר לו הקב"ה אני א"ל שד"י, וכדי לתרן מקדים לומר אֶלָּא הָכִי תֵּאֲנָא, עֲבַד קִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא כְּתָרִין תְּתַאֲוִן דְּלֹא קִדְשִׁין לְתַתָּא אֲלָא כֶּךָ אַנּוּן דְּלֹא אֲתַגְזְרוּ יִסְתְּאֲבוּן בְּהוּן וּרְשִׁימִין בְּהוּן לְכֹן כֹּל שָׁנַיִם קְדוּשׁוֹת וְהֵייוּ שֶׁל הַסְטֵרָא אַחֲרָא, כִּי זֶה לְעוֹמַת זֶה עֲשֵׂה הַאֲלֵהִי"ם, וְכוּלָם נִרְשָׁמוֹת צ"ב אֲוִיּוֹת ש' ד', וְכָל אַנּוּן דְּלֹא אֲתַגְזְרוּ יִסְתְּאֲבוּן בְּהוּן וּרְשִׁימִין בְּהוּן לְכֹן כֹּל אֲלוֹ שְׁלֹא נִמְלוּ נִמְמַאִים צֵהס וּנְרַשְׁמִים צֵהס, וּמֵאֵי רְשׁוּמָא אִית בְּהוּן וְלִזְזָה רוֹשֵׁס יֵשׁ צֵהס, דְּאֲתַחְזִי בְּהוּן שִׁי"ן דְּל"ת וְלֹא יִתִּיר שְׁנַרְחִית צֵהס רַק צ"ב אֲוִיּוֹת ש' ד' וְחִסְרָה מֵהַס אֲוִיּוֹת י' דֵּשֵׁס שד"י, וְהַס צֵלָל ש"ד יִחְסִין, וְלֹא צֵלָל שד"י, וּבְגִין כֶּךָ אִסְתְּאֲבוּן בְּהוּן וְאֲתַדְּבַקוּן בְּהוּן לְכֹן הַס נִמְמַאִים צֵהס וּמִמְדַבְּקִים צֵהס, כְּתִיר דְּאֲתַגְזְרוּ נְפַקִּין מֵאֲלִין וְעֲלִין בְּגַדְפּוּי דְּשִׁכְנַתָּא וְאַחַר שְׁנִמְלוּ יוֹנְאִים מֵאֲלוֹ הַסְפִּירוֹת שֶׁל הַסְטֵרָא אַחֲרָא סוּד ש' ד', וּנְכַנְסִים תַּחַת כְּנַפֵּי הַסְכִּינָה, וְאֲתַגְלִיָּא בְּהוּן יו"ד רְשִׁימָא קִדְשָׁא אֶת קְיִימָא שְׁלִים וּמִתְגַּלָּה צֵהס אֲוִיּוֹת י' שֶׁהִיא רוֹשֵׁס הַקְדוּשָׁה שֶׁל אֲוִיּוֹת צֵרִית הַשֵּׁלֶס, וְאֲתַרְשִׁים בְּהוּן שד"י וְאֲשִׁתְּלִים בְּקִיּוּמָא שְׁלִים וּנְרַשֵׁס צֵהס שֵׁסֶס שד"י וְנִשְׁלַם הַאֲדָם כְּקִיּוּם שֵׁלֶס, וְעַל דָּא כְּתִיב בְּהַאי אֲנִי א"ל שד"י לְכֹן כְּמִיַּד כֹּאן צִאָרְהַס כִּשְׁהִיָּה מוּכָן

דא כתיב בְּהַאי אָנִי א"ל שד"י הַתְּהִלָּה לְפָנַי וְהָיָה תָּמִיד, שְׁלִים, דְּהַשְׁתָּא אַתְּ חֶסֶר בְּרִשְׁמָא דְשִׁינְ וְדַלְת, גְּזֵר גְּרַמְךָ וְהָוֵי שְׁלִים בְּרִשְׁמָא דִּי־ד.

וּמֵאן דְּאִיהוּ בְּרִשְׁוּמָא דָּא אַתְחַזֵּי לְאַתְבְּרָכָא בְּשָׂמָא דָּא, דְּכָתִיב (בראשית כח ג) וְא"ל שד"י יְבָרַךְ אֹתְךָ, מֵהוּ א"ל שד"י, הֵהוּא דְּבִרְכָאן נִפְקָן מִנְיָה, הוּא דְּשְׁלִיט עַל כָּל כְּתָרִין תְּתָאִין, וְכֹלְא מִדְּחַלְתִּיָּה דְּחַלִּין וּמִזְדַּעְזְעִין, בְּגִין כֶּף מֵאן דְּאַתְגְּזֹר כָּל אַנּוּן דְּלֹא קִדְיִשִּׁין אַתְרַחֲקֵן מִנְיָה וְלֹא שְׁלִטִין בֵּיהּ, וְלֹא עוֹד אֵלָּא דְּלֹא נְחִית לְגִיְהֵנָם, דְּכָתִיב (ישעיה ס כא) וְעַמְּךָ כָּלֵם צְדִיקִים וְגו'.

מתוק מדבש

למול את ענמו אני א"ל שד"י, ומה שכתוב הַתְּהִלָּה לְפָנַי וְהָיָה תָּמִיד פירושו שְׁלִים שמעמה תהיה שלם, דְּהַשְׁתָּא אַתְּ חֶסֶר בְּרִשְׁמָא דְשִׁינְ וְדַלְת כי עד עתה אתה חסר ויש כן רק הרושם של ש' ד', גְּזֵר גְּרַמְךָ וְהָוֵי שְׁלִים בְּרִשְׁמָא דִּי־ד מול ענמן ותהיה שלם גם ברושם של אות י' (רמ"ק ומפרשים)

וּמֵאן דְּאִיהוּ בְּרִשְׁוּמָא דָּא אַתְחַזֵּי לְאַתְבְּרָכָא בְּשָׂמָא דָּא וּמִי שְׁוֹמֵר רְשׁוּם בְּרוּשׁם זֶה רְאוּי לְהַתְּבָרַךְ בְּשֵׁם זֶה, דְּכָתִיב וְא"ל שד"י יְבָרַךְ אֹתְךָ וּמִפְרֵשׁ מֵהוּ א"ל שד"י עַל מֵה רִוּמוֹ שֵׁם זֶה, וְאִמְרֵהּ הֵהוּא דְּבִרְכָאן נִפְקָן מִנְיָה רְצָה לִוְמֵר שְׁרוּמוֹ עַל מִדַּת הַיְסוּד שְׁכַל הַבְּרִכוֹת אֵלָיו נִאֲסָפוֹת וּמִמְנֵו יוֹצֵאוֹת וּנְמִשְׁכוֹת דְּרַךְ מִדַּת הַמְּלֻכוֹת אֵל הַתְּחַתּוֹנִים, וְהַנְּמוּלִים מִתְּבָרְכִים מִמְּנֵו. הוּא דְּשְׁלִיט עַל כָּל כְּתָרִין תְּתָאִין זֶה הַשֵּׁם הוּא הַשּׁוֹלֵט עַל כָּל סְפִירוֹת הַתְּחַתּוֹנוֹת, וְכֹלְא מִדְּחַלְתִּיָּה דְּחַלִּין וּמִזְדַּעְזְעִין וְכַל הַחִיצוֹנִים מִפְּחָדוֹ מִפְּחָדִים וּמִזְדַּעְזְעִים, בְּגִין כֶּף מֵאן דְּאַתְגְּזֹר כָּל אַנּוּן דְּלֹא קִדְיִשִּׁין אַתְרַחֲקֵן מִנְיָה וְלֹא שְׁלִטִין בֵּיהּ לִכֵּן כָּל מִי שְׁנִמּוֹל כָּל אֵלוֹ הַחִיצוֹנִים שְׁאִינֵם קְדוּשִׁים מִתְּרַחֲקִים מִמְּנֵו וְאִינֵם שׁוֹלְטִים בּוֹ לְהַזִּיקוֹ, וְלֹא עוֹד אֵלָּא דְּלֹא נְחִית לְגִיְהֵנָם וְלֹא אֵלָּא שְׁאִינֵו יוֹרֵד לְגִיְהֵנָם, אִם לֹא טִימָא בְּרִיתוֹ, דְּכָתִיב וְעַמְּךָ כָּלֵם צְדִיקִים וְגו' פִּירוּשׁ כָּל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל הַנְּמוּלִים נִקְרָאִים צְדִיקִים, וְאִינֵם יוֹרֵדִים לְגִיְהֵנָם. (רמ"ק ומפרשים)

מעלות שומר הברית

(יח) אָמַר רַבִּי אַבָּא, זָפְאִין אַתּוֹן בְּעֵלְמָא דִּין וּבְעֵלְמָא דְאַתִּי, זָפְאָה חוּלְקֵי דְאַתִּינָא לְמִשְׁמַע מְלִין אֵלִין מְפוּמִּיכוֹן, פְּלָכוּ קְדִישִׁין פְּלָכוּ בְּנֵי אֱלֹהָא קְדִישָׁא, עֲלִיכוּ כְּתִיב (ישעיה מד ה) זֶה יֹאמֵר לִיהוָה אֲנִי, וְזֶה יִקְרָא בְּשֵׁם יְעֻקֵּב, וְזֶה יִכְתֹּב יְדוֹ לִיהוָה וּבְשֵׁם יִשְׂרָאֵל יִכְנֶה, כָּל חַד מְנַכּוֹן אַחִיד וְאַתְקַשֵּׁר בְּמַלְפָּא קְדִישָׁא עֲלָאָה, וְאַתּוֹן רַבְרַבְן מְמַנְן תְּרִיסִין מֵהֵיא אַרְצָא דְאַקְרֵי אַרְצָא חַיִּים, דְּרַבְרַבְנוּהִי אַכְלִין מִמְּנָא דְטִלְא קְדִישָׁא.

מתוק מדבש

"מאמר מעלות שומר הברית" ומבואר בו כי השומר את בריתו נקרא קדוש וכן לקב"ה, והוא אחוז ומקושר בקב"ה תמיד. ומכאן המשיך רבי אבא לבאר דרוש שעיקרו על פי הסוד ותכליתו להורות כי שומר הברית זוכה לקבל את שפעו וחיותו משפע השכינה הקדושה, ולא על ידי שר ומלאך בבחינת תמצית הניתנת בגלות על ידי אומות העולם.

(מקור המאמר זוהר פרשת לך לך דף ע"ג, וצנזאור ממוק מדגש כרך 3 עמ' תיז-טז)

אָמַר רַבִּי אַבָּא אַחַר שֶׁהִשְׁלִימוּ דְרוּשֵׁיהֶם שְׁלֹשַׁת הָאֲנָשִׁים אָמַר לֵהֶם זָפְאִין אַתּוֹן בְּעֵלְמָא דִּין וּבְעֵלְמָא דְאַתִּי אֲשֶׁרִיכֶם בְּעוֹלָם הַזֶּה וּבְעוֹלָם הַבָּא, זָפְאָה חוּלְקֵי דְאַתִּינָא לְמִשְׁמַע מְלִין אֵלִין מְפוּמִּיכוֹן אֲשֶׁרִי חֲלָקִי שְׂבָתִי לְשִׁמּוּעַ סוּדוֹת אֵלּוּ מִפִּיכֶם, פְּלָכוּ קְדִישִׁין פְּלָכוּ בְּנֵי אֱלֹהָא קְדִישָׁא כּוֹלְכֶם אַתֶּם קְדוּשִׁים וְכוֹלְכֶם אַתֶּם בְּנִים לַהֲקַבְ"ה, עֲלִיכוּ כְּתִיב עַל שְׁלֹשְׁתְּכֶם נֹאמַר מִקְרָא זֶה, הַנְּחַלֵּק לְשֹׁלֶשָׁה חֲלָקִים, זֶה יֹאמֵר לִיהוָה אֲנִי הַצְדִּיק נוֹטֵר הַבְּרִית יֹאמֵר לֵה' אֲנִי פִירוּשׁ אֲנִי שִׁיךְ לֵה' עַל יְדֵי הַשֵּׁם הַוַּי"ה הַחַתּוּם בְּבִשְׂרִי, וְזֶה יִקְרָא בְּשֵׁם יְעֻקֵּב וְזֶה הַנוֹטֵר בְּרִית יִקְרָא עֲצֻמוֹ בְּשֵׁם יְעֻקֵּב שֶׁהִיא אִישׁ תֵּם וְהִיא קְדוּשַׁת הַבְּרִית עַד שֶׁהִתְפָּאֵר וְאָמַר רַאֲוֹבֵן בְּכוּרֵי אֶתְּהָ רֵאשִׁית אוֹנִי, וְזֶה יִכְתֹּב יְדוֹ לִיהוָה וְזֶה יִכְתֹּב וְיַעֲדֵד שִׁדְדוֹ טַהוּרוֹת לֵה' עַל יְדֵי שְׁמִירַת הַבְּרִית, כְּמֹאמֵר חַז"ל יָד לְאִמָּה תִקְצֵץ, וּבְשֵׁם יִשְׂרָאֵל יִכְנֶה וְכָל הַנוֹטֵר בְּרִיתוֹ נִקְרָא בְּשֵׁם יִשְׂרָאֵל, וְעֲלֵיהֶם נֹאמַר כָּל יִשְׂרָאֵל יֵשׁ לֵהֶם חֵלֶק לְעוֹלָם הַבָּא שְׁנֹאמַר וְעִמָּךְ כּוֹלֵם צְדִיקִים וְגו' לְפִי שְׁכוֹלֵם הֵם נְמוּלִים וְשׁוֹמְרִים בְּרִיתֶם מִלְּטַמְאוּ, כָּל חַד מְנַכּוֹן אַחִיד וְאַתְקַשֵּׁר בְּמַלְפָּא קְדִישָׁא עֲלָאָה כָּל אֶחָד מֵכֶם אַחֲזוֹ וּמִקְוֶשֶׁר בְּמֶלֶךְ הַקְּדוּשָׁה הַעֲלִינָן מִצַּד הַחֲכֵמָה, וְאַתּוֹן רַבְרַבְן מְמַנְן תְּרִיסִין מֵהֵיא אַרְצָא דְאַקְרֵי אַרְצָא חַיִּים וְאַתֶּם שְׂרִים מְמוּנִים בְּעֲלֵי מַגִּינִים מִצַּד הַבִּינָה הַנִּקְרָאת אַרְצָא חַיִּים, דְּרַבְרַבְנוּהִי אַכְלִין מִמְּנָא דְטִלְא קְדִישָׁא שְׂרִיהָ אוֹכְלִים מֵהֶן הַנְּמַשֵּׁל לְטַל הַקְּדוּשָׁה מִצַּד שְׁפַע הַחֵתֶר. (רמ"ק ומִפְרָשִׁים)

פָּתַח אֵינְךָ וְאָמַר, (קהלת י יז) אֲשֶׁרֶךָ אֶרֶץ שְׁמֵלֶכָה בֵּן חוֹרִים וְשָׂרֶיךָ
 בָּעֵת יֹאכְלוּ, וּבְתֵיב (שם פסוק מז) אִי לָךְ אֶרֶץ שְׁמֵלֶכָה נֶעַר וְשָׂרֶיךָ
 בְּבִקְרָא יֹאכְלוּ, הֲנִי קָרָאִי קְשִׁיזִין אֶהְדְּדִי, וְלֹא קְשִׁיזִין, הָאִי דְכְּתִיב אֲשֶׁרֶךָ
 אֶרֶץ דָּא אֶרֶץ דְּלַעֲלֵא, דְּשִׁלְטָא עַל כָּל אַנּוּן חִיזִין דְּלַעֲלֵא, וּבִגְזִין כָּף
 אֶקְרִי אֶרֶץ הַחַיִּים, וְעֵלָה פְתִיב (דברים יא יב) אֶרֶץ אֲשֶׁר יְהוָה אֱלֹהֵינוּ
 דּוֹרֵשׁ אוֹתָהּ תְּמִיד, וּבְתֵיב אֶרֶץ אֲשֶׁר לֹא בְּמִסְפְּנוֹת תֹּאכֵל בָּהּ לֶחֶם לֹא
 תַחֲסֹר כָּל בָּהּ, לֹא תַחֲסֹר כָּל בָּהּ דִּיִּיקָא, וְכָל כָּף לְמָהּ, מְשׁוּם דְּכְתִיב
 שְׁמֵלֶכָה בֵּן חוֹרִים, דָּא קִדְשָׁא בְרִיךְ הוּא, כְּמָה דְּאֵת אָמַר (שמות ד כב)
 בְּנֵי בְכוֹרֵי יִשְׂרָאֵל, בֵּן חוֹרִים, מָהוּ בֵּן חוֹרִים, כְּמָה דְּאֵת אָמַר (ויקרא
 כה יב) יוֹבֵל הִיא קִדְשׁ תְּהִיָּה לָכֶם, וּבְתֵיב וּקְרָאתֶם דְּרוֹר בְּאֶרֶץ, דְּהָא

מתוק מדבש

פָּתַח וְאָמַר (ה"ג הרמ"ק ד"ז) והיינו רבי אבא, כדי לשנח אומס לפי שמורתס היתה תורת
 אמת פתח פתיחה זו, ואמר מה שכמוצ אֲשֶׁרֶךָ אֶרֶץ שְׁמֵלֶכָה בֵּן חוֹרִים וְשָׂרֶיךָ
 בָּעֵת יֹאכְלוּ, וּבְתֵיב שס צפסוק שלפניו, אלא שמקדים פסוק שלאחריו לזורך הדרוש,
 אִי לָךְ אֶרֶץ שְׁמֵלֶכָה נֶעַר וְשָׂרֶיךָ בְּבִקְרָא יֹאכְלוּ לכאורה הֲנִי קָרָאִי קְשִׁיזִין אֶהְדְּדִי
 אלו הפסוקים קשים זה על זה, כי הוה ליה למימר אי לך ארץ שמלכך נער, אשריך ארץ
 שמלכך זקן, כי היפך הנער הוא הזקן, או יאמר אי לך ארץ שמלכך עזב, אשריך ארץ
 שמלכך בן חורין כי הוא דבר והפכו, וְלֹא קְשִׁיזִין ואמר שלפי הסוד אינס קשים כי האי
 דְּכְתִיב אֲשֶׁרֶךָ אֶרֶץ דָּא אֶרֶץ דְּלַעֲלֵא היינו המלכות הנקראת ארץ שלמעלה, דְּשִׁלְטָא
 עַל כָּף אַנּוּן חִיזִין דְּלַעֲלֵא ששולטת על כל שפע הספירות הנשפע אליה על ידי היסוד
 הנקרא א"ל חי כדי להחיות את כל העולמות, וּבִגְזִין כָּף אֶקְרִי אֶרֶץ הַחַיִּים ולכן נקראת
 המלכות ארץ החיים לפי שהיא מחיה את כל העולמות, וְעֵלָה פְתִיב אֶרֶץ אֲשֶׁר יְהוָה
 אֱלֹהֵינוּ דּוֹרֵשׁ אוֹתָהּ תְּמִיד המלכות היא ארץ שאבא ואימא הנקראים יהו"ה אלהינו
 דורשים אותה תמיד להשפיע בה מהחיים העליונים, וּבְתֵיב אֶרֶץ אֲשֶׁר לֹא בְּמִסְפְּנוֹת
 תֹּאכֵל בָּהּ לֶחֶם לֹא תַחֲסֹר כָּל בָּהּ פירוש לֹא תַחֲסֹר כָּל בָּהּ דִּיִּיקָא פירוש לא
 יחסר בה שפע החיים מהיסוד הנקרא כל, וְכָל כָּף לְמָהּ מה הטעם שלא חסר בה שפע,
 מְשׁוּם דְּכְתִיב שְׁמֵלֶכָה בֵּן חוֹרִים, דָּא קִדְשָׁא בְרִיךְ הוּא היינו ז"ל שהוא מלכה של
 המלכות שהוא בן חורין, ומפרש שנקרא בן כְּמָה דְּאֵת אָמַר בְּנֵי בְכוֹרֵי יִשְׂרָאֵל פירוש
 ישראל שלמעלה שהוא ז"ל מנינו כאן צפסוק שנקרא בני, בֵּן חוֹרִים ומפרש מהו בֵּן
 חוֹרִים למה נקרא ז"ל חורין, ואמר כְּמָה דְּאֵת אָמַר יוֹבֵל הִיא קִדְשׁ תְּהִיָּה לָכֶם
 פירוש שזה נאמר על הצינה הנקראת יובל, וּבְתֵיב וּקְרָאתֶם דְּרוֹר בְּאֶרֶץ, דְּהָא כָּל
 חִירוֹ מִיּוֹבֵלָא קָא אֵתִי לְפִי שכל חירות צאה לעולם מצניה, בִּגְזִין כָּף בֵּן חוֹרִים לכן

כָּל חִירוֹ מִיּוֹבְלָא קָא אָתִי, בְּגִין כֶּף בֶּן חוֹרִים, וְאִי תִימָא בֶּן חוֹרִים,
וְלֹא כְּתִיב בֶּן חִירוֹת, הִכִּי הוּא וְדָאֵי בֶּן חִירוֹת מְבַעֵי לֵיהּ, אֲלֵא
בְּמִתְנִיתָא סְתִימָאָה דִּילָן תְּנִינָא, פֶּד מִתְחַבְּרֵן י' בְּה', פְּדִין פְּתִיב (בראשית
ב) וְנִהָר יוֹצֵא מַעְדָן לְהַשְׁקוֹת אֶת הַגֶּזֶן, וְלֹא תִימָא פֶּד מִתְחַבְּרֵן, אֲלֵא
מִתְחַבְּרֵן וְדָאֵי, וּבְגִין כֶּף בֶּן חוֹרִים פְּתִיב, וְעַל דָּא אֲשֶׁרִיף אֶרְצֵי שְׂמֵלְכֶךָ
בֶּן חוֹרִים, וְשֶׁרִיף בְּעַת יֹאכְלוּ, בְּחִדּוּתָא בְּשְׁלִימוּ בְרַעְוָא.

אִי לָךְ אֶרְצֵי שְׂמֵלְכֶךָ נַעַר, הָאִי אֶרְצֵי דְלִתְתָא, דְתִנְיָא כָּל שְׂאָר אֶרְעֵי
דְשְׂאָר עַמִּין, אֲתִיְהִיבוּ לְרַבְרַבִּין תְּרִיסִין דְמִמְנָן עַלְיֵיהּ, וְעִילָא
מְכַלְהוּ הֵהוּא דְכְּתִיב בֵּיהּ (תהלים לו כה) נַעַר הָיִיתִי גַם זְקֵנְתִי, וְתִאנָא הָאִי

מתוק מדבש

כַּשׁ"א עוֹלָה לְצִנְיָה לְקַבֵּל מִמְנָה מוֹחִין נִקְרָא בֶּן חוֹרִין, וְאִי תִימָא בֶּן חוֹרִים וְאִם תִּאמַר
לְמָה נִקְרָא ז"א בֶּן חוֹרִין שְׂמַשְׁמַעוּ לְשׁוֹן רְצִים, וְלֹא כְּתִיב בֶּן חִירוֹת שְׂמַשְׁמַעוּ לְשׁוֹן
יְחִיד וְהִינּוּ בֶּן לְצִנְיָה, וּמִמֶּרְךָ הִכִּי הוּא וְדָאֵי בֶּן חִירוֹת מְבַעֵי לֵיהּ כֵּן הוּא וְדָאֵי שׁו"א
הִיָּה כְרִיךְ לְהִקְרָא בֶּן חִירוֹת, אֲלֵא בְּמִתְנִיתָא סְתִימָאָה דִּילָן תְּנִינָא אֲלֵא בְּמַשְׁנֵה שְׁלֹו
שְׂנָה דְרַצִּים סְתוּמִים לְמַדְנֹו, פֶּד מִתְחַבְּרֵן י' בְּה' כְּשִׁמְחַצְרִים אֲבָא וְאִימָא שְׁהִם סוּד
י"ה דְשִׁם הוֹי"ה, בְּדִין כְּתִיב וְנִהָר יוֹצֵא מַעְדָן נֶהַר הוּא שְׂפַע שֶׁל יְסוּד לְאֲבָא יוֹנָא
מִאִימָא הִנְקֵרְתָּ עֵדוּן, לְהַשְׁקוֹת אֶת הַגֶּזֶן הִינּוּ אִם ז"א, וְלֹא תִימָא פֶּד מִתְחַבְּרֵן וְלֹא
תִאמַר הַלְשׁוֹן כְּשִׁמְחַצְרִים אֲבָא וְאִימָא שְׂאִפְשֵׁר לְטַעוֹת וְלַחֲשׂוֹב שִׁישׁ לְהַם עַמִּים שְׂאִינִם
מִתְחַצְרִים, אֲלֵא מִתְחַבְּרֵן וְדָאֵי אֲלֵא הִם וְדָאֵי מִתְחַצְרִים תְּמִיד צִיחוד סְדִירֵי, וּבְגִין כֶּף
בֶּן חוֹרִים כְּתִיב וְלִכֵּן כְּתִיב בֶּן חוֹרִין צִלְשׁוֹן רְצִים לְפִי שׁו"א מִקְבֵּל הַמוֹחִין מִשְׁנֵיהֶם מֵאֲבָא
וְאִימָא יְחִיד הִנְקֵרְתָּ חוֹרִין, וְעַל דָּא וְעַל זֶה נִאמַר אֲשֶׁרִיף אֶרְצֵי הָאִי אֶרְצֵי שְׂמֵלְכֶךָ
שְׂהִיא הַמְּלָכּוֹת, שְׂמֵלְכֶךָ בֶּן חוֹרִים הִינּוּ ז"א שְׂהוּא מְלָכָה שֶׁל הַמְּלָכּוֹת, וְהוּא בֶּן שֶׁל שְׂנֵי
חוֹרִין, וְלִכֵּן אִמַר אֲשֶׁרִיף לְפִי כַּשׁ"א נִקְרָא בֶּן חוֹרִין, דְהִינּוּ כְּשִׁעוֹלָה לְאֲבָא וְאִימָא אִז
הוּא מִשְׁפִּיעַ צֶה שְׂפַע רַב, וְאִז הִיא יוֹלָה לְהַשְׁפִּיעַ לְמַטָּה, וְזֶה שְׂכִיחֻד וְשֶׁרִיף בְּעַת יֹאכְלוּ
הִם צְנִי יִשְׂרָאֵל שְׁהִם מִמְּלַכּוֹת כְּהִנִּים וְגוֹי קְדוֹשׁ שְׁהִם צַעַת הַרְאֻוִיהַ יֹאכְלוּ מִהַשְׂפַּע שֶׁל
הַמְּלָכּוֹת, וְאִכְלִתִּם הוּא בְּחִדּוּתָא בְּשְׁלִימוּ בְרַעְוָא צְמַחַה מִלְּד אִימָא, צְשִׁלִּימוֹת מִלְּד
אֲבָא, וְצִרְלוֹן מִלְּד הַכְּתֵר. (רמ"ק וי"פ ומפּרָשִׁים)

וּמָה שְׂכִיחֻד אִי לָךְ אֶרְצֵי שְׂמֵלְכֶךָ נַעַר פִּירוּשׁוֹ הָאִי אֶרְצֵי דְלִתְתָא הִינּוּ אֶרְצֵי
הַתְּחַמוּנָה, דְתִנְיָא כָּל שְׂאָר אֶרְעֵי דְשְׂאָר עַמִּין אֲתִיְהִיבוּ לְרַבְרַבִּין תְּרִיסִין
דְמִמְנָן עַלְיֵיהּ כִּי לְמַדְנֹו שְׂכֵל שְׂאֵר אֲרָלוֹת הַעַמִּים נִיתְנוּ לְשִׁרִים צַעֲלֵי מְגִינִים הַמְּמוּנִים
עֲלֵיהֶם אֲשֶׁר חֵלֵק ה' לְהֵם, וְעִילָא מְבַקְּהוּ וְלַמְעֵלָה מְכַל הַשִּׁרִים הוּא הֵהוּא דְכְּתִיב בֵּיהּ
נַעַר הָיִיתִי גַם זְקֵנְתִי וּמִפְּרַשׁ וְתִאנָא צְמַס' יְצַמּוֹת דִּף טו ע"ג, הָאִי קָרָא שֶׁל נַעַר

קרא שרו של עולם אמרו, ועל דא כתיב אי לך ארץ שמלכך נער, ווי לעלמא דמסטרך דא ינקא, וכד ישראל בגלותא, ינקין כמאן דיניק מרשותא אחרא.

ושריך בבקר יאכלו, ולא בכולי יומא, בבקר ולא בזמנא אחרא דיומא, דתניא בשעתא דחמה זורחת, ואתיין וסגדין ליה לשמשא, רוגזא תלי בעלמא, בשעתא דמנחה רוגזא תליא בעלמא, מאן גרים האי, משום דמלכך נער, ההוא דאקרי נער, ואתון זכאי קשוט קדישין עליונין בני מלכא קדישא, לא ינקין מהאי סטרא, אלא מההוא אתר קדישא דלעילא, עלייכו כתיב (רבים ד ד) ואתם הדבקים ביהו"ה אלהיכם חיים כלכם היום.

מתוק מדבש

הייתי שרו של עולם אמרו היינו מלאך מט"ט הנקרא לפעמים נער, כלומר חלש מלהשפיע שפע כנער, ולפעמים נקרא זקן המלא שפע ורחמים וכל טוב, והוא ממונה על כל השרים ועל כל הנהגת העולם לכן נקרא שרו של עולם, ועל דא כתיב אי לך ארץ שמלכך נער פירוש ווי לעלמא דמסטרך דא ינקא או להעולם כשיונקים מנד מט"ט כשהוא צחינת נער המורה על העדר השפע, וכד ישראל בגלותא ינקין כמאן דיניק מרשותא אחרא וכשישראל בגלות גם הם יונקים ממנו כמי שיונק מרשות אחר, כי עיקר השפע ניתן להאומות וישראל מקבלים רק מהתמית. (כ"פ ומפרשים)

ומה שכתוב ושריך בבקר יאכלו היינו שרי האומות שמקבלים השפע צנקה קודם זריחת החמה וכל בבולי יומא ולא צמח כל היום, ומפרש למה דוקא בבקר קודם זריחת החמה, וכל בזמנא אחרא דיומא ולא צמח שעות היום, ואמר לפי דתניא צמח צרכות דף ז ע"א, בשעתא דחמה זורחת ואתיין וסגדין ליה לשמשא צמח שהחמה זורחת והגוים צאים ומשתחווים לשמש, רוגזא תלי בעלמא או כעס ורוגז תלוי בעולם, לכן צמח שהחמה זורחת נפק מהם השפעת השפע, בשעתא דמנחה רוגזא תליא בעלמא וכן צמח המנחה שהחמה צמח השמים והגוים משתחווים לה, או הכעס תלוי ביותר בעולם ואז ודאי שאין שפע נשפע להם, ומסיק דבריו ואמר מאן גרים האי מי גרם זאת שיהיה חסרון שפע בעולם, משום דמלכך נער פירוש ההוא דאקרי נער לפי ששולט מט"ט צחינתו הנקראת נער שאז אין צמח להמשיך שפע לעולם, ואמר להם רבי אבא ואתון זכאי קשוט קדישין עליונין בני מלכא קדישא ואתם נדיקי אמת קדושים עליונים בני המלך הקדוש, לא ינקין מהאי סטרא אין אתם יונקים השפע דרך מט"ט, אלא מההוא אתר קדישא דלעילא אלא ממקום קדוש העליון של השכינה לפי שאתם מושרשים זה, עלייכו כתיב ואתם הדבקים ביהו"ה אלהיכם חיים כלכם היום. (כ"פ ומפרשים)

אשר קדש ידיד מבטן

(יט) פֶּתַח רַבִּי אֶבְרָהָם וְאַמֵּר, (ישעיה ה א) אֲשִׁירָה נָא לְיַדֵּי שִׁירַת הַיּוֹדֵי לְכַרְמוֹ וְגו', וְיַעֲזֹקְהוּ וְיִסְקְלֶהוּ וְגו', הַיְנִי קָרְאִי אֵת לְאַסְתִּפְלָא בְּהוּ, אֲמַאי פְּתִיב שִׁירָה, תּוֹכְחָה מִבְּעֵי לִיָּה, לְיַדֵּי, לְדוֹדֵי מִבְּעֵי לִיָּה,

מתוק מדבש

"מאמר אשר קדש ידיד מבטן" ומבואר בו כי יצחק נקרא ידיד לקב"ה, לפי שנוצר בקדושה על ידי אביו אברהם שזכה למול עצמו קודם, והשתלם ברמ"ח אברים ונקרא בשם אברהם, וכן אמו זכתה להשתלם מעקרונה ונקראה בשם שרה. ומכאן נמשך לבאר על פי סוד את כח ומעלת האותיות שנתוספו לאברהם ושרה שעל ידיהם זכו להמשיך נשמה קדושה ליצחק שאינה כנשמת הגרים הנולדים מאב שאינו מהול והורתם ולידתם אינה בקדושה. ומסיק שלפי זה כל יהודי הנולד מאב המהול והורתו ולידתו בקדושה זוכה לנשמה קדושה ונקרא בשם "ידיד" כיצחק. ומוסיף ואומר כי הנימול זוכה בחייו להארות ממדת היסוד ומדת המלכות, ומשתלם בשם שד"י, ועל מצות המילה קיימים שמים וארץ.

(מקור המאמר זוהר פרשת לך לך דף נה ע"ג - לו ע"ג, וצניאור מתוק מדבש כרך ג עמ' טזו-טכה)

פירוש הפסוק המובא להלן, ישעיה הנביא אמר, אשירה נא לידידי פירוש אשר במקום ובשליחות ידידי שהוא הקב"ה, שירת דודי לכרמו פירוש שירה עבור עסק כרמו, וזו היא השירה כרם רומז לבית ישראל כמו שכתוב כרם ה' צבאות בית ישראל, היה לידידי הוא הקב"ה שהוא בעל הכרם, בקרן בן שמן בארץ ישראל שהיא מקום פנה וזוית שבה ראויים ליעשות פירות שמנים, ויעזקהו גדרו מסביב שלא ישלטו בה האויבים, ויסקלהו הסיר מתוכו את האבנים המזיקות להגפנים שהם הכנענים, ויטעוהו שורק ונטע בו זמורות היפות לנטיעה שהם בני ישראל כמו שכתוב ואנכי נטעתיך שורק, ויבן מגדל בתוכו עשה בו גת לעצור את הענבים להוציא יינם, שהוא בית המקדש שהיה במקום גבוה, וגם יקב חצב בו הוא הכור שלפני הגת שהיין יורד בו שהוא המזבח והשיתין, ויקו לעשות ענבים אחר כל ההכנות האלו קיוה שיעשה הכרם ענבים משובחים שהם בני ישראל העושים רצונו יתברך, אבל ויעש באושים אבל יצאו ענבים גרועים, שקלקלו בני ישראל מעשיהם. (רש"י

(ומפרשים)

ועוד פֶּתַח רַבִּי אֶבְרָהָם וְאַמֵּר לְפָרֵשׁ מַה שִׁכְּתוּב אֲשִׁירָה נָא לְיַדֵּי שִׁירַת הַיּוֹדֵי לְכַרְמוֹ וְגו', וְיַעֲזֹקְהוּ וְיִסְקְלֶהוּ וְגו', הַיְנִי קָרְאִי אֵת לְאַסְתִּפְלָא בְּהוּ אלו הפסוקים ראוי להסתכל ולעיין בהם, אֲמַאי פְּתִיב שִׁירָה לְמַה כְּתִיב שִׁירָה, תּוֹכְחָה מִבְּעֵי לִיָּה הלא הם דברי תוכחה לישראל כמו שכתוב שם אחר כך, ועתה אודיע נא אתכם אשר אני עושה לכרמי, הסר משוכתו והיה לבער פרוץ גדרו והיה למרמס וגו', ועוד למה כתיב לידידי, לְדוֹדֵי מִבְּעֵי לִיָּה לְדוֹדֵי הַיְנִי צָרִיךְ לומר פְּמָה דְּכְתִיב

בְּמָה דְכָתִיב שִׁירַת דְּדוּדֵי, פְּרָם הִיָּה לִידִידֵי בְּקֶרֶן בֶּן שָׁמֹן, אֶסְתַּפְּלֹנָא
בְּכָל אֹרִייתָא וְלֹא אֲשַׁפְּחָנָא אֶתְרָא דְאֶקְרִי קֶרֶן בֶּן שָׁמֹן, אֲלֵא הֲנִי קֶרְאֵי
הָא אֹקְמוּהָ חֲבֵרְיָא בְּכַמְהָ גּוֹוִינִין, וְכֻלְהוּ שְׁפִיר וְהָכִי הוּא.

אָבֵל אֲשִׁירָה נָא לִידִידֵי, דָּא יִצְחָק דִּהְוָה יְדִיד, וְאֶקְרִי יְדִיד עַד לָא
יְפוּק לְעֵלְמָא, אֲמַאי יְדִיד, דִּתְנִינֵן רְחִימוּ סְגִי הָוָה לִיָּה לְקַדְשָׁא
בְּרִיף הוּא בִּיָּה, דְלֹא אֶתְעַבִּיד עַד דְלֹא אֶתְגַּזֵּר אֲבֵרְהֶם אָבוּהָ וְאֶקְרִי
שְׁלִים, וְאֶתּוּסְפָה לִיָּה ה"א לְאֲשֻׁלְמוּתָא, וְכֵן לְשֶׁרָה הָאִי ה"א אֶתְיַהֲיֵבַת
לָהּ.

הָכָא אֵית לְאֶסְתַּפְּלֹנָא, ה' לְשֶׁרָה שְׁפִיר, אָבֵל לְאֲבֵרְהֶם אֲמַאי ה' וְלֹא י',

מתוק מדבש

מיד אחר כך שִׁירַת דְּדוּדֵי שהוא הלשון המורגל בכתובים לכנות את הקב"ה, כמו דודי
צח ואדום, מה דודך מדוד ועוד, פְּרָם הִיָּה לִידִידֵי בְּקֶרֶן בֶּן שָׁמֹן, אֶסְתַּפְּלֹנָא בְּכָל
אֹרִייתָא וְלֹא אֲשַׁפְּחָנָא אֶתְרָא דְאֶקְרִי קֶרֶן בֶּן שָׁמֹן הסתכלתי בכל התורה ולא מצאתי
מקום הנקרא קרן בן שמן, אֲלֵא הֲנִי קֶרְאֵי הָא אֹקְמוּהָ חֲבֵרְיָא בְּכַמְהָ גּוֹוִינִין וְכֻלְהוּ
שְׁפִיר וְהָכִי הוּא אלא פסוקים האלו פירשו החברים במדרשים בכמה אופנים, וכולם
יפים ואמתיים כי הרבה פנים לתורה. (רמ"ק וכ"פ ומפרשים)

אָבֵל אני אפרש על פי הסוד, מה שכתוב אֲשִׁירָה נָא לִידִידֵי, דָּא יִצְחָק דִּהְוָה יְדִיד
זה יצחק שהיה ידידו של הקב"ה, וְאֶקְרִי יְדִיד עַד לָא יְפוּק לְעֵלְמָא ונקרא ידיד
עד שלא יצא לעולם, ואמר אֲמַאי יְדִיד כלומר במה ניכר שהיה ידידו של הקב"ה, דִּתְנִינֵן
רְחִימוּ סְגִי הָוָה לִיָּה לְקַדְשָׁא בְּרִיף הוּא בִּיָּה שלמדנו שאהבה גדולה היתה לו
להקב"ה ביצחק, דְלֹא אֶתְעַבִּיד עַד דְלֹא אֶתְגַּזֵּר אֲבֵרְהֶם אָבוּהָ וְאֶקְרִי שְׁלִים שהרי
לא נוצר עד שלא נמול אברהם אביו ונקרא תמים כמו שכתוב התהלך לפני במצות מילה
והיה תמים, וְאֶתּוּסְפָה לִיָּה ה"א לְאֲשֻׁלְמוּתָא ונתוספה לו אות ה' בשמו כדי להשלים
רמ"ח אבריו, וְכֵן לְשֶׁרָה הָאִי ה"א אֶתְיַהֲיֵבַת לָהּ וכן לשרה ניתנה אות ה' להשלימה
מעקרותה, וכדי שתהיה שרה על כל העולם, וכל זה מורה על ידידות הקב"ה ליצחק שלא
רצה שיוולד עד שיהיו אברהם ושרה שלימים, וזה נרמז בברכת המילה שאומרים אשר
קידש ידיד מבטן שהוא יצחק שנתקדש מבטן, כמו שכתוב ואת בריתי אקים את יצחק,
אקיים ר"ת אשר קידש ידיד מבטן. (כ"פ ורא"ג)

ואמר עוד הָכָא אֵית דְּאֶסְתַּפְּלֹנָא כֵּאֵן יֵשׁ מִקּוּס לְהֶסְתַּלְל וְלַעֲיִין, ה' דְּשֶׁרָה שְׁפִיר
ודאי מה שנתוספה אות ה' לשרה מוכן כי שרה היתה סוד המלכות שהיא נחיינת
נוקבא לכן נתוספה נשמה אות ה' כנגד ה' תמאה, אָבֵל דְּאֶבְרָהֶם אֲמַאי ה' וְלֹא י',

י' מַבְעֵי לַיָּהּ, דְּהָא הוּא דְכַר הָהוּא, אֶלְא רְזָא עֲלָאָה הוּא סְתִים בְּגִוּוֹן,
אֲבָרְהִם סְלִיק לְעִילָא, וְנָטִיל רְזָא מַה"א עֲלָאָה, דְּאִיהוּ עֲלָמָא דְדְכוּרָא,
ה"א עֲלָאָה וְה"א תַּתְּאָה, הָאִי תַלְיָא בְדְכוּרָא, וְהָאִי בְנוּקְבָא וְדָאִי,
וּבְגִין כְּדָּ אֲבָרְהִם סְלִיק בְּה"א דְלְעִילָא, וְשָׂרָה נְחֻתַת בְּה"א דְלַתְּאָה.

תו, דְכְתִיב כֹּה יִהְיֶה זְרַעְךָ, וְתָנָא זְרַעְךָ זְרַעְךָ מִמֶּשׁ, דְּהָהוּא שְׂאֲרֵי לְמִיעֵל

מתוק מדבש

י' מַבְעֵי לַיָּהּ דְּהָא הוּא דְכַר הָהוּא אֶלְא קֶשֶׁה לְמַה נְמוֹסְפָה צִשְׁמוּ שֶׁל אֲצֵרְהִם אֹת ה' שְׂהִיא כְּנֶגֶד הַמְּלָכוֹת וְלֹא אֹת י', הֵלֵל יוֹמֵר הִיא רֵאווֹ לְהוֹסִיף צִשְׁמוּ אֹת י' כִּי הִרִי הִיא זָכַר מוֹשֶׁרֶשׁ צַחֲסֵד דְּז"א, אֶלְאָ רְזָא עֲלָאָה הוּא סְתִים בְּגִוּוֹן אֶלְא עֵינִין זֶה הוּא סוּד גְּדוּל שְׁמֹס צִינֵנוּ, שְׁאִין מַגְלִים אֹתוֹ לְכָל אֲדָם כִּי אִם לְהַיּוֹדְעִים סְתִרֵי תוֹרָה כְּמוֹס, וְזֶה הוּא כִּי אֲבָרְהִם סְלִיק לְעִילָא עֵלָה מִמִּקְוֹמוֹ שְׁצַחֲסֵד דְּז"א לְמַעְלָה לְצִינָה, וְנָטִיל רְזָא מַה"א עֲלָאָה דְּאִיהוּ עֲלָמָא דְדְכוּרָא וְלִקַּח הֵאֲרָה מַה' רֵאשׁוּנָה שֶׁל הַשֶּׁם הוּי"ה שְׂהִיא צִחִינָה עוֹלָם הַזָּכַר כְּדַמְצָאֵר לְקַמֵּן, וּמְצָאֵר כִּי מַה שֵׁיט ה"א עֲלָאָה שְׂהִיא ה' רֵאשׁוּנָה שֶׁל שֶׁם הוּי"ה, וְה"א תַּתְּאָה שְׂהִיא ה' אַחְרוּנָה שֶׁל שֶׁם הוּי"ה, הָאִי תַלְיָא בְדְכוּרָא ה' רֵאשׁוּנָה שְׂהִיא הַצִּינָה אֶף עַל פִּי שְׂהִיא צִחִינָה נִקְצָה עִם כָּל זֹאת לְפִי שְׂהַחְכְּמָה וְצִינָה הֵם תְּרִין רֵעִין דְּלֹא מִתְּפָרְשִׁין הִרִי הִיא תְלוּיָה וּמְחֻצְרַת תְּמִיד צַחֲכְמָה שְׂהִיא צִחִינָה זָכַר לְכַן הִרִי הִיא צִחִינָה זָכַר כְּמוֹ הַחְכְּמָה, וְעוֹד סִיבָה שְׂהִיא צִחִינָה זָכַר כְּמוֹ הַחְכְּמָה, לְפִי שְׂשִׁתִּיהֶם מִשְׁפִּיעוֹת שְׁפַע הַמוֹחִין לְזוּ"ן, וְהָאִי בְנוּקְבָא וְדָאִי וְה' אַחְרוּנָה שְׂהִיא הַמְּלָכוֹת הִיא צִחִינָה נִקְצָה וְדָאִי כִּי אֶף עַל פִּי שְׂהִיא מְחֻצְרַת עִם ז"א עִם כָּל זֹאת לְפִי שְׂהֶם נִקְרָאִים דוּדִים וְאִינִם מְחֻצְרִים תְּמִיד לְכַן נִקְרָאֵת נִקְצָה, וּבְגִין כְּדָּ אֲבָרְהִם סְלִיק בְּה"א דְּעִילָא וְלְפִיכֵךְ אֲצֵרְהִם עֵלָה צִחִינָה שְׂהִיא ה' עֵלָאָה צִחִינָה עוֹלָם הַזָּכַר, לְכַן נְמוֹסְפָה לוֹ אֹת ה' צִשְׁמוּ כְּנֶגֶד הַצִּינָה כְּדִי לְהִיּוֹת שְׁלֵם לְהַשְׁפִּיעַ, וְשָׂרָה נְחֻתַת בְּה"א דְּתַתְּאָה וְשֵׁרָה יֵרְדָה לְהִיּוֹת צַחֲקוּמָה שְׂצַמְלָכוֹת שְׂהִיא ה' אַחְרוּנָה לְכַן נְמוֹסְפָה אֹת ה' צִשְׁמָה כְּנֶגֶד הַמְּלָכוֹת. (ר"א"ג וּמְפָרְשִׁים)

תו עוד מעלה לנו רואים שהיה ליצחק על ידי שנולד מאצרהם אחר שנמול, דְכְתִיב כֹּה יִהְיֶה זְרַעְךָ פִּירוּשׁ צַמְדַת כֹּה שְׂהִיא הַמְּלָכוֹת יִהְיוּ אַחֻוּים זְרַעְךָ כְּמוֹן, וְתָנָא זְרַעְךָ, וְזְרַעְךָ מִפְּשֵׁי הֵינּוּ יִצְחָק כְּמוֹ שְׂכַחֲבוּ כִּי צִנְחָק יִקְרָא לְךָ זְרַע, דְּהָהוּא שְׂאֲרֵי לְמִיעֵל בְּהָאִי קְרִיבִים שְׂהוּא הִיא הַרְאָשׁוֹן לִינְסָם צוֹ הַצִּרִית שְׂהִיא סוּד פְּנִימִיּוֹת הַמְּלָכוֹת הַנִּקְרָאֵת כֹּה לְפִי שְׂהוֹרְתוֹ וְלִידְתוֹ הִיתָה צַקְדוּשָׁה אַחַר שְׂנַמּוֹל אֲצֵרְהִם אֲצִיּוֹ, לְכַן זָכָה שְׂנַשְׁמַתוֹ תְּהִיָה קְדוּשָׁה וְטַהוֹרָה מִפְּנִימִיּוֹת הַמְּלָכוֹת, אֶלְא נַשְׁמוֹת הַגְּרִים שְׂצָאוּ מֵאֲצֵרְהִם וְשֵׁרָה קוֹדֵם שְׂנַמּוֹל אֲצֵרְהִם כְּמוֹ שְׂכַחֲבוּ וְאֵת הַנֶּפֶשׁ אֲשֶׁר עָשׂוּ צַחֲרִין, הֵם לֹא נִכְסּוּ עַל יְדֵי הַמִּילָה צַפְנִימִיּוֹת

בְּהַאי קָיִים, וּמֵאֵן דְּשָׂאֲרֵי לְמִיעַל בְּהַאי קָיִים עָאֵל, וּבְגִינֵי כֶּךָ גִּיזְרָא דְאַתְגְּזֹר גַּר צֶדֶק אַקְרִי, בְּגִין דְּלֹא אַתָּא מְגֻזְעָא קְדִישָׁא דְאַתְגְּזֹרוּ, וְעַל דָּא מֵאֵן דְּעָאֵל בְּהַאי, שְׁמִיּהָ בְּהַאי, אֲבִרְהֵם בְּגִין כֶּךָ פְּתִיב בֵּיהּ פִּה יְהִיָּה זִרְעָךָ, זִרְעָךָ מִמֶּשׁ, וְאַתְמָסֵר לִיָּהּ ה"א.

וְאִי לָאו דְאַתְמָסֵר ה"א לְשָׂרְהָ, הָוָה לִיָּהּ לְאַבְרָהָם לְאוּלִיד לְתַתָּא, כְּמָה דְּהַאי כ"ה אוּלִידָת לְתַתָּא, בְּתַר דְאַתְמָסֵרְת ה"א לְשָׂרְהָ, אַתְחַבְרוּ תְרִין הַהִי"ן פְּחָדָא וְאוּלִידוּ לְעִילָא, וּמֵאִי דְנַפְק מִבְּנִיָּהּ הוּא יו"ד,

מתוק מדבש

הַמַּלְכוּת אֵלֶּה מִקּוּם שׁוֹרְשָׁם הִיא תַּחַת כַּנְפֵי הַשְּׂכִינָה צַחֲלוּנוּיּוֹת הַמַּלְכוּת, וְאָמַר וּמֵאֵן דְּשָׂאֲרֵי קָמִיעַל כֹּל אֶחָד מִיִּשְׂרָאֵל שֶׁמֵּתַחִיל לִיכְנֹס בְּקְדוּשָׁה כְּשֶׁנִּמּוֹל, בְּהַאי קָיִים עָאֵל זֹכֶה לִיכְנֹס בְּזוֹ הַצְּרִית שֶׁהִיא סוּד פְּנִימוּת הַמַּלְכוּת לְפִי שְׁהוֹרְתוּ וּלְיַדְתּוּ הִיוּ בְּקְדוּשָׁה, וּבְגִינֵי כֶּךָ גִּיזְרָא דְאַתְגְּזֹר גַּר צֶדֶק אַקְרִי לְפִיכֶן גַּר שְׁתַּגִּייר וְנִמּוֹל נִקְרָא רַק גַּר נֶדֶק לְפִי שֶׁהוּא מִקְבֵּל נֶפֶשׁ רַק מַחֲלוּנוּיּוֹת הַמַּלְכוּת הַנִּקְרָאת נֶדֶק, בְּגִין דְּלֹא אַתָּא מְגֻזְעָא בְּדִישָׁא דְאַתְגְּזֹרוּ לְפִי שֶׁלֹּא נוֹלַד מִגּוֹעַ קְדוּשׁ שְׁנִמּוֹלוּ לְכֵן לֹא נִכְנַס בְּפְנִימוּת הַמַּלְכוּת, וְעַל דָּא מֵאֵן דְּעָאֵל בְּהַאי וְעַל כֵּן כֹּל אֶחָד מִיִּשְׂרָאֵל כְּשֶׁנִּכְנַס בְּפְנִימוּת הַמַּלְכוּת עַל יַד שְׁנִמּוֹל שְׁמִיּהָ בְּהַאי נִקְרָא יְדִיד כְּמוֹ יַחֲק כְּמוֹ שְׁאוּמְרִים בְּצַרְכַּת הַמַּיְלָה לֹאֵה לְהַצִּיל יְדִידוֹת שְׂאֲרֵנוּ מִשַּׁחַת לְמַעַן צְרִיתוֹ אֲשֶׁר שֶׁם בְּצַרְנוּ, לְפִי שְׁגַם הוּא נוֹלַד מֵאֵצְבַּח הַנִּמּוֹל כְּמוֹ יַחֲק, אֲבִרְהֵם לְפִי שְׁנִמּוֹל קוֹדֵם שֶׁנוֹלַד יַחֲק, בְּגִין כֶּךָ בְּתִיב בֵּיהּ בִּדָּה וְיְהִיָּה זִרְעָךָ פִּירוּשׁ זִרְעָךָ מִמֶּשׁ שֶׁהוּא יַחֲק שֶׁהִיא מוֹשֵׁרֶשׁ בְּפְנִימוּת הַמַּלְכוּת, וְאַתְמָסֵר לִיָּהּ ה"א וְלִכֵּן נִמְסְרָה אוֹת ה' לְאַצְרֵהֶם כְּדִי שִׁוִּילֵד אֶת יַחֲק בְּשִׁלְמוֹת.

וְעַתָּה צֹא לְהוֹסִיף מַעֲלָה נֹסֶפֶת שֶׁהִיא לִיַּחֲק שֶׁנִּשְׁמַתוּ הִיתָה מוֹשֵׁרֶשׁת גַּם צו"א, חוּץ מִמֶּה שֶׁהִיתָה מִפְּנִימוּת הַמַּלְכוּת, וְאָמַר וְאִי קָאֵל דְאַתְמָסֵר ה"א קָשְׂרָה וְאֵם לֹא שְׁנִמְסְרָה אוֹת ה' דְּמַלְכוּת לְשֶׁרָה, אִזּוֹ הִיתָה אוֹת ה' שֶׁצִּשְׁמוֹ שֶׁל אֲצִרְהָ ה' דְּמַלְכוּת, וְאִזּוֹ הָוָה לִיָּהּ קָשְׂרָהֶם קָאֵל לְיָדֵי קְתִיבָא הִיא לֹא לְאַצְרֵהֶם לְהוֹלִיד אֶת יַחֲק לְמַטָּה מִהַמַּלְכוּת צְעוּלָם הַצְּרִיָּה, בְּמָה דְּהַאי ב"ה אוּלִידָת קְתִיבָא כְּמוֹ שֶׁהַמַּלְכוּת כְּצִיכּוֹל מוֹלִידָה נִשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל לְמַטָּה צְעוּלָם הַצְּרִיָּה, אֲבָל בְּתַר דְאַתְמָסֵרְת ה"א קָשְׂרָה מֵאַחַר שְׁנִמְסְרָה ה' דְּמַלְכוּת לְשֶׁרָה וְלִכֵּן הִיתָה אוֹת ה' שֶׁצִּשְׁמוֹ שֶׁל אֲצִרְהָ ה' דְּצִיבָה, אַתְחַבְרוּ תְרִין הַהִי"ן בְּחָדָא וְאוּלִידוּ קָשְׂרָא אִזּוֹ נִתְחַצְרוּ צ' הַהִי"ן שֶׁל אֲצִרְהָ וְשֶׁל שֶׁרָה יַחַד וְשֶׁרָה קִצְלָה הָאַרְה מִהַצִּיבָה, וְהוֹלִידוּ אֶת נִשְׁמַת יַחֲק לְמַעֲלָה בְּאַצִּילוֹת, וּמֵאִי דְנַפְק מִבְּנִיָּהּ הוּא יו"ד וְנִמָּה שִׁנְאָה מִהֶם הִיא אוֹת י' בְּחִינַת זְכֹר, כִּי עַל יְדֵי שְׁתַּחֲצְרוּ צ' הַהִי"ן יִנְאָה מֵהֶם אוֹת י'

בְּגִינֵי כֶּף יו"ד אֶת רִישָׁא דִּינְצַחֲק דְכַר, מִכְּאֵן שְׂאֲרֵי דְכוּרָא לְאַתְפְּשָׁטָא,
 וְעַל דָּא כְּתִיב (בראשית כא יב) כִּי בִּינְצַחֲק יִקְרָא לָךְ זָרַע, בִּינְצַחֲק וְלֹא בָךְ.
 יִצְחָק אוֹלִיד לְעִילָא, דְכְּתִיב (מוכח ו ב) תִּתֵּן אֲמַת לִיעֶקֶב, יַעֲקֹב אֲשֵׁלִים
 פְּלֵא.

וְאֵי תִימָא וְכִי אֲבָרְהָם בְּהָאֵי אֶתְאַחִיד וְלֹא יִתִּיר, וְהָא פְּתִיב (שם) חֶסֶד
 לְאַבְרָהָם, אֲלֵא חוֹלְקָא דִּילִיָּה בָךְ הוּא, בְּגִין דְּעֵבִיד חֶסֶד עִם בְּנֵי
 עֲלָמָא, אָבֵל לְאוֹלָדָא הָכָא אַחִיד וּמִהָכָא שְׂרִיָא, וְעַל דָּא לֹא אֶתְגַּזֵּר

מתוק מדבש

כמספר ז' הה"ן, בְּגִינֵי כֶּף יו"ד אֶת רִישָׁא דִּינְצַחֲק דְכַר לִכְן אֹת י' הִיא זֵרָא
 שְׁמוּ שֶׁל יִצְחָק שֶׁהִיא אֹת שֶׁל זֵכֶר לְהוֹרוֹת שֶׁנִּשְׁמָתוֹ הִיטָה מוֹשֶׁרֶשׁת זו"א, מִכְּאֵן שְׂאֲרֵי
 דְכוּרָא לְאַתְפְּשָׁטָא מִכְּאֵן וְאִלֵּךְ הִתְחִילוּ נִשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל הַמוֹשֶׁרֶשׁוֹת זו"א לְהַתְּפַשֵּׁט וּלְנַחַת
 לְעוֹלָם, וְעַל דָּא כְּתִיב כִּי בִּינְצַחֲק יִקְרָא לָךְ זָרַע פִּירוּשׁ בִּינְצַחֲק עַל יַדֵּי לִידַת יִצְחָק
 יתפשט הזרע של כלל ישראל לפי שהיה מושרש זו"א, וְלָא בָךְ שִׁחַתָּה עֵדִיין מוֹשֶׁרֶשׁ
 צְמֻלֹת, וּמָה שֶׁעֵלָה אֲצֵרְהֶם לְצִנָּה הִיא רַק לְפִי שְׁעָה כְּדִי לְהוֹלִיד אֶת נִשְׁמַת יִצְחָק לְמַעֲלָה
 שֶׁהִיא מוֹשֶׁרֶשׁת צִלְלוֹת. וְאִמְרַ עוֹד יִצְחָק אוֹיָדִי אֲשֵׁיִיָּא יִצְחָק לְפִי שֶׁהוֹרַתוֹ וְלִידַתוֹ הִיוּ
 בְּקִדּוּשָׁה לִכְן הוֹלִיד אֶת נִשְׁמַת יַעֲקֹב מוֹשֶׁרֶשׁ לְמַעֲלָה צִלְלוֹת צִתְפָּרַת דו"א, דְּכְּתִיב תִּתֵּן
 אֲמַת לִיעֶקֶב פִּירוּשׁ שֶׁהַקְּצִ"ה נָתַן מִדַּת הַתְּפָאֶרֶת שֶׁהוּא מִדַּת הָאֵמֶת לִיעֶקֶב, יַעֲקֹב
 אֲשֵׁרִים בְּפָאָ וְעַל כֵּן יַעֲקֹב הַשְּׁלִים הַכֵּל, רַחֵם לֹמַר הוּא הַשְּׁלִים אֶת פְּרִלּוֹף זו"א שֶׁהוּא
 קוֹ אֲמַנְעֵי וְהוֹלִיד אֶת י"ב שְׁבֻטֵי י"ה שֶׁהֵם שׁוֹרֵשׁ נִשְׁמוֹת כָּל יִשְׂרָאֵל. (רמ"ק ומִפְרָשִׁים)

עַתָּה חוֹזֵר לְפָרֶשׁ צִלְלוֹת סְפִירָה הִיטָה אַחִיזַת אֲצֵרְהֶם, וּמִפְּנֵי שֶׁאִמְרַ לְעִיל שֶׁצִּינְחָק יִקְרָא לָךְ
 זָרַע וְלֹא בָךְ שִׁחַתָּה עֵדִיין מוֹשֶׁרֶשׁ צְמֻלֹת, לִכְן מִקְשָׁה וְאִמְרַ וְאֵי תִימָא וְכִי אֲבָרְהָם
 בְּהָאֵי אֶתְאַחִיד וְלֹא יִתִּיר וְאִם תִּאֲמַר וְכִי אֲצֵרְהֶם נִחְזוּ רַק צִתְפָּרַת הַמְּלֻכּוֹת וְלֹא יוֹתֵר
 לְמַעֲלָה, וְהָא כְּתִיב חֶסֶד לְאַבְרָהָם הָרִי שִׁמְדַתוֹ הִיטָה מִדַּת הַחֶסֶד וְזֵה הִיא מוֹשֶׁרֶשׁ,
 וּמִתְרַן אֲשֵׁיָא וְדֹאֵי הִיא מוֹשֶׁרֶשׁ צְמֻלֹת, וּמָה שִׁמְדַתוֹ הִיטָה מִדַּת הַחֶסֶד חוֹלְקָא דִּיִּיָּה
 בָּךְ הוּא זֵה הִיא חֲלָקוֹ שׁוֹכֵה בְּגִין דְּעֵבִיד חֶסֶד עִם בְּנֵי עֲלָמָא לְפִי שֶׁעֵשָׂה חֶסֶד עִם
 בְּנֵי הָעוֹלָם, אֲבֵל לֹא נִשְׁרַשׁ זֵה. אָבֵל לְאוֹלָדָא הָכָא אַחִיד אֲבֵל לְהוֹלִיד הִיא יוֹכֵל רַק
 מִהַמְּלֻכּוֹת שֶׁזֶה הִיא מוֹשֶׁרֶשׁ, וּמִהָכָא שְׂרִיָא וּמִכְּאֵן הִתְחִיל לְהוֹלִיד. וְעַל דָּא לֹא אֶתְגַּזֵּר
 אֲבָרְהָם אֲשֵׁיָא בְּן תִּשְׁעִים וְתִשְׁעִים שָׁנָה וְעַל כֵּן לְפִי שֶׁהִיא מוֹשֶׁרֶשׁ צְמֻלֹת לֹא נִמּוֹל
 אֲצֵרְהֶם אֲלֵא בֶן שָׁנָה, כִּי אִזוּ הִיא קְרוֹב לְהַשְׁתַּלֵּם צְמֻלֹת הַנִּקְרָאֵת מֵאָה, וְעַל יַדֵּי
 הַמִּילָה יוֹכֵל לְהַשְׁתַּלֵּם צִוִּיתֵר, אֲבֵל קוֹדֵם כִּיּוֹן שִׁאִינוּ קְרוֹב לְהַשְׁתַּלֵּם לְמָה לוֹ לְמוֹל עֲצָמוֹ,
 וְעַתָּה נִמּוֹל כְּדִי שֶׁכְּשׁוֹלִיד אֶת יִצְחָק יִהְיֶה בֶן מֵאָה, פִּירוּשׁ מוֹשֶׁלֵם צְמֻלֹת לְגַמְרֵי, וּמִפְּרָשׁ

אברהם אלא בן תשעים ותשע שנה, ורזא דמלה הא אתיידע ואוקימנא
 במתניתא דילן, ובגין כך יצחק דינא קשיא נפק לאחדא לחולקיה,
 ולאולדא חסד אקרי, ועל דא יעקב אשלים פלא מהאי סטרא ומהאי
 סטרא, מסטרא דאחידו אברהם ויצחק לחולקיהון לעילא הוא שלימותא,
 מסטרא דאתיהיב להו לאולדא מתתא לעילא הוא שלימותא, ועל דא
 כתיב (ישעיה מט ג) ישראל אשר בך אתפאר, ביה אתאחידו גוונין מעילא
 ומתתא.

ועל דא כתיב הקא שירה, דכתיב (שם ה א) אשירה נא לידידי, שירה
 ודאי, דהא אקרי לאולדא דכר, דהא אקרי ידיד עד לא יפוק
 לעלמא, ואית דאמרי אשירה נא לידידי דא אברהם, פמה דאת אמר

מתוק מדבש

ורזא דמלה הא אתיידע ואוקימנא במתניתא דילן וסוד הדבר נודע ומפורש צמשה
 שלנו הטעם למה נקראת המלכות מאה לפי שהיא כלולה ממאה צרכות (והוא סוד מאה
 אדני"ס, ומאה שערים, ועין צוהר פרשת תרומה דף קכו ע"א), ובגין כך יצחק דינא קשיא
 נפק לאחדא לחולקיה ולפי שיחמק ילא מהמלכות שהיא צמינת דין לכן ילא צדין קשה
 כדי לאחזו צחלקו שבגזורה, ויאולדא חסד אקרי אבל כשהוליד את יעקב הולידו צתפארת
 שנוטה לזד החסד, ועל דא יעקב אשלים פלא מהאי סטרא ומהאי סטרא ועל כן
 יעקב צתפארת השלים והכריע הכל מלד החסד ומלד הגזורה, מסטרא דאחידו אברהם
 ויצחק לחולקיהון לעילא הוא שלימותא מלד שחזו אברהם ויחמק לחלקיהם למעלה
 צחסד וגזורה נעשה יעקב שלם, מסטרא דאתיהיב להו לאולדא מתתא לעילא הוא
 שלימותא מפני שניתן להם כח להוליד מלמטה למעלה רצה לומר מהמלכות צתפארת לכן
 היה יעקב שלם, ועל דא כתיב ישראל אשר בך אתפאר פירוש שכן אתפאר ואטיפה
 בגוונין, ביה אתאחידו גוונין מעילא ומתתא ציעקב צתפארת נאחזו הגוונים, היינו
 גוון לזן מלמעלה מהחסד, וגוון אדום מלמטה מהגזורה, וגוון שלו עצמו ירוק צתפארת.
 (רמ"ק ורא"ג וכ"פ)

ועתה חוזר לפרש הפסוק שפתח בו, ואומר ועל דא כתיב הקא שירה ועל כן כתיב
 כאן שירה ולא מוכחה, דכתיב אשירה נא לידידי הטעם שהרי ציחמק קיימין
 דהיינו צתחילת המהוות כרס צית ישראל, לכן שירה ודאי ודאי ראוי לשיר שירה ולשמות,
 דהא אקרי לאולדא דכר שהרי כדי להוליד את יעקב היה צצמינת גזורה דז"א שהוא
 צמינת זכר, דהא אקרי ידיד עד לא יפוק לעלמא שהרי נקרא יליד עד שלא ילא
 לעולם מפני שהיה הורמו ולידתו צקדושה, ועל ידי אלו הצ' מעלות היה צכחו להוליד את
 יעקב צתפארת, ולנטוע את כרס צית ישראל כראוי. ואית דאמרי אשירה נא לידידי,

(ירמיה יא טו) מַה לְיַדִּי בְּבֵיתִי, וְאַבְרָהָם יָרִית יְרוּתָא דְאַחְסָנַת חוּלְקָא דָא, אָבֵל מַה דְאַמִּינָא דְדָא יִצְחָק הָכִי הוּא.

שִׁירַת דְּדוּדֵי לְכַרְמוֹ, דָּא קְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא דְאַקְרִי דוּדֵי, דְכָתִיב (שיר ה
 י) דוּדֵי צַח וְאָדוּם, יְדִידֵי אֶחָיד בְּדוּדֵי דְכַר, וּמַנְיָה אֶתְנַטֵּעַ בְּרָם,
 דְכָתִיב בְּרָם הִינֵה לְיַדִּי.

בְּקֶרֶן בֶּן שָׁמֹן, מֵאֵי בְּקֶרֶן בֶּן שָׁמֹן, אֶלָּא בְּמַה נְפִיק הָאֵי בְּרָם, וּבְמַה
 אֶתְנַטֵּעַ, חֲזֹר וְאָמַר בְּקֶרֶן, מֵאֵי קֶרֶן, דְכָתִיב (יהושע ו ה) בְּקֶרֶן
 הַיּוֹבֵל, בְּקֶרֶן הַיּוֹבֵל שָׁאֲרִי, וְהָאֵי קֶרֶן אֶתְאֶחָיד בְּהָהוּא דְכַר דְאַקְרִי בֶּן

מתוק מדבש

דָּא אַבְרָהָם הִנְקֵרָא יְדִיד, בְּמַה דְרַאתְ אָמַר כְּמוֹ שְׁנֵאמַר צַעַת חֲרַנְן צִית הַמְקַדֵּשׁ שְׁאֵמַר
 הַקְצִי'ה לְאַצְרָהִס מַה לְיַדִּי בְּבֵיתִי, וְאַבְרָהָם יָרִית יְרוּתָא דְאַחְסָנַת חוּלְקָא דָּא
 וְאַצְרָהִס יִרְשׁ יְרוּשַׁת נַחֲלַת חֲלָקוֹ שְׂבַחְסַד וְהוֹרִישָׁה לְהַצְאִיס אַחֲרֵיו וְהוּא הַתְּחִיל צַמְמוּה זֹו
 שֶׁל אֶהְצַת חֲסֵד לְכֹן יִלְדַק צוֹ עַם שֶׁסּ יְדִיד, הִנֵּה עַם כָּל זֹאת אָבֵל מַה דְאַמִּינָא דְדָא יִצְחָק
 הָכִי הוּא אֲבֵל מַה שְׁאֵמַרְתִּי מִקּוֹדֵם שִׁידִיד הוּא יִלְחַק הוּא נִכּוֹן יוֹתֵר לְפִי שְׁהוּא קִבֵּל
 הַצְרִית בֶּן שְׁמוֹנֵה יָמִיס, וּמַצְטָן נִקְרָא יְדִיד. (רמ"ק ור"ג וכו"פ ומפרשים)

ועתה מפרש מי הוא הדוד, ועל מי נאמר שִׁירַת דְּדוּדֵי לְכַרְמוֹ וְאָמַר דָּא קְדָשָׁא
 בְּרִיךְ הוּא דְאַקְרִי דוּדֵי הֵינּוּ הַתְּפָאֶרֶת הִנְקֵרָא דוּדֵי דְכָתִיב דְּדוּדֵי צַח וְאָדוּם
 פִּירוּשׁ שְׁכֹלֹל מַגּוּוֹן נַח שְׁהוּא לְבָן שְׂבַחְסַד וּמַגּוּוֹן אֲדוּס שְׂבַחְסַד, וְהוֹקֵשָׁה לוֹ שְׂתַחֲלָה כְּתִיב
 שִׁירַת דוּדֵי לְכַרְמוֹ שְׁהוּא צַמְפָּאֶרֶת, וְאַחַר כֵּן כְּמוֹצַ כְּרַם הִינֵה לְיַדִּי שְׁהוּא סוּד יִלְחַק
 שְׂבַחְסַד, וְאַמַר שֶׁלֹּא קֵשָׁה יְדִידֵי אֶחָיד בְּדוּדֵי דְכַר כִּי יְדִידֵי שְׂבַחְסַד שְׁהוּא צַמִּינַת
 נוֹקְצָא, אַחֲזוֹ צְדוּדֵי שְׁהוּא צַמְפָּאֶרֶת צַמִּינַת זְכַר, וְהַכְרַם הִינֵה שֶׁל שְׁנֵיהֶם, וְהֵינּוּ כִי וּמַנְיָה
 אֶתְנַטֵּעַ בְּרָם מִיִּלְחַק, כִּי הוּא הִינֵה הַסִּיבָה לְמַה שְׁנַטֵּעַ יַעֲקֹב אֶת הַכְרַם שְׁהוּא י"צ שְׂבַטֵי
 י"ה, וְזֹה מוֹצֵן מַה דְכָתִיב בְּרָם הִנֵּה לְיַדִּי הֵינּוּ לְיִלְחַק לְפִי שְׁהוּא הִינֵה סִיבַת הַנְּטִיעָה.
 (רמ"ק ור"ג ומפרשים)

ומה שכתוב בְּקֶרֶן בֶּן שָׁמֹן וְשׁוֹאֵל מֵאֵי בְּקֶרֶן בֶּן שָׁמֹן שֶׁלֹּא מֵאֵינוּ מִקּוֹם כּוֹה, וְעַל מַה
 הוּא רוֹמֵן, וְעוֹד אֶלָּא בְּמַה גְּפִיק הָאֵי בְּרָם עַל יְדֵי מַה יֵּלֵךְ וְנִמַּח הַכְרַם הַזֶּה,
 וּבְמַה אֶתְנַטֵּעַ וְצִיזָה אֹפֶן נִטְעוֹ אֹתוֹ תַחֲלָה, חֲזֹר רְצִי אֲבֵל וְאָמַר בְּקֶרֶן וְשׁוֹאֵל מֵאֵי
 קֶרֶן עַל אִיזוֹ סְפִירָה רוֹמֵן, וְאָמַר דְכָתִיב בְּקֶרֶן הַיּוֹבֵל קֶרֶן נִקְרָאֵת הַמַּלְכוּת הַאֲחֻזָּה
 צְבִינָה הִנְקֵרָא יוֹבֵל, כִּי הָאֵם מִקְשֶׁטֶת אֶת הַצַּח צַקְשׁוּטִיָּה, וּמִפְרַשׁ בְּקֶרֶן הַיּוֹבֵל שָׁאֲרִי
 תַחֲלַת הוּיֵת הַכְרַם שֶׁל צִית יִשְׂרָאֵל הִינֵה צַמֲלֹכוֹת כְּשֶׁהִינֵה דְצוּקָה צְבִינָה, וְהָאֵי קֶרֶן
 אֶתְאֶחָיד בְּהָהוּא דְכַר דְאַקְרִי בֶּן שָׁמֹן וְאַחַר כֵּן הַמַּלְכוּת נִאֲחֻזָּה צו"א הִנְקֵרָא בֶּן שְׁמֵן

שָׁמֶן, מֵהוּ בֶן שָׁמֶן, כְּמָה דַּאתְּ אָמַר בֶּן חוֹרִין, וְתַרְוּוּיָהּוּ חַד מְלָה,
 שָׁמֶן דְּמַתְּמָן נְגִיד מִשְׁחָא וּרְבוּ לְאֲדֻלְקָא בּוּצִינִין, וּבְגִין כֶּף בֶּן שָׁמֶן,
 וְדָא שָׁמֶן וּרְבוּ נְגִיד וּנְפִיק וְאֲדֻלִּיק בּוּצִינִין, עַד דְּנָטִיל לֵיהּ וְכַנִּישׁ לֵיהּ
 הָאֵי קָרָן, וְדָא אֶקְרִי קָרָן הַיּוֹבֵל, בְּגִינֵי כֶּף לִית מְשִׁיחּוּתָא דְּמַלְכוּתָא
 אֲלָא בְּקָרָן, וְעַל דָּא אַתְּמַשֵּׁךְ מַלְכוּתָא דְּדוּד, דַּאתְמַשֵּׁחַ בְּקָרָן וְאַתְּאֲחִיד
 בֵּיהּ.

וַיַּעֲזְקֵהוּ, פְּהָאֵי עֲזָקָא דַּאֲסַתְחַר לְכָל סְטָרִין, וַיִּסְקַלְהוּ, דַּאֲעַדִּי מַגְיָה
 וּמַחּוּלְקִיָּהּ כָּל אַנּוּן רַבְרַבִּין, כָּל אַנּוּן תְּרִיסִין, כָּל אַנּוּן פְּתָרִין
 תְּתָאִין, וְהוּא נָסִיב לֵיהּ לְהָאֵי פְּרָם לְחַוְלָקִיָּהּ, דְּכַתִּיב (דברים לב ט) פִּי

מתוק מדבש

צסוד היחוד, פּהוּ בֶן שָׁמֶן לְמַה נִקְרָא ז"ל בֶּן שָׁמֶן, כְּמָה דַּאתְּ אָמַר בֶּן חוֹרִין שְׁפִירְשֵׁנוּ
 לְמַעְלָה שְׁהוּא בֶן לְצִינָה שְׁצַה הַחִירוֹת, וְכֵן בֶּן שָׁמֶן גַּם כֵּן הַכּוֹנֵה שְׁהוּא בֶן לְצִינָה שְׁמַשְׁפַּעַת
 לוּ מַשְׁמֵן הַעֲלִיּוֹן שְׁקֻצְלָה מֵהַחֲכָמָה שְׁצַה מַקּוּר הַשְׁמֵן, וְתַרְוּוּיָהּוּ חַד מְלָאָה חוֹרִין וְשָׁמֶן
 שְׁנִיָּהּ מוֹרִיס עַל הַצִּינָה, וּמִפְּרַשׁ שָׁמֶן דְּמַתְּמָן נְגִיד מִשְׁחָא וּרְבוּ לְאֲדֻלְקָא בּוּצִינִין
 לְכֵן נִקְרָאת צִינָה שָׁמֶן כִּי מַמְנָה נַמְשֵׁךְ שָׁמֶן מַשְׁחַת קוּדֶשׁ שֶׁל הַחֲכָמָה לְהַדְלִיק הַנְּרוֹת שְׁהַם
 הו"ק דז"א, וּבְגִין כֶּף בֶּן שָׁמֶן לְכֵן נִקְרָא ז"ל בֶּן שָׁמֶן, וְדָא שָׁמֶן וּרְבוּ נְגִיד וּנְפִיק
 וְאֲדֻלִּיק בּוּצִינִין וְהַ שְׁמֵן וְהַגְּדוּלָּה דְּהֵינּוּ הַמוֹחִין, נַמְשֵׁךְ וְיוֹטָא וּמַדְלִיק אֶת הַנְּרוֹת, עַד
 דְּנָטִיל לֵיהּ וְכַנִּישׁ לֵיהּ הָאֵי קָרָן, וְדָא אֶקְרִי קָרָן הַיּוֹבֵל וְאִזּוּ נִקְרָאת הַמַּלְכוּת קָרָן הַיּוֹבֵל לְפִי
 הַנְּחָלִיס יוֹרְדִיס אֶל הַיַּם, וְדָא אֶקְרִי קָרָן הַיּוֹבֵל וְאִזּוּ נִקְרָאת הַמַּלְכוּת קָרָן הַיּוֹבֵל לְפִי
 שְׁכַל מַגְמַתּוֹ שֶׁל יוֹבֵל לְהַשְׁפִּיעַ וּלְמַלְאוֹת אֶת הַקָּרָן הַזֶּה מִבֶּן שָׁמֶן, בְּגִינֵי כֶּף לִית מְשִׁיחּוּתָא
 דְּמַלְכוּתָא אֲתָא בְּקָרָן לְכֵן אִין מַשִּׁיחַת הַמַּלְכִיס אֲלָא צָקָרָן, לְפִי שְׁהַשְׁמֵן נַמְשֵׁךְ מַחֲכָמָה
 דְּכֵן הַצִּינָה אֶל הַקָּרָן שְׁהִיא הַמַּלְכוּת, וּמַמְנָה מוֹשְׁחִיס הַמַּלְכִיס כִּי צַה מַלְכִיס יַמְלוּכוֹ, וְעַל
 דָּא אַתְּמַשֵּׁךְ מַלְכוּתָא דְּדוּד דַּאתְמַשֵּׁחַ בְּקָרָן וְאַתְּאֲחִיד בֵּיהּ וְעַל כֵּן נַמְשַׁכָּה מַלְכוּת
 צִיַּת דוּד לְפִי שְׁנַמְשַׁח צָקָרָן וְנִאֲחַזוּ צו. (רמ"ק וּמִפְּרַשִּׁיס)

וַיַּעֲזְקֵהוּ פִירוּשׁ גַּדְרַת אֶת הַכְּרָם מִסְבִּיב, פְּהָאֵי עֲזָקָא דַּאֲסַתְחַר לְכָל סְטָרִין כְּטַבְעַת זוּ
 שְׁמִסּוּבַת מְכַל צַד, וּרְצָה לוֹמַר שְׁכַכָּה הַקִּיף הַקְּבִי"ה אֶת כְּרָם יִשְׂרָאֵל בְּעַנְנֵי כְבוֹד
 וּבַחֲשָׁרַת שְׁכִינָתוֹ עֲלֵיהֶם, וַיִּסְקַלְהוּ פִירוּשׁ הַסִּיר אֶת הָאֲבָנִים מִתּוֹכוֹ אֲשֶׁר מְזִיקוֹת לְהַגְפָּנִים,
 וְהֵינּוּ דַּאֲעַדִּי מַגְיָה שְׁהַסִּיר מִכְרָם בֵּית יִשְׂרָאֵל, וּמַחּוּלְקִיָּהּ וּמַהֲשִׁכִּינָה שְׁהִיא חֶלְקָם שֶׁל
 יִשְׂרָאֵל, כָּל אַנּוּן רַבְרַבִּין כֵּל שִׁיכּוֹתָם לְהַשְׁבַּעִים שְׂרִים, כָּל אַנּוּן תְּרִיסִין כֵּל בְּעֲלֵי
 מַגְיָנִים שְׁהֶם בְּעֲלֵי הַדִּינִים, כָּל אַנּוּן פְּתָרִין תְּתָאִין וְכֵל שִׁיכּוֹתָם וְאַחִיזוֹתָם בְּסִפְרִיּוֹת
 הַחִיצוֹנִים, וְהוּא נָסִיב לֵיהּ לְהָאֵי פְּרָם לְחַוְלָקִיָּהּ וְהַקְּבִי"ה לְקַח אֶת כְּרָם בֵּית יִשְׂרָאֵל

חֶלֶק יְהו"ה עִמּוֹ יַעֲקֹב חֶבֶל נַחֲלָתוֹ, וַיִּטְעֵהוּ שׁוֹרֵק, כִּמָּה דָּאֵת אָמַר
 (ירמיה ב כא) וְאֲנֹכִי נִטְעַתִּיךָ שׁוֹרֵק כִּלְה זָרַע אֲמַת, כִּל"ה כְּתִיב בְּה"א,
 מִכָּאן שְׂאֲרֵי אֲבָרָהֶם לְאוֹלְדָא לְעִילָא, וּמֵהָאֵי נִפְק זָרַע אֲמַת, כִּלְה זָרַע
 אֲמַת וַדָּאֵי, הֵיִינוּ דְכְּתִיב פֹּה יְהִיֵּה זֶרַעְךָ, וְכִלְא חַד מְלָה, זַפְּאָה חוֹלְקָהוֹן
 דִּישְׂרָאֵל דִּירְתוֹ יְרוּתָא קְדִישָׁא דָּא.

סוֹפִיָּה דְקָרְא, (ישעיה ה ב) וַיִּבֶן מִגְדָּל בְּתוֹכוֹ, מֵהוּ מִגְדָּל, כִּמָּה דָּאֵת
 אָמַר (משלי יח י) מִגְדָּל עַז שֵׁם יְהו"ה בּוּ יְרוּץ צְדִיק וְנִשְׁגָּב, בּוּ
 יְרוּץ צְדִיק וַדָּאֵי, וְגַם יָקֵב חֶצֶב בּוּ, דָּא תַרְעָא דְצַדִּיק, כִּמָּה דָּאֵת אָמַר
 (תהלים קיח יט) פִּתְחוּ לִי שַׁעֲרֵי צַדִּיק, מֵאֵי מִשְׁמַע, דְּכֹל בּוּ יִשְׂרָאֵל דָּאֵתְגִזֹּר
 עֵייל בְּתַרוּוּיָהוּ, וְזָכִי לְתַרוּוּיָהוּ.

מתוק מדבש

לחלקו ונחלתו, דְכְּתִיב כִּי חֶלֶק יְהו"ה עִמּוֹ יַעֲקֹב חֶבֶל נַחֲלָתוֹ, ועוד וַיִּטְעֵהוּ שׁוֹרֵק
 פִּירוּשׁ נִטַּע בּוּ זְמוּרוֹת הִיפּוֹת לְנִטְעֵהָ, כִּמָּה דָּאֵת אָמַר וְאֲנֹכִי נִטְעַתִּיךָ שׁוֹרֵק רִצָּה
 לוֹמַר תַּחֲלַת נִטְעַתְנָן שֶׁל יִשְׂרָאֵל הִיוּ אֲבוּתֵינוּ הַקְּדוּשִׁים שְׁאִין טוֹבִים כְּמוֹתֵם בְּעוֹלָם, כִּלְה
 זָרַע אֲמַת וּמִפְרֹשׁ כִּל"ה כְּתִיב בְּה"א וְלֹא בּוּ בֵּא לְרַמּוּ שֶׁהַאֲבוֹת הִיוּ נֹאחֲזִים בְּכֹלֵה
 הַעֲלִיוֹנָה שֶׁהִיא הַשְּׂכִינָה הַקְּדוּשָׁה, מִכָּאן שְׂאֲרֵי אֲבָרָהֶם לְאוֹלְדָא לְעִילָא מֵהַמַּלְכוּת
 הַתַּחֲלִיל אֲבָרָהֶם לְהוֹלִיד לְמַעֲלָה, וּמֵהָאֵי נִפְק זָרַע אֲמַת וּמֵהַמַּלְכוּת יֵצְאוּ זָרַע יִשְׂרָאֵל שֶׁהֵם
 זָרַע אֲמַת כְּמוֹ שְׁכַתּוּב כִּלְה זָרַע אֲמַת וַדָּאֵי וְדוֹרֵשׁ הַמַּלְכוּת הַנִּקְרָאת כִּלְה מִמְנָה יֵצְאוּ
 זָרַע אֲמַת, הֵיִינוּ דְכְּתִיב פֹּה יְהִיֵּה זֶרַעְךָ כֹּה הוּא גַם כֵּן כְּנוֹי הַמַּלְכוּת, וּמִמְנָה יְהִיֵּה זֶרַעְךָ
 שֶׁהֵם כֹּלֵל יִשְׂרָאֵל, וְכִלְא חַד מְלָה מֵלַת כִּלְה, וּמֵלַת כֹּה, שְׁתִּיחֵם הֵם כְּנוֹיִים לְהַמַּלְכוּת,
 זַפְּאָה חוֹלְקָהוֹן דִּישְׂרָאֵל דִּירְתוֹ יְרוּתָא קְדִישָׁא דָּא אֲשֵׁרֵי חֲלִיקָהֶם שֶׁל יִשְׂרָאֵל שִׁירְשׁוּ
 יְרוּשָׁה זֹאת שֶׁהִיא הַמַּלְכוּתָא קְדִישָׁא. (ר"א ג ומפרישים)

סוֹפִיָּה דְקָרְא נְסוּף הַפְּסוּק כְּתִיב וַיִּבֶן מִגְדָּל בְּתוֹכוֹ (פִּירוּשׁ בְּנָה בְּהַכְרַם גַּת לְעִצּוֹר הַעֲנַבִּים
 וְלַהּוֹצִיא אֶת יַיִנָם), וְשׂוֹאֵל מֵהוּ מִגְדָּל לְפִי הַסּוּד, וְאֲמַר כִּמָּה דָּאֵת אָמַר מִגְדָּל עַז
 שֵׁם יְהו"ה הִיסוּד לְנוֹקְבָא שְׂוֹאֵל סוּד עִיר לְיוֹן נִקְרָא מִגְדָּל, בּוּ יְרוּץ צְדִיק וְנִשְׁגָּב פִּירוּשׁ
 בּוּ יְרוּץ צְדִיק וַדָּאֵי צוּ רַץ וּמִתְחַזֵּר יְסוּד לז"ח הַנִּקְרָא לְדִיק, וּמֵה שְׁכַתּוּב וְגַם יָקֵב
 חֶצֶב בּוּ (פִּירוּשׁ חֶצֶב בּוּר לְפָנֵי הַגַּת שְׁבוּ יַרְדִּי), פִּירוּשׁוֹ לְפִי הַסּוּד דָּא תַרְעָא דְצַדִּיק וְזוּ
 שַׁעַר שֶׁל הַמַּלְכוּת, וְהֵיִינוּ צַחֲנִת עַטְרַת הִיסוּד שְׂנֵה שֶׁהִיא הַמַּלְכוּת דְּמַלְכוּת הַנִּקְרָאת יְרוּשָׁלַיִם,
 כִּמָּה דָּאֵת אָמַר פִּתְחוּ לִי שַׁעֲרֵי צַדִּיק שְׂוֹאֵל עַל שַׁעַר הַמַּלְכוּת, מֵאֵי מִשְׁמַע מֵה
 שְׂאֵמַר שַׁעֲרֵי לְדַק בְּלִשׁוֹן רַבִּים, וְגַם מֵה זֹאת לְהַשְׁמִיעֵנוּ שְׂנֵה צַחֲנִת צִית יִשְׂרָאֵל אֵת צ'י
 צַחֲנִית שֶׁל יְסוּד וּמַלְכוּת, וְאֲמַר דְּכֹל בּוּ יִשְׂרָאֵל דָּאֵתְגִזֹּר עֵייל בְּתַרוּוּיָהוּ שֶׁכֵּל אֵלֶם
 שְׁנוּמַל נִכְנַס צַחֲנִית חַיּוֹת עוֹלָם הַזֶּה, וְזָכִי לְתַרוּוּיָהוּ וְזוֹכֵה לְשִׁמְיָהֶם לְעוֹלָם הַבָּא.

וּמֵאֵן דְּקָרִיב בְּרִיָּה לְקָרְבָּנָא דָּא, עֵיִל לֵיהּ בְּשִׁמָּא קְדִישָׁא, וְעַל אֶת
 דָּא מִתְקַיִּימִין שְׁמֵיָא וְאַרְעָא, דְּכִתְיִב (ירמיה לג כה) אִם לֹא בְּרִיתִי
 יוֹמָם וְלַיְלָה חֲקוֹת שָׁמַיִם וְאָרֶץ לֹא שְׁמַתִּי.

מתוק מדבש

ומסיים דזריו ואמר וּמֵאֵן דְּקָרִיב בְּרִיָּה לְקָרְבָּנָא דָּא ומי שמקריב את בנו לקרבן צרית
 מילה, עֵיִל לֵיהּ בְּשִׁמָּא קְדִישָׁא מְכַנִּים אוֹתוֹ צַם הַקְּדוֹשׁ שְׁד"ג, וְעַל אֶת דָּא
 מִתְקַיִּימִין שְׁמֵיָא וְאַרְעָא ועל אות צרית הזאת מתקיימים שמים וארץ, דְּכִתְיִב אִם
 לֹא בְּרִיתִי יוֹמָם וְלַיְלָה פִּירוּשׁ אִם לֹא שְׁצִרִית שֶׁהוּא הַיְסוּד כּוֹלֵל יוֹמָם שֶׁהוּא הַתּוֹפְאֶרֶת
 וְלַיְלָה שֶׁהוּא הַמַּלְכוּת, חֲקוֹת שָׁמַיִם וְאָרֶץ לֹא שְׁמַתִּי הֲרִי שַׁעַל הַצִּרִית קִיּוּמֵי שָׁמַיִם
 וארץ. (מק"מ ורא"ג ומפרשים)

מעלת הלימוד ביום הברית

(כ) וְהָאִי מְאָרִיָּה דְהַלּוּלָא דָא זָכָה לְכֻלָּא, לְמַחְזֵי קְדָשָׁא בְרִיךְ הוּא
 אֲנַפִּין בְּאַנְפִּין בְּהָאִי יוֹמָא, זָכָאָה חוּלְקָנָא דְזִכְיָנָא לְהָאִי יוֹמָא,
 וְזָכָאָה חוּלְקָךְ עֲמָנָא, וְהָאִי בְרָא דְאַתְיִילִיד לְךָ, קְרִינָא עֲלֵיהּ (ישעיה מג
 ז) כַּל הַנֶּקְרָא בְשָׁמִי וְגו' יִצְרָתִיו אֶף עֲשִׂיתִיו, וְכָתִיב (שם נד ג) וְכָל בְּנֵיךְ
 לְמוֹדֵי יְהו"ה וְגו', אוֹזְפוּהוּ לְרַבֵּי אַבָּא תַּלְתַּת מֵילִין.

מתוק מדבש

"מאמר מעלת הלימוד ביום הברית" ומבואר בו כי בעל הבית אבי הבן זכה להתגלות אור
 השכינה בביתו שהיתה כמראה אש הלוחטת סביב הבית, בכח לימוד התורה שעסקו בה
 בבית הנימול. ולזה בירך רבי אבא את הנימול שנחקק בו שם שד"י על ידי המילה וזכה
 להשתרש בעולמות היצירה והעשייה, שיזכה להיות תלמיד חכם העוסק בתורת ה'. (ואפשר
 שהיא היא הברכה השגורה (הנוכרת בתלמוד ירושלמי מס' זרכות דף טו ע"א) בלשון זה: "כשם
 שהכנסתו לברית כן תכניסהו לתורה ולחופה ולמעשים טובים").

(מקור המאמר זוהר פרשת לך לך דף לו ע"ג, ונציאור מתוק מדבש כרך ז עמ' תכה)

ואחר שהשלים רבי אבא דבריו פתח בשבחו של בעל הבית, ואמר וְהָאִי מְאָרִיָּה דְהַלּוּלָא
 דָּא זָכָה לְכֻלָּא ובעל השמחה הזוה זכה לכל זה, וזכה גם לְמַחְזֵי קְדָשָׁא בְרִיךְ
 הוּא אֲנַפִּין בְּאַנְפִּין בְּהָאִי יוֹמָא לראות את הקב"ה פנים בפנים, היינו לראות גלוי אור
 התפארת שנתגלה על ידי עסק התורה והוא מראה האש שנתלהטה סביב הבית, זָכָאָה
 חוּלְקָנָא דְזִכְיָנָא לְהָאִי יוֹמָא אשרי חלקינו שזכינו לזה היום, וְזָכָאָה חוּלְקָךְ עֲמָנָא
 ואשרי חלקך עמנו, וְהָאִי בְרָא דְאַתְיִילִיד לְךָ קְרִינָא עֲלֵיהּ וזה הבן שנולד לך אני
 קורא עליו מקרא זה כַּל הַנֶּקְרָא בְשָׁמִי וְגו' שנקרא שם שד"י עליו אחר שנמול, יִצְרָתִיו
 פִּירוּשׁ שְׁנִשְׂרַשׁ צְעוּלָס הַיְצִירָה שְׁהוּא סוּד ז"א, והוא כנגד הפריעה שהיא ציכוד דז"א,
 אֶף עֲשִׂיתִיו פִּירוּשׁ שְׁנִשְׂרַשׁ צְעוּלָס הַעֲשִׂיָה שְׁהוּא סוּד הַמַּלְכוּת, והיינו כנגד המילה שהיא
 צְמַלְכוּת, וְכָתִיב וְכָל בְּנֵיךְ לְמוֹדֵי יְהו"ה וְגו' בזה הפסוק ברוך את הילד שיהיה תלמיד
 חכם לומד את למודי תורת ה', אוֹזְפוּהוּ לְרַבֵּי אַבָּא תַּלְתַּת מֵילִין אחר כך ליוו את רבי
 אבא ג' מילין. (מק"מ ור"ג ומפרשים)

מעלת המייבם לשם מצוה

(כא) אָמְרוּ לִיה, הַאי מְרִיה דְּהַלּוּלָא אוּשְׁפִיזָךְ זָכָה לְכוּלֵי הַאי, בְּגִין דְּקִיִּים קִיוּמָא דְּמִצְוָה, אָמַר מְאִי הִיא, אָמַר הֵהוּא גְבָרָא, דְּבִיתָאֵי אֶתְת אַחֵי הָוּוּת, וּמִית בְּלָא בְּנִין, וְנָסִיבְנָא לָהּ, וְדָא הוּא בְּרָא קַדְמָאָה דְּהָוָה לִי מְנָה, וְקִרִינָא לִיה בְּשִׁמָּא דְּאַחֵי דְּאַתְפֹּטֵר, אָמַר לִיה מְפָאן וְלָהּ לָאָה קְרִי לִיה אִידִי, וְהֵינּוּ אִידִי בְּר יַעֲקֹב, בְּרִיךְ לֹוֹן רַבִּי אָבָא וְאָזִיל לְאַרְחֵיהּ.

מתוק מדבש

”מאמר מעלת המייבם לשם מצוה” ומבואר בו כי בעל הבית אבי הבן זכה לכל הכבוד המסופר במעשה זה, לפי שקיים מצות יבום לשם מצוה, וקרא את הנימול בשם אחיו. ולחזק זאת הציע לו רבי אבא שיקראהו גם בשם ”אידי”, והוא רב אידי בר יעקב הנודע.

(מקור המאמר זוהר פרשת לך לך דף לו ע”ב, וצניאור ממוק מדנש כרך ז עמ’ תכו)

אָמְרוּ לִיה הַאי מְרִיה דְּהַלּוּלָא אוּשְׁפִיזָךְ זָכָה לְכוּלֵי הַאי אמרו לו אנשי המקום בעל השמחה הזה בעל האכסניא שלך זכה לכל הכבוד הזה, בְּגִין דְּקִיִּים קִיוּמָא דְּמִצְוָה לפי שקיים איזו מצוה חשובה, אָמַר מְאִי הִיא שאל מהם מה היא אותה המצוה, אָמַר הֵהוּא גְבָרָא, דְּבִיתָאֵי אֶתְת אַחֵי הָוּוּת אמר אותו האיש אשתי היתה אשת אחי, וּמִית בְּלָא בְּנִין שמת בלא בנים, וְנָסִיבְנָא לָהּ ולקחתי אותה לקיים בה מצות יבום, וְדָא הוּא בְּרָא קַדְמָאָה דְּהָוָה לִי מְנָה וזהו בן הראשון שהיה לי ממנה, וְקִרִינָא לִיה בְּשִׁמָּא דְּאַחֵי דְּאַתְפֹּטֵר וקראתי אותו בשם אחי שנפטר להקים שם המת ולא ימחה שמו מישראל, אָמַר לִיה מְפָאן וְלָהּ לָאָה קְרִי לִיה אִידִי אמר לו רבי אבא מכאן ואילך תקרא אותו גם בשם אידי, לרמז שנשמתו היא ממש נשמת אחיו, כמו אידי ואידי שבש”ס שפירושו היינו הך, וְהֵינּוּ אִידִי בְּר יַעֲקֹב והוא הנודע בשמו אידי בן יעקב (עיין נספח סדר הדורות ח”ב ערך רב אידי אבנא דר’ יעקב שהלך לישיבת ר’ יומן, והציא שזעין יעקב הגירסא רב אידי צריה דר’ יעקב), בְּרִיךְ לֹוֹן רַבִּי אָבָא וְאָזִיל לְאַרְחֵיהּ ברוך אותם רבי אבא בשעה שנפטר ממנו והלך לדרכו. (מק”מ ורמ”ג ומפרשים)

שלמות לימוד הפשט עם הסוד

(כב) **פַּד אֶתָּא סִדְר מְלִין קַמִּיה דְּרַבִּי אֶלְעָזָר, וְדַחִיל לְמִימַר לְרַבִּי שְׁמַעוֹן, יוֹמָא חַד הָוָה קַמִּיה דְּרַבִּי שְׁמַעוֹן, וְאָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן, מָאִי דְכָתִיב (בראשית יז ג-ד) וַיִּפְּל אַבְרָם עַל פָּנָיו וַיְדַבֵּר אֶתּוֹ אֱלֹהִים לֵאמֹר אֲנִי הִנֵּה בְרִיתִי אִתְּךָ, מִשְׁמַע דְּעַד דְּלֹא אֲתַגְזֹר הָוָה נָפִיל עַל אַנְפּוּי וּמְלִיל עַמִּיה, וּבִתֵּר דְּאֲתַגְזֹר קָאִים בְּקִיּוּמִיה וְלֹא דַחִיל, אֲנִי הִנֵּה בְרִיתִי אִתְּךָ, דְּאֲשַׁפַּח גְּרַמִּיה גְּזִיר.**

אָמַר לִיה רַבִּי אַבָּא, אִי נִיחָא קַמִּיה דְּמַר דְּלִימָא קַמִּיה מְאָנוֹן מְלִי

מתוק מדבש

"מאמר שלמות לימוד הפשט עם הסוד" ומבואר בו כי רבי אבא השתדל להסתיר את המעשה מרבי שמעון, עד שביום מן הימים סיפר לרבי שמעון את המעשה בחכמי כפר טרשא ואת חידושי התורה שנאמרו שם. ורבי שמעון הקפיד על רבי אבא שמנע ממנו את החידושים עד עתה. ועל חכמי כפר טרשא גזר שיגלו בנחת ממקומם לבבל, כדי שילמדו הם מבני בבל שאינם רגילים בסודות להצניע את סודות התורה, ובני בבל ילמדו וישתלמו מהם לעסוק בסודות התורה, באופן שישלימו זה את זה.

(מקור המאמר זוהר פרשת לך לך דף לו ע"ג, ונצי"אור ממוק מדגש כרך 3 עמ' טכו-טכט)

פַּד אֶתָּא סִדְר מְלִין קַמִּיה דְּרַבִּי אֶלְעָזָר, כְּשָׂבָא לִישִׁיבְתוּ שֶׁל רַבִּי שְׁמַעוֹן, סִידַר אֶת כָּל הַדְּבָרִים לְפָנָי רַבִּי אֶלְעָזָר וְסִיפֵר לוֹ כָּל הַמַּעֲמַד הַהוּא, וְדַחִיל לְמִימַר לְרַבִּי שְׁמַעוֹן וְהִיא מִתִּירָא לְאוֹמְרָם לְרַבִּי שְׁמַעוֹן שֶׁלֹּא יַעֲנִשֶׁם לְפִי שֶׁעָשׂוּ יִשִּׁיבָה בְּסִתְרֵי תוֹרָה בְּלֵי רְשׁוֹתוֹ, וְכֵן לֹא יַעֲשֶׂה חוּץ מִיִּשְׁבֵּת רַבִּי שְׁמַעוֹן שֶׁהִיתָה בְּרִשׁוֹת גְּבוּהָ, וְהִסְתִּיר אֶת הַדְּבָר עַד שֶׁקָּרָה מִקָּרָה, דִּהֵינּוּ יוֹמָא חַד הָוָה קַמִּיה דְּרַבִּי שְׁמַעוֹן יוֹם אֶחָד הִיא רַבִּי אַבָּא לְפָנָי רַבִּי שְׁמַעוֹן, וְאָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן, מָאִי דְכָתִיב וַיִּפְּל אַבְרָם עַל פָּנָיו וַיְדַבֵּר אֶתּוֹ אֱלֹהִים לֵאמֹר אֲנִי הִנֵּה בְרִיתִי אִתְּךָ, מִשְׁמַע דְּעַד דְּלֹא אֲתַגְזֹר הָוָה נָפִיל עַל אַנְפּוּי וּמְלִיל עַמִּיה מִשְׁמַע מִכָּאן שַׁעַד שֶׁלֹּא נִמּוּל אַבְרָהָם הִיא נּוֹפֵל עַל פָּנָיו וְכֵן דִּיבַר עִמּוֹ הַקְּב"ה, וּבִתֵּר דְּאֲתַגְזֹר קָאִים בְּקִיּוּמִיה וְלֹא דַחִיל וְאַחַר שֶׁנִּמּוּל עִמֵּד עַל עִמְדוֹ וְלֹא הִיא מִתִּירָא, וְמָה שֶׁכְּתוּב אֲנִי הִנֵּה בְרִיתִי אִתְּךָ פִּירוּשׁוֹ דְּאֲשַׁפַּח גְּרַמִּיה גְּזִיר שֶׁמִּצָּא עֲצֻמוֹ מֵהוּל (כְּלֵאִתָּא צ"צ פמ"ז ט'), אִמַּר רַבִּי לֵי "מַל" אֲנַרְסָּא אֵין כְּמִיב כָּאן אַלָּא "נִמּוּל", נִדַּק אֵת עֲצֻמוֹ וּמִנָּא עֲצֻמוֹ מֵהוּל), וּפִירוּשׁ הַפְּסוּק, הִנֵּה בְרִיתִי, שֶׁהִיא הַמִּילָה, כִּבַּר אִתְךָ, פִּירוּשׁ כִּבַּר הִיא אֲצֶלְךָ שֶׁאֵתָּה מֵהוּל כִּבַּר.

אָמַר לִיה רַבִּי אַבָּא, אִי נִיחָא קַמִּיה דְּמַר דְּלִימָא קַמִּיה מְאָנוֹן מְלִי מְעַלְיִתָּא דְּשְׁמַעְנָא בְּהָאִי אִמַר לוֹ רַבִּי אַבָּא אִם טוֹב לְפָנָי אֲדוּנִי שְׁאוּמַר לְפָנָיו מֵאוֹתָם דְּבָרֵי

מַעֲלִייתָא דְשִׁמְעוֹנָא בְּהַאי. אָמַר לִיה אֵימָא, אָמַר לִיה דְּחִילְנָא דְלָא יתְעַנְשׂוּ עַל יְדָאי, אָמַר לִיה חֶס וְשְׁלוֹם (תהלים קיב ז) מְשִׁמוּעָה רְעָה לָא יִירָא נְכוּן לְבוּ בְטוּחַ בִּיהוּ"ה, סָח לִיה עוֹבְדָא וְסִדְר קַמִּיה פֶּל אַנּוּן מְלִין.

אָמַר לִיה, וְכִי פֶל הֲנִי מְלִי מַעֲלִייתָא הוּוּ טְמִירִין גַּבְרָה וְלָא אָמַרְתָּ לָּהּ, גּוֹזְרָנָא עֲלֶךָ דְּכָל תְּלָתִין יוֹמִין אֲלִין תְּלַעֲי וְתַנְשִׁי, וְלָא כְּתִיב (משלי ג כז) אֵל תִּמְנַע טוֹב מִמְּבַעְלִיו בְּהִיּוֹת לְאֵל יֶדֶךָ לַעֲשׂוֹת, וְכֶךָ הָהּ, אָמַר גּוֹזְרָנָא דְּבִאֲוֹרֵיתָא דָּא יִגְלוּן לְכַבֵּל, בִּינֵי חֲבַרְיָא, חֲלַשׁ דְּעֵתִיה דְּרַבִּי אַבָּא, יוֹמָא חַד חֲמָא לִיה רַבִּי שְׁמַעוֹן, אָמַר לִיה טוֹפְסָרָא

מתוק מדבש

תורה ששמעתי בענין הברית, אָמַר לִיה אֵימָא אמר לו אמור כי אין מדרש בלא חידוש, אָמַר לִיה דְּחִילְנָא דְלָא יתְעַנְשׂוּ עַל יְדָאי אמר לו אני מתירא שלא יענשו בעלי החידושים על ידי, רצה לומר פן יחרה אף אדוני בהם על שעשו ישיבה בלא רשותך ותעניש אותם, אָמַר לִיה חֶס וְשְׁלוֹם שיענשו, ועל זה נאמר מְשִׁמוּעָה רְעָה לָא יִירָא נְכוּן לְבוּ בְטוּחַ בִּיהוּ"ה פירוש ודאי לא תבא על ידך שמועה רעה, ויהיה נכון לבך שלא יענשו על ידך, סָח לִיה עוֹבְדָא סיפר רבי אבא לרבי שמעון כל המעשה מה שקרה במעמד ההוא בכפר טרשא, וְסִדְר קַמִּיה פֶּל אַנּוּן מְלִין וסידר לפניו כל אותם סתרי תורה ששמע מהם ולא הניח דבר שלא הגיד לו מכל אשר דרשו שם ביום המילה ושתי הלילות.

אָמַר לִיה רַבִּי שְׁמַעוֹן לְרַבִּי אַבָּא, וְכִי פֶל הֲנִי מְלִי מַעֲלִייתָא הוּוּ טְמִירִין גַּבְרָה וְלָא אָמַרְתָּ לָּהּ, וְכִי כָל אֵלּוּ דְּבָרִים הַטּוֹבִים הִיוּ טְמוּנִים אַעֲלֶךָ וְשִׁמְרַת אֹתָם אַעֲלֶךָ זֶה שְׁלִשִׁים יוֹם וְלָא אָמַרְתָּ אֹתָם, גּוֹזְרָנָא עֲלֶךָ דְּכָל תְּלָתִין יוֹמִין אֲלִין תְּלַעֲי וְתַנְשִׁי אֲנִי גּוֹזֵר עֲלֶיךָ שְׁכַנְגָא שְׁלוּשִׁים הַיָּמִים שְׁלָא גְלִית אֹתָם הַסּוּדוֹת כְּנַגְד זֶה שְׁלִשִׁים יָמִים תַּעֲסוּק בְּתוֹרָה וּמִיד תִּשְׁכַּח מַה שְׁלַמְדַת, וְלָא כְּתִיב פִּירוּשׁ וְהָרִי כְּתִיב אֵל תִּמְנַע טוֹב מִמְּבַעְלִיו בְּהִיּוֹת לְאֵל יֶדֶךָ לַעֲשׂוֹת אִם כֵּן הִיתְכֵן שְׁמַנְעַת מִמֶּנִּי כָל הַזְּמַן אֵת הַטּוֹב שֶׁהוּא סְתָרֵי תוֹרָה הַלְלוּ, וְכֶךָ הָהּ, וְכֶךָ הָהּ כִּי הִיא כְּמוֹ שְׁגֹזַר עֲלֵיו שְׁלַמְדַת וְשִׁכַח כִּי דְּבָרֵי לָא יִשׁוּב אַחֲוֹר, וְעוֹד אָמַר גּוֹזְרָנָא דְּבִאֲוֹרֵיתָא דָּא יִגְלוּן לְכַבֵּל בִּינֵי חֲבַרְיָא אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן אֲנִי גּוֹזֵר עַל אֹתָם בְּנֵי הַכֶּפֶר שְׁעַם אֵלּוּ סוּדוֹת הַתּוֹרָה יִגְלוּ לְכַבֵּל בֵּין הַחֲבָרִים, כִּדִּי שִׁתְּגַלּוּ סוּדוֹת הַלְלוּ גַם בֵּין חֲכָמֵי בָבֶל, כִּי חֲכָמֵי בָבֶל לָא הִיוּ עוֹסְקִים בְּסְתָרֵי תוֹרָה כְּמוֹ חֲכָמֵי אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, חֲלַשׁ דְּעֵתִיה דְּרַבִּי אַבָּא חֲלַשׁ דְּעֵתוֹ שֶׁל רַבִּי אַבָּא כִּי חָשַׁב שְׁרַבִּי שְׁמַעוֹן גָּזַר עֲלֵיהֶם גְּלוּת לְהַעֲנִישֵׁם עַבּוּר גְּלוּי הַסּוּדוֹת, יוֹמָא חַד חֲמָא לִיה רַבִּי שְׁמַעוֹן יוֹם אַחַד רָאָה אֹתוֹ רַבִּי שְׁמַעוֹן, אָמַר לִיה טוֹפְסָרָא דְּלֶכְרָה בְּאַנְפָּךָ שְׂכִיחַ אָמַר לוֹ צִיּוּר

דְּלַבֵּךְ בְּאַנְפֶּךָ שְׂכִיחַ, אָמַר לִיה לֹא עַל יְדֵי הוּא, אֲלֵא עַל דִּידְהוּ,
אָמַר לִיה חֶס וְשְׁלוֹם דְּאַתְעֲנָשׁוּ, אֲלֵא בְּגִין דְּמַלִּין אַתְגַּלְיִין בִּינְיִיהוּ כֹּל
כֶּף, יִגְלוֹן בִּינְי חֲבֵרִיָּא, וְיִלְפּוֹן אַנּוֹן אַרְחִין וְאַתְפְּסִיִּין מַלִּין בְּגוּוֹיִיהוּ,
דְּהָא מַלִּין לֹא אַתְגַּלְיִין אֲלֵא בִּינְנָא, דְּהָא קְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא אִסְתְּכִים
עֲמָנָא, וְעַל יְדִנָּא אַתְגַּלְיִין מַלִּין.

אָמַר רַבִּי יוֹסִי, פְּתִיב (ישעיה נח ח) אֲזִי יִבְקַע פְּשַׁחַר אוֹרְךָ וְגו', זְמַיִן
קְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְאַכְרֹזָא עַל בְּנוֹי וְיִימָא, אֲזִי יִבְקַע פְּשַׁחַר
אוֹרְךָ וְאַרְכְּתָךְ מִהֲרָה תִצְמַח, וְהִלְךְ לְפָנֶיךָ צְדָקָךְ כְּבוֹד יְהו"ה יֵאֲסָפֶךָ.
בְּרוּךְ יְהו"ה לְעוֹלָם אָמֵן וְאָמֵן

מתוק מדבש

המחשבה שבלבך ניכר בפניך שיש בלבך איזה דאגה וצער, אָמַר לִיה לֹא עַל דִּידְי
הוּא אֲלֵא עַל דִּידְהוּ אָמַר לו רבי אבא לא על עצמי אני מצטער שאני לומד ושוכח,
אלא על בני כפר טרשא אני דואג שנענשו על ידי גלות לבבל, אָמַר לִיה חֶס וְשְׁלוֹם
דְּאַתְעֲנָשׁוּ אָמַר לו רבי שמעון ח"ו שנענשו, כי לא על ידי שביית חיילים יגלו לבבל,
ולא יהיה להם צער לא בגופם ולא בממונם ולא בתורתם, ולא יקרה אותם שום אסון
בלכתם לבבל, אֲלֵא בְּגִין דְּמַלִּין אַתְגַּלְיִין בִּינְיִיהוּ כֹּל כֶּף אלא לפי שהסודות נגלים
ביניהם כל כך, וכתוב כבוד אלהי"ם הסתר דבר, ושמא יענשו כאן על רבוי גלוי הסודות,
לכן גזרתי עליהם כי יִגְלוֹן בִּינְי חֲבֵרִיָּא שיגלו בין החברים שבבבל, ושם וְיִלְפּוֹן אַנּוֹן
אַרְחִין וְאַתְפְּסִיִּין מַלִּין בְּגוּוֹיִיהוּ ילמדו מהם הדרכים איך לכסות הסודות, ומאז ידעו
איך להסתיר הסודות ולא יענשו, ורצה לומר שעל ידי שחכמי בבל לא היו רגילים בנסתר
לכן כל אחד יתמזג במדת חבירו, דהיינו שחכמי בבל יקבלו מעט מהסודות, והם ילמדו
להסתיר מעט מהסודות, נמצא שכוונת רבי שמעון היתה לטובתם, דְּהָא מַלִּין לֹא אַתְגַּלְיִין
אֲלֵא בִּינְנָא כי הסודות אינם ראויים שיתגלו אלא בינינו, דְּהָא קְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא
אִסְתְּכִים עֲמָנָא כי הקב"ה הסכים עמנו וברשותו אנו נכנסים לפרדס, וְעַל יְדִנָּא אַתְגַּלְיִין
מַלִּין ועל ידינו יתגלו סודות התורה.

וכדי לסיים בנחמה מביא כאן דברי רבי יוסי וזה שאמר אָמַר רַבִּי יוֹסִי, פְּתִיב אֲזִי יִבְקַע
פְּשַׁחַר אוֹרְךָ וְגו' פירוש זְמַיִן קְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְאַכְרֹזָא עַל בְּנוֹי לעתיד לבא
עתיד הקב"ה להכריז על בניו, וְיִימָא ויאמר, אֲזִי יִבְקַע פְּשַׁחַר אוֹרְךָ וְאַרְכְּתָךְ מִהֲרָה
תִצְמַח וְהִלְךְ לְפָנֶיךָ צְדָקָךְ כְּבוֹד יְהו"ה יֵאֲסָפֶךָ. (רמ"ג ומפרשים)

אל מִלֶּךְ נְאֻמָּן:

שְׁמַע יִשְׂרָאֵל יְהוָה אֱלֹהֵינוּ יְהוָה אֶחָד:

בלחש בְּרוּךְ שֵׁם כְּבוֹד מַלְכוּתוֹ לְעוֹלָם וָעֶד:

וְאַתְּחַבֵּת אֶת יְהוָה אֱלֹהֶיךָ כְּכֹל-לִבְבְּךָ וּכְכֹל-נַפְשְׁךָ וּכְכֹל-מְאֹדְךָ: וְהָיוּ הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה
אֲשֶׁר אָנֹכִי מְצַוְךָ הַיּוֹם עַל-לִבְבְּךָ: וְשָׁנַנְתָּם לְבִנְיָךָ וּדְבַרְתָּ בָּם בְּשִׁבְתְּךָ בְּבֵיתְךָ
וּבְלִבְתְּךָ בְּדַרְךָ וּבְשִׁבְבְּךָ וּבְקוֹמוֹךָ: וְקִשְׁרַתָּם לְאוֹת עַל-יַדְּךָ וְהָיוּ לְטַמְטַפֹּת בֵּין עֵינֶיךָ:
וּבְתַבְתָּם עַל-מְזוֹזוֹת בֵּיתְךָ וּבְשַׁעְרֶיךָ:

יש נוהגין לומר והיה אם שמוע - ויאמר, והיו נועם, יושב בסתר

הַמְלֶאֶךְ הַגָּאֵל אֹתִי מִכָּל רָע וּבְרַךְ אֶת הַנְּעָרִים. וַיִּקְרָא בָהֶם שְׁמִי. וְשֵׁם אָבוֹתַי
אֲבָרְתָּם וַיִּצְחַק. וַיְדַגּוּ לְרַב בְּקִרְבֵּי הָאָרֶץ:

יש מוסיפים יברכך, הנה, לישועתך, בשם ג"פ, שיר המעלות אשרי כל ירא ה', שיר למעלות אשא עיני, ארון עולם:

יש נוהגים לומר: וַיִּפְּלֵי נְעָגְלֵי אוֹיְפָן דְּאֵךְ אוֹיְפִיל מְלֶאכִים אוֹיְפָן וְאוֹךְ:

סגולה להרבות בנרות בליל זה. (של"ה)

יש נוהגין להניח סכין של מילה תחת ראש התינוק בלילה שקודם המילה והוא לשמירה. (לקוטי מהרי"ח)

הסיפור הידוע ממרן הבעל שם טוב הק'

הועתק מתוך ספר "מעשה השם" להרה"ק מקומארנא זיע"א

סיפר לי מורי חמי, מו"ה אברהם מרדכי מפיינטשוב ז"ל. שהיה בכפר אחד, כומר אחד
מכשף גדול, שהיה ממית ילדי ישראל קודם המילה בכשפיו. פעם אחת אירע ברית מילה
ליהודי אחד, שהיה דר בכפר הנ"ל, וראה מרן הבעש"ט הק' זי"ע שהכומר מכין עצמו להרוג
את הילד, ונסע מרן הבעש"ט הק' זי"ע בקפיצה לשם, ובא שמה עם תלמידיו קודם הלילה
שלמחרתו יהיה המילה, והיהודי כיבדו מאד, ואמר מרן הבעש"ט הק' זי"ע ליהודי שישגור
הדלת וכל מקום פתוח, ולא יניח אף חור קטן אחד שלא יסתום אותו, ויכין לו מקלות גדולים
ועבים, וכשיאמר לו [מרן] הכה! אז יכה בכל כוחו, וכשהיה לילה אז דפק אחד בדלת שיפתח
לו, ולא רצה היהודי, כאשר צוה אותו איש האלקים, והלך הכומר בכשפים, והחליף צורתו
לתמונת חתול וחיות טמאות, והתחיל לחפור תחת קרקע הבית, וכיון שתחב את ראשו לתוך
הבית, אז צוה מרן הבעש"ט הק' זי"ע שיכה, והכה אותו היהודי מכות אכזריות, הכה ופצוע
עד שנשברו לו יד ורגל, והלך הכומר לביתו, ובבוקר היתה שמחת ברית המילה גדולה מאוד.

ובהודע להכומר שכל זה עשה לו מרן, קבל אותו לפני השרים שיכריחו את מרן הבעש"ט
הק' זי"ע שיתווכח אתו, עד שהשרים הסכימו לו, וקבעו לו זמן שיעמדו שניהם, וכל אחד יעשה
מופת שיתגבר וינצח את חברו במקהלות עם רב, ונתועדו ביום המיועד, כל השרים והכומרים
והמון רב, ואמר לו מרן הבעש"ט הק' זי"ע, עשה אתה ראשונה מה שתוכל, והכומר הביא עליו
כל מיני רוחות ושידין וחיות רעות ונחשים ועקרבים וכל מיני מזיקין, ומרן הבעש"ט הק' זי"ע
לקח מהר את המטה, וחג חוגה סביבו, והוא עמד באמצע ולא יכלו לעבור המחוגה, עד שהביא
עליו חזיר מיער, וכשראהו מרן, אמר, זה הוא עז פנים גדול, ומיהר ועשה מחוגה בתוך העיגול
הראשון, ועבר החזיר בעזותו בשתי ידיו את העיגול הראשון, ולא יכול לעבור [את העיגול
השני] וחזר וברח, וכשראה המכשף שכל מיני כישוף לא הועילו לו, שיעבור את המחוגה ויזיק
אותו, אמר למרן הבעש"ט הק' זי"ע עשה אתה, אמר לו מרן הבעש"ט הק' זי"ע אני לא אעשה
שום דבר, רק אקרא לילדים שהרגת ויעשו בך נקמה, מיד באו ונאספו עליו ילדים קטנים הרבה
מאד, ונפלו עליו, ולא השאירו ממנו עצם קטן שלם, כן יאבדו כל אויביך ד' אמן.